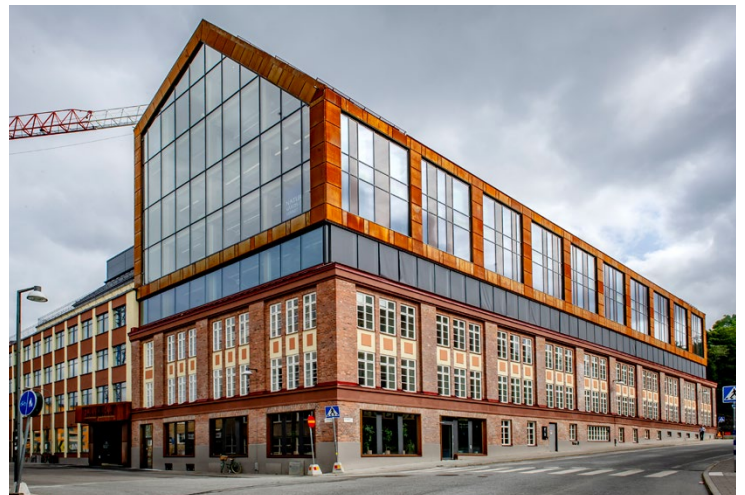

Årsredovisning 2021

Årsredovisning 2021

NATURVÅRDSVERKET

Beställningar

Ordertel: 08-505 933 40

E-post: natur@cm.se

Postadress: Arkitektkopia AB, Box 110 93, 161 11 Bromma

Internet: www.naturvardsverket.se/publikationer

Naturvårdsverket

Tel: 010-698 10 00

E-post: registrator@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, SE-106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

ISBN 978-91-620-8882-8

ISSN 0282-7298

© Naturvårdsverket 2022

Tryck: Arkitektkopia AB, Bromma 2022

Omslagsfoto: Naturvårdsverket

Generaldirektören har ordet

Nu syns tydliga tecken på grön omställning i Sverige. Många gör insatser för att minska utsläppen av växthusgaser, i företag, offentlig sektor och bland svenska folket. Omställningen är nödvändig för att motverka ett förändrat klimat, vilket FN:s klimatpanel, IPCC, tar upp igen i 2021 års delrapport. Landets koldioxidutsläpp har minskat, men det gäller att hålla i och fortsätta den minskningen också när pandemin är över.

Den gröna omställningen medför utmaningar men också möjligheter att ta vara på. Hur Naturvårdsverket och andra myndigheter tillämpar och utvecklar miljölagstiftningen är centralt för att stötta omställning och samtidigt motverka nya miljöproblem. Effektiv miljöprövning bidrar till att svensk industri håller en god miljöstandard, vilket är en konkurrensfördel internationellt.

Genom den nationella vindkraftsstrategin har Naturvårdsverket tillsammans med Energimyndigheten och en rad aktörer pekat ut en väg framåt för hållbar utbyggnad av vindkraften, ökad elektrifiering och därmed minskad användning av fossila bränslen. Klimatklivet har hittills bidragit till att minska Sveriges utsläpp med cirka fyra procent per år och utsläppshandeln blir ett alltmer effektivt styrmedel i klimatarbetet. Naturvårdsverket stödjer också myndigheter och kommuner för att stimulera gröna investeringar och utveckla mer hållbara transportsystem.

Den gröna omställningen handlar också om att säkra biologisk mångfald. Naturvårdsverket vill underlätta för markägare att bevara naturvärden och utveckla ett mer hållbart brukande. Utifrån Skogsutredningens förslag om skydd av fjällnaturskogor har myndigheten genomfört en samtalsserie med ett 20-tal aktörer. Konkreta resultat från samtalen är ett flertal överenskommelser om skydd av fjällnaturskogor med fyra allmänningsskogor i Västerbottens län. Nu ser vi fram emot att skydda de statliga fjällnaturskogarna och att fortsatt söka lösningar tillsammans med privata markägare och bolag som anmäler intresse.

Arbetet med de två planerade nationalparkerna Bästeträsk på Gotland och Nämndöskärgården i Stockholms län drivs vidare med sikte på invigning 2025 och en ny nationalparksstrategi är på gång. De utökade anslagen till myndigheten för skötsel av värdefull natur har resulterat i fler och bättre leder och besöksanordningar i skyddad natur, något som varit extra välkommet under pandemin när oerhört många fler har varit ute i naturen.

Grön omställning går även hand i hand med en mer cirkulär ekonomi. Här behövs en kraftsamling för att vända den negativa utvecklingen. Naturvårdsverket har i en bred dialog arbetat fram en färdplan för hållbar plastanvändning, engångsplastdirektivet genomförs och nya producentansvar förbereds. Arbetet med att motverka illegal avfallshantering behöver vara i fokus för myndigheten och vi gör stora insatser för att vägleda om hur de stora mängder berg- och jordmassor som följer av exploatering ska tas om hand. Vår nya tillsynsstrategi för miljöbalkstillsyn ger stöd i arbetet.

Pandemin har nu pågått i snart två år och trots de påfrestningar pandemin innebär är Sveriges miljömål liksom de globala hållbarhetsmålen inom Agenda 2030 i högsta grad levande i utvecklingen av samhället.

Jag ser fram emot att det internationella arbetet skjuter fart igen 2022, med bland annat vårens COP15-möte om biologisk mångfald samt fortsatt genomförande av Parisavtalet i Sverige och övriga världen.

Stockholm 18 februari 2022

A handwritten signature in blue ink, which appears to read "Björn Risinger". The signature is fluid and cursive.

Björn Risinger
Generaldirektör

Innehåll

Generaldirektören har ordet	3
1. Om årsredovisningen	7
2. Verksamhetens intäkter och kostnader	8
3. En effektiv myndighet	10
Resultatbedömning	10
4. Kunskapsuppbyggnad	13
Resultatbedömning	13
Miljöövervakning och annan datainsamling	14
Miljö- och viltforskning	19
Miljömålsuppföljning, utvärderingar och andra kunskapsunderlag	23
Internationell rapportering	25
Miljöinformationsförsörjning och kommunikation	26
Officiell statistik	28
5. Samordning och utveckling av styrmedel	30
Resultatbedömning	30
Utveckling och tillämpning av miljöretten	30
Tillsyn och tillsynsvägledning	35
Samordning och utveckling av miljömålssystemet	37
Utveckling av beslutsunderlag för att nå miljö kvalitetsmålen	39
6. EU- och internationellt arbete	41
Resultatbedömning	41
EU- och internationellt arbete	41
EU:s forskningsramprogram	44
Internationella samarbeten	44
7. Naturmiljö, friluftsliv och vilt	49
Resultatbedömning	49
Vägledning	50
Naturmiljö	50
Åtgärder för värdefull natur	53
Friluftsliv	59
Viltförvaltning	62
8. Klimat och luft	67
Resultatbedömning	67
Klimatkommunikation	67
Utsläppshandel	68
Kväveoxidavgift	69
Vägen mot klimatmålen	70
Styrmedelsanalys	70
Investeringsstöd	73

9. Hållbart samhälle	80
Resultatbedömning	80
Efterbehandling av förorenade områden	81
Hållbar avloppsvattenhantering och dagvatten	84
Avfall och cirkulär ekonomi	86
Hållbar planering och god bebyggd miljö	95
10. Avgiftsfinansierad verksamhet och investeringsbudget	97
Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras	97
Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna inte disponeras	98
Investeringsbudget	100
11. Medarbetare och kompetensförsörjning	101
12. Åtterrporteringskrav, uppdrag och instruktionen	104
Finansiell redovisning	109
Intern styrning och kontroll	139
Årsredovisningens undertecknande	140

1. Om årsredovisningen

Årsredovisningen är disponerad utifrån kraven i förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Verksamheten redovisas enligt en modell som är indelad i ett antal resultatområden och för varje område finns ett antal mål uppsatta. I årsredovisningen redovisar myndigheten de treåriga målen och de bedöms i respektive kapitel. Målen är inte heltäckande för Naturvårdsverkets hela verksamhet, men pekar ut riktningen i ett antal strategiskt viktiga frågor. Resultatområdena utgår ifrån vårt uppdrag och sorterar de huvudsakliga uppgifter som Naturvårdsverket utför för att bidra till att miljö- och friluftsmålen uppnås.

Varje resultatområde beskrivs och bedöms i ett eget kapitel (3–9). I kapitel 12 finns en nyckel för varje aktivitet som antingen är kopplad till Naturvårdsverkets instruktion, ett återrapporteringskrav i Naturvårdsverkets regleringsbrev eller regeringsbeslut. I kapitel 12 finns också en lista över de regeringsuppdrag vi levererat under 2021.

Vi använder oss av verksamhetslogik för att på ett systematiskt sätt beskriva verksamhetens förutsättningar, genomförande och förväntade resultat. Figur 1 illustrerar hur våra resurser, aktiviteter, prestationer och effekter bedöms hänga ihop. Bilden ger även en översikt av årsredovisningens innehåll.

Figur 1. Beskrivning av verksamhetens förutsättningar, genomförande och förväntade resultat.

I årsredovisningen redovisar vi endast information om volym och kostnad för ärenden av större omfattning hos myndigheten. Urvalet har gjorts bland ärenden som rör enskilda och där handläggningen inom ärendeslaget är av liknande karaktär för att volym och styckkostnad ska vara meningsfull. Kostnaden för respektive ärendeslag är beräknad utifrån uppskattad nedlagd tid, schablonkostnad inklusive overhead för denna tid och direkta kostnader. Fokus ligger dock på att redovisa och bedöma verksamhetens resultat.

Vi har där det är möjligt använt oss av resultatindikatorer som underlag för redovisning och bedömning. Där det är möjligt anges jämförande siffror för 2019 och 2020, i annat fall kommenteras det.

Resultat för vår direkta miljöpåverkan redovisas i Naturvårdsverkets miljöledningsrapport 2021.

2. Verksamhetens intäkter och kostnader

Verksamhetens intäkter och kostnader är fördelade på våra resultatområden. Ekonomimodellen innebär att kostnader för administration och overhead för resultatområdet effektiv myndighet, fördelas på de resultatområden som utgår från vårt uppdrag i instruktion och regleringsbrev.

Myndigheten har lämnat ett väsentligt större belopp i bidrag jämfört med tidigare år, drygt 6 mdkr att jämföra med omkring 3,5 mdkr 2020. Av de lämnade bidragen utgör cirka 1 mdkr Sveriges EU-avgift för icke materialåtervunnen plast. Tilldelade medel till Naturvårdsverket har också varit betydligt högre 2021 än föregående år, och då framför allt kopplat till skydd och skötsel av värdefull natur samt bidrag till klimatomställningen.

Tabell 1. Verksamhetens intäkter och kostnader per resultatområde 2021, tkr.

Resultatområde	Kostnader	Intäkter	Intäkter av anslag	Uppbörd	Lämnade bidrag
Kunskapsuppbyggnad	310 750	-17 569	289 189	0	263 345
Samordning och utveckling av generella verktyg i miljöarbetet	49 762	-3 342	44 932	0	1 684
EU- och internationellt arbete	69 733	-39 653	28 584	0	38 738
Klimat och luft	183 951	-11 402	168 318	0	2 269 971
Naturmiljö, friluftsliv och vilt	1 926 970	-23 545	1 879 892	-20	1 645 626
Hållbart samhälle	134 010	-6 355	135 555	-32 656	1 818 394
Summa	2 675 177	-101 864	2 546 469	-32 675	6 037 757

Tabell 2. Verksamhetens intäkter och kostnader per resultatområde 2020, tkr.

Resultatområde	Kostnader	Intäkter	Intäkter av anslag	Uppbörd	Lämnade bidrag
Kunskapsuppbyggnad	348 152	-16 648	326 672	0	277 475
Samordning och utveckling av generella verktyg i miljöarbetet	43 903	-1 448	38 440	0	0
EU- och internationellt arbete	69 620	-41 904	24 632	0	50 049
Klimat och luft	160 788	-10 240	151 160	-3 851	1 392 949
Naturmiljö, friluftsliv och vilt	1 030 859	-24 443	1 046 213	-12	969 385
Hållbart samhälle	147 962	-6 449	149 932	-26 369	788 966
Summa	1 801 285	-101 133	1 737 048	-30 232	3 478 824

Tabell 3. Verksamhetens intäkter och kostnader per resultatområde 2019, tkr.

Resultatområde	Kostnader	Intäkter	Intäkter av anslag	Uppbörd	Lämnade bidrag
Kunskapsuppbyggnad	307 192	-30 623	276 397	0	231 332
Samordning och utveckling av generella verktyg i miljöarbetet	46 119	-1 489	40 552	0	1 234
EU- och internationellt arbete	68 347	-41 032	28 831	0	25 825
Klimat och luft	136 480	-10 789	128 981	-152	1 152 863
Naturmiljö, friluftsliv och vilt	1 158 972	-31 008	1 093 696	-18	702 644
Hållbart samhälle	115 956	-10 453	106 942	-22 531	893 507
Summa	1 833 066	-125 394	1 675 399	-22 701	3 007 405

3. En effektiv myndighet

En förutsättning för att genomföra vårt uppdrag och nå verksamhetsmålen är att myndigheten drivs och utvecklas på ett effektivt sätt. En effektiv myndighet kännetecknas av öppenhet, enkelhet och leveranser av god kvalitet, engagerade och kompetenta medarbetare, förnyelse och innovation samt hållbar och miljömedveten utveckling. I resultatområdet ingår alla delar i myndighetens ledningssystem som handlar om att omsätta regeringens styrning och andra externa krav i intern styrning och stöd för planering, uppföljning, lagefterlevnad och för återrapportering av resultat till regeringen.

Resultatbedömning

Naturvårdsverkets treåriga mål:

- Myndighetens processer är effektiva för verksamheten samtidigt som de är enkla för medarbetare och kunder.
- Vi har ett inkluderande arbetssätt.
- Vi erbjuder en inspirerande arbetsplats.

Våra arbetssätt har påverkats av pandemin. Effektiviteten i arbetet har varit hög och i princip alla möten har genomförts digitalt, vilket har fördelen att alla deltar i mötena på lika villkor. Komplexa uppdrag har varit svårare att genomföra helt digitalt. Erfarenheten av distansarbete tar vi med oss efter pandemin.

Myndighetens processer har effektiviserats under året genom att allt fler bidrag hanteras i en gemensam process för bidragshantering. Samma typ av effektivisering pågår vad gäller olika typer av avgifter som hanteras av Naturvårdsverket. I det nya it-systemet för att rapportera och följa farligt avfall används API:er för att effektivisera inrapporteringen. Av 3,5 miljoner rapporter hittills har 3,3 miljoner rapporterats via API.

I introduktionsutbildningen för nya medarbetare har insatser genomförts för att höja kunskapen och medvetenheten inom området mångfald och inkludering, utifrån diskrimineringslagens krav på aktiva åtgärder.

Trots pandemin så har de rekryteringar som vi genomfört under året haft god kvalitet i ansökningarna och rätt kompetens har rekryterats. Myndighetens anseende är gott både som arbetsgivare och som miljömyndighet. Vår sammantagna bedömning är att en rad aktiviteter som vi genomfört under året utvecklar verksamheten i positiv riktning mot våra mål.

Digitalisering

Den 21 september 2021 lanserades Naturvårdsverkets nya webbplats, nya naturvårdsverket.se. En ny struktur och minskat antal sidor ska göra det lättare att förvalta webbplatsen och hålla den uppdaterad. Syftet är också att vår information ska vara mer lättillgänglig och få ökad användning. Efter lanseringen har vi fortsatt att utveckla innehållet.

Webbplatsen är en viktig pusselbit i vårt arbete med ”En väg in” som syftar till att etablera en enhetlig, effektiv och enkel helhetslösning för hantering av inkommande frågor till Naturvårdsverket. Målet är att arbetssättet ska vara infört i hela verksamheten senast den 1 januari 2023 och därmed höja kvaliteten på svaren och förkorta svarstiderna.

Vi har utöver ”En väg in” fler exempel på hur vi förenklar för små och medelstora företag. E-tjänsterna kommer att flyttas till en ny teknisk plattform med en ny e-ID- och signeringstjänst, med möjlighet att rapportera via Avfallsregistrets inrapporteringsystem (API). Detta kommer att vidareutvecklas och vi tar också fram ytterligare vägledningar. Förenklingsarbetet integreras också i myndighetens digitaliseringsarbete.

Naturvårdsverket har tagit fram en digitaliseringsstrategi, där standardisering och återanvändning är viktiga delar. Strategin ska leda till att vi kan balansera ekonomi, förvaltnings- och utvecklingsinsatser på ett mer strukturerat och genomtänkt sätt. Vi använder oss också av portföljstyrning och tillämpar en ny beredningsprocess för beslut om it-utveckling.

Våra arbetssätt

Den 1 januari 2021 infördes en ny organisation, vars syfte bland annat är att knyta kunskapsuppbyggnad närmare arbetet med genomförandet av miljöpolitiken, att medarbetare ska ha nära till sin chef samt att chefsuppdraget ska vara rimligt. Den nya organisationen har följts upp under året och vi har uppmärksammat att vissa enheter i organisationen har vuxit för mycket i storlek. På grund härav och för att bättre kunna möta de nya och ökade förväntningarna som kommit till uttryck i politiken och samhället i övrigt på Naturvårdsverket genomför vi en anpassning av organisationen avsedd att träda i kraft i maj 2022.

Vi har tagit fram en långsiktig inriktning för att beskriva hur myndigheten ska utvecklas på väg mot 2030. Syftet med inriktningen är att tydliggöra hur ledningen vill att myndigheten utvecklas kommande år för att vid varje tid på bästa sätt kunna fullgöra sitt uppdrag.

Figur 2. Nytänkande, Samverkande & Enklare är ledord för oss. Den långsiktiga inriktningen påverkar vårt agerande, prioriteringarna inom verksamheten och vilka aktiviteter vi genomför. Till varje ord hör också en förklaring av riktningen och ett antal utvecklingsområden där vi vill göra förflyttningar under kommande år.

Med anledning av pandemin har krisledningsgruppen varit aktiverad under hela året. Gruppen har dels ansvarat för att kommunicera myndighetens rekommendationer och förändrade arbetssätt, dels planerat för och kommunicerat den successiva återgången till våra kontor. Den senare inleddes den 1 oktober, men avbröts i december på grund av att pandemin tog ny fart.

Vår bedömning är att myndigheten har kunnat utföra sitt uppdrag även om pandemin utsatt medarbetarna för påfrestningar. Att arbeta hemifrån har ibland gjort det svårt för medarbetarna att hålla energin uppe. På den positiva sidan kan vi konstatera att de flesta trots arbete i hemmet har haft en fungerande arbetsmiljö och fortfarande känner ett stort engagemang för Naturvårdsverkets uppdrag.

Förtroendet för myndigheten

Naturvårdsverket har gott anseende hos allmänheten. Det visar den årliga mätning som Kantar Sifo genomfört. Naturvårdsverkets anseendeindex är 44, medan genomsnittet 2021 är 35 för de myndigheter som ingår i mätningen. Allmänhetens kännetecken om Naturvårdsverket har dock minskat med sju enheter jämfört med 2020.

Naturvårdsverket genomför också en årlig kundundersökning som mäter förtroende för myndigheten och uppfattningen om ett antal viktiga leveranser under året. I år har vi undersökt Naturvårdsverkets vägledningar kring invasiva främmande arter, utsläppsstatistik och analyser av trender i den svenska klimatomställningen samt tillsyn inom producentansvaren. Årets resultat varierar stort när det gäller förtroendet för myndigheten. I genomsnitt svarar 72 procent av de tillfrågade att de har mycket stort eller ganska stort förtroende för Naturvårdsverkets sätt att sköta sitt arbete, med ett högsta förtroende på 94 procent inom utsläppsstatistik och ett lägsta på 65 procent inom producentansvaren. Vi vet att tillsyn inom producentansvaren är ett svårt område där väldigt många berörs och det här ger oss ett bra underlag för vår fortsatta utveckling på området.

4. Kunskapsuppbyggnad

Resultatområdet omfattar myndighetens arbete med miljöövervakning och inventeringar, miljö- och viltforskning, miljömålsuppföljning, internationell rapportering, miljöinformationsförsörjning och officiell statistik. Det övergripande syftet är att förse både den egna myndigheten och andra med kunskap om hur miljön mår och hur miljöarbetet går.

Vi övervakar och följer förändringar i miljön över tid och analyserar med stöd av modeller och metoder från olika kunskapsområden den samlade effekten av samhällets miljöpåverkan, liksom resultatet av miljöarbetet, nu och i framtiden. Kunskapsunderlag, såsom analyser, statistik och data från miljöövervakning, inventeringar, forskning och miljömålsuppföljning, görs tillgängliga i digitala lösningar, och kommuniceras på ett planerat sätt utifrån vilka effekter som är önskvärda.

Naturvårdsverket skapar möjligheter för förändring i offentlig sektor, näringslivet och civilsamhället genom samverkan om smart miljöinformation. Genom att digitalisera miljöinformationen gör vi den mer tillgänglig för alla aktörer i samhället och ökar därmed förutsättningarna för att Sverige når miljömålen.

Resultatbedömning

Naturvårdsverkets treåriga mål:

- Myndighetens data, analyser och andra kunskapsunderlag om miljön, möter våra målgruppers behov och är enkla att hitta, förstå och använda.
- Naturvårdsverkets arbete med framtidsstudier gör det möjligt för våra målgrupper att integrera sannolika och möjliga scenarier för samhällsförändring i sina beslut.
- Naturvårdsverket leder arbetet för smart miljöinformation med utgångspunkt i kunskap om vad som påverkar våra målgruppers beteende.

Naturvårdsverket har fortsatt att utveckla data, analyser och andra förutsättningar för att möta våra målgruppers behov av kunskapsunderlag för regleringar samt internationell och nationell samverkan med en mängd aktörer. Arbetet med framtidsstudier har gett oss och andra fördjupade kunskaper i hur till exempel olika scenarier kan nyttjas i framtagande av beslutsunderlag. Inom ramen för samverkan inom Miljöinformationsrådet driver vi bland annat initiativ för att utveckla informationshanteringen av invasiva främmande arter i syfte att tillgängliggöra information och kunskap om artbekämpnings- och naturvårdsmetoder. Ett annat initiativ syftar till att möjliggöra rätt miljöhänsyn i samhällsbyggnadsprocessen genom att effektivisera och bättre nyttja tillgänglig miljöinformation. Naturvårdsverket bedömer att vi under året utvecklat verksamheten i riktning mot målen.

Miljöövervakning och annan datainsamling

Miljöövervakningen ger beslutsfattare och samhället i övrigt ökad kunskap om miljö-tillståndet och om risker för hälsa och miljö. Miljöövervakningen utförs av många olika aktörer, såsom myndigheter, universitet, konsulter och kommuner. Genom miljöövervakningen skapas information om miljön som bland annat används vid uppföljningen av miljömålen, förvaltning av naturmiljön, Agenda 2030 och vid internationell rapportering.

Övergripande samordning

Naturvårdsverket samordnar och driver nationell miljöövervakning samt samordnar länsstyrelsernas arbete med den regionala miljöövervakningen i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten (HaV). Samordningen innebär bland annat att driva ett gemensamt arbete avseende kvalitetssäkring och övervakningsmanualer, där vi samarbetar med bland andra länsstyrelserna och HaV.

Under året har ett nytt gemensamt kvalitetsledningssystem för övervakningen tagits fram i samverkan med HaV. Bidragsprocessen till den regionala miljöövervakningen har förbättrats, vilket innebär tydligare processer i samarbetet. I början av 2021 slutfördes Naturvårdsverkets särskilda samordningsinsats där länsstyrelserna reviderade sina regionala miljöövervakningsprogram för perioden 2021–2026. Resultaten av detta är fortsatt satsning på gemensamma delprogram och ökad kvalitetssäkring. I samverkan med HaV anordnade Naturvårdsverket under hösten Miljöövervakningsdagarna, Sveriges största konferens med miljöövervakning i fokus. Årets digitala konferens hade över 300 deltagare. I en uppföljande enkät till deltagarna svarade 77 procent att det allmänna helhetsintrycket av konferensen var bra eller mycket bra.

Krav och förväntningar på miljöövervakningen ökar inom de flesta områden, ofta som en följd av internationella rapporteringskrav, teknisk utveckling eller identifieringen av nya miljöhot. Storleken på anslaget 1:2 *Miljöövervakning m.m.* påverkar kvalitet, takt i arbetet och möjligheter till utveckling, och myndigheten tar sin utgångspunkt i villkoren för anslaget när den gör prioriteringar mellan områden. I år var anslaget tillräckligt stort för att kunna prioritera utveckling inom flera områden, bland annat inom klimat och luft. Jämfört med tidigare år har övervakning av vilda pollinatörer, avfallsstatistik och system för spårbarhet för farligt avfall tilldelats mer medel i enlighet med anslagets villkor för 2021. Utvecklingen av digitala lösningar har också kunnat finansieras i större utsträckning än tidigare år. En närmare beskrivning av hur miljöövervakningen utvecklats inom respektive område följer nedan.

Hälsorelaterad miljöövervakning

Hälsorelaterad miljöövervakning (HÄMI) av luftföroreningar och buller samt miljögifter i humanprover syftar till att öka kunskapen om människans exponering för miljöfaktorer. Barn och gravida kvinnor är särskilt känsliga för negativa effekter av olika miljöfaktorer. Därför har flera insatser gjorts inom dessa grupper för att ta fram kunskap om hur olika faktorer kan påverka exponeringen och dess effekter. Resultaten utgör viktiga underlag för flera myndigheters arbete med riskreducerande åtgärder och för att följa upp redan genomförda åtgärders effekt. Exempel är Kemikalieinspektionens (Kemi:s) arbete med att begränsa användningen av olika

kemikalier och Livsmedelsverkets arbete med säker mat. Ett urval av årets insatser beskrivs närmare nedan.

Humanprover från förstföderskor i Uppsala samlas årligen in för att mäta exponeringen för organiska miljögifter och metaller. Tidsserien har använts för att ta fram kunskap om PFAS (högfluorerade ämnen som är mycket svårnedbrytbara och många har visat sig vara toxiska och ansamlas i människa och djur) som grupp och har gett underlag till KemI:s arbete med en bred PFAS-begränsning inom EU. Tidsserien är också en av indikatorerna till uppföljningen av miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och är även viktig för genomförandet av Stockholmskonventionen.

Miljögiftsbelastningen hos ungdomar har studerats genom att HÄMI har finansierat kemiska analyser i Livsmedelsverkets matvaneundersökning Riksmaten ungdom. Resultaten utgör underlag för Livsmedelsverkets arbete med intagsberäkningar och används även internationellt inom det arktiska miljöövervakningsprogrammet (AMAP).

Små barn är särskilt känsliga för miljöföroreningars negativa effekter. Genom en återkommande insamling av urinprov från barn i fyraårsåldern har EU:s striktare lagstiftning för kemikalier som används i bland annat plaster kunnat följas. En studie om luftföroreningar vid förskolegårdar visar att många kommuner saknar kunskap om luftkvaliteten vid skolor och förskolor. Mätningar genomförda i Malmö visade att trafikutsatta förskolor riskerar att överskrida preciseringsgränserna för luftburna partiklar i miljö kvalitetsmålet Frisk luft. Sammantaget utgör undersökningarna underlag för åtgärdsarbete för att minska barns exponering för miljöföroreningar.

Studien i områden utsatta för rök från skogsbränder, *Effekter på luftkvalitet och hälsorisker vid skogsbränder* (rapport 2021-1), visade en tydlig ökning av astmadiagnoser i Jämtland under 2018 på grund av de stora bränderna där. Resultaten planeras att användas som ett underlag för hälsoriskbedömning av skogsbränder.

Miljögifter och främmande ämnen i terrestra och akvatiska miljöer

Undersökningarna av miljöföroreningar i terrestra och akvatiska miljöer omfattar både miljögifter och mikrokräp. De syftar till att ge kunskap om miljö tillståndet, bland annat för statusbedömningar, uppföljning av åtgärder samt att upptäcka nya risker för hälsa och miljö. Spridningen av farliga ämnen är i många fall gränsöverskridande, både genom innehåll i varor och produkter men även i miljön. Det är därför av stor vikt att samordning och informationsutbyte för policyutveckling inom området sker inom EU och internationellt, både kring genomförandet av undersökningar och kommunikation av resultat från dessa. Ett urval av årets insatser beskrivs nedan.

Storbritannien föreslog i april 2021 medellånga klorparaffiner som ett nytt ämne vilket ska regleras under Stockholmskonventionen. I underlaget används data från bland annat en svensk screeningstudie från den nationella miljöövervakningen för att visa på att dessa ämnen är spridda i miljön och ackumuleras i näringskedjan. Naturvårdsverket har under året tagit fram ytterligare data för klorparaffiner, både inom den nationella miljöövervakningen och genom ett samarbete under Nordiska ministerrådet. Dessa data kommer att kunna användas till det fortsatta arbetet. Undersökningarna visar att även långkedjiga klorparaffiner är allmänt spridda i miljön och ackumuleras i näringskedjan, varför det kan finnas behov av att även reglera dessa.

Underlag från övervakningen har bidragit till att konkretisera flera åtgärder för den uppdaterade Baltic Sea Action Plan. De nya åtgärderna omfattar till exempel gemensamma åtaganden för båtottenfärger innehållande biocider och utveckling av en gemensam biologisk effektövervakning till 2028. Ytterligare exempel är en förbättrad koppling och samordning till åtgärdsarbete inom andra internationella processer och fora samt åtgärder som pekar på vikten av att parterna fortsätter sin prioritering av arbete kring läkemedel respektive PFAS i miljön.

Möjligheten att följa upp spridning och förekomst av mikrokräp i miljön begränsas av att data inte finns samlad på ett ändamålsenligt sätt. Naturvårdsverket har därför stött arbete med att samla både nationella och internationella data för mikrokräp hos Internationella Havsforskningsrådet, ICES. Naturvårdsverket har vidare deltagit i arbete med harmonisering av metoder för provtagning och analys, samt framtagande av indikatorer inom Helcom och Ospar.

Övervakning av luft

Programområde Luft bidrar med ökad kunskap om miljötillståndet i luft. De senaste åren har en revision genomförts av de delprogram som rör övervakning av försurande och övergödande ämnen i luft och nederbörd. Detta har bidragit till att skapa ett stabilt övervakningsprogram med mätstationer som uppfyller behoven både för den internationella rapporteringen och för uppföljning av miljömålen på regional och nationell nivå. Inför 2021 genomfördes de föreslagna ändringarna inom ramen för det nya mätnätet Svenska Luft- och depositionsätverket, SveLod. Modellering av lufthalter och nedfall är ett viktigt komplement till mätningar som både ökar den geografiska täckningen och möjligheterna att begränsa antalet kostsamma mätningar.

Naturvårdsverket rapporterade i februari 2020 ett regeringsuppdrag med förslag på hur systemet med åtgärdsprogram för utomhusluft och kontroll av miljökvalitetsnormerna för utomhusluft kan förbättras. Under året har Naturvårdsverket, i enlighet med förslagen, utökat finansieringen av Referenslaboratoriet för tätortsluft. Investeringar har gjorts för att öka Referenslaboratoriets kapacitet, i syfte att effektivisera och utveckla verksamheten i linje med de krav som ställs i EU:s luftkvalitetsdirektiv.

Naturövervakning

Naturvårdsverket driver naturövervakning inom miljöövervakningens programområden Landskap, Fjäll, Skog, Jordbruksmark och Våtmark. Genom biogeografisk uppföljning och viltövervakning får vi kunskap om tillståndet för vissa arter och naturtyper med den upplösning eller exakthet som krävs för EU-rapportering och viltförvaltning. Vi utvecklar naturövervakningen bland annat för bättre kunskap om genetisk variation och vilda pollinatörer. Resultaten från övervakningen används både av oss och andra, till exempel av Jordbruksverket och länsstyrelserna, som underlag till miljömålsuppföljning, olika typer av rapporteringar och naturvården i stort.

Prioriterat inom naturövervakningen är att följa upp arters och naturtyper bevarandestatus och därmed tillgodose kraven på rapportering enligt EU:s art- och habitatdirektiv. Efter rapportering till EU 2019 gjordes en bristanalys som visar att informationen som tas in bara är tillräcklig för de vanligaste naturtyperna och att det saknas kunskap för många arter. Utvecklingsinsatser för att bland annat få bättre

underlag inför nästa rapportering 2025 genomförs därför, och vi gör förbättringar både inom landskapsövervakningen och övervakningen av naturtyper och arter. Vi har till exempel fortsatt arbetet för att förändra designen för NILS-programmet (Nationell inventering av landskapet i Sverige) för att åstadkomma bättre dataunderlag för att följa art- och habitatdirektivets mer ovanliga naturtyper. I år har fokus legat på att införa den nya undersökningsdesignen i fjällen ovan skogsgränsen, samtidigt som metodiken för gräsmarker och lövskogar utvecklats vidare.

Det pågår en översyn av metodiken för den satellitbaserade övervakningen av våtmarker. I arbetet ingår bland annat en detaljerad kartering av våtmarksklasser i nationella marktäckedata (NMD). Vi har även fortsatt att utveckla e-DNA-metoder för övervakning av ovanliga och/eller svårbestämbara arter.

Naturvårdsverket har samarbetat med Riksantikvarieämbetet för att få till stånd en bättre uppföljning av biologiskt kulturarv enligt miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. Det har bland annat resulterat i en sammanställning av de naturtyper i art- och habitatdirektivet som är beroende eller gynnas av hävd och deras bevarandestatus, vilket behövs som underlag för denna uppföljning.

Till stöd för implementeringen av EU:s biodiversitetsstrategi har EU-programmet Biodiversa+ startats, med syfte att stödja och harmonisera naturövervakningen inom EU. Det ska även utveckla indikatorer som visar utvecklingen för den biologiska mångfalden. Naturvårdsverket är partner i detta samarbete.

ÖVERVAKNING AV VILDA POLLINATÖRER

Implementeringen av regeringens särskilda satsning på övervakning av vilda pollinatörer har fortsatt. Fokus har varit att i fält testa de metoder som togs fram under 2020, grundade på EU:s koncept för pollinatörsövervakning (EU-POMS). Parallellt med detta har arbetet i projekt inriktade på bekämpningsmedels-påverkan, modellering av vildbihabitat med fjärranalys- och GIS-data, och regional pollinatörsövervakning pågått.

Medlen för pollinatörsövervakning har också gått till att konsolidera och stärka de existerande miljöövervakningsprogrammen Svensk Dagfjärilsövervakning och NILS. Det förra övervakar direkt en viktig pollinatörsgrupp, det senare kan bidra med stationer med övervakning av omvärldsfaktorer. Till det senare läggs ett stationsnät enligt EU:s ovan beskrivna koncept till, något som EU rekommenderar.

GENETISK MÅNGFALD

Vi har fortsatt att utveckla miljöövervakning för genetisk mångfald genom löpande samverkan med HaV samt genom kommunikation med olika aktörer och pilotprojekt. Detta har resulterat i att vi utvecklat övervakning av genetisk inomartsvariation i enlighet med tidigare etappmål inom miljömålssystemet.

Det har varit ett stort intresse både nationellt och internationellt av att ta del av de förslag på arter, metoder och kostnader för övervakning av genetisk variation som vi tidigare beställt. Förslagen publicerades i rapporterna *Mapping and monitoring genetic diversity in Sweden, A proposal for species, methods and costs* (rapport 6959) och *Mapping and monitoring genetic diversity in Sweden, Suggestions for pollinating species* (rapport 6958), vilket bland annat uppmärksammats av Vetenskapsradion. Naturvårdsverket har arbetat vidare utifrån erhållna förslag genom uppdrag till forskare vid Stockholms respektive Uppsala universitet samt Sveriges lantbruksuniversitet. Fyra pilotprojekt har startats med syfte att ta fram dataunderlag för att

fortsätta att utveckla miljöövervakning av genetisk variation under 2022 och dessutom ge underlag till biogeografisk uppföljning, åtgärdsprogram för hotade arter samt förvaltning av vilt.

INVASIVA FRÄMMANDE ARTER

För att skydda miljön och samhället mot utbredningen av invasiva främmande arter och skadorna de förorsakar finns, sedan 1 januari 2015, EU-förordning nr (1143/2014) om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Enligt förordningen ska dessa arter bekämpas omedelbart vid upptäckt. Artportalen i kombination med ett uppdaterat valideringssystem är grunden för den övervakning som sker av invasiva främmande arter och fungerar samtidigt som ett system för tidig varning för dessa. Medborgarnas inrapportering i Artportalen är viktig, men även statliga förvaltningsmyndigheter är skyldiga att rapportera in kända fynd av invasiva främmande arter. När ett inrapporterat fynd bekräftats initieras en beslutsprocess som resulterar i relevant åtgärd.

VILTÖVERVAKNING

Under året har en översyn om användningen av beskattningsmodeller i rovdjursförvaltningen genomförts. Detta arbete har utförts i nära samverkan med länsstyrelserna, som använder modellerna, och de forskare som tar fram dem. Dessutom har omfattande synpunkter inhämtats från olika intressegrupper. I samband med arbetet kring beskattningsmodeller har vi också passat på att belysa andra viktiga frågor som rör utvärderingen och rapporteringen av gynnsam bevarandestatus för de stora rovdjuren.

De årliga inventeringarna av rovdjursstammarnas storlek och utbredning, liksom uppföljning och analys av rovdjurens genetiska status, är en central del av en effektiv och hållbar viltförvaltning. Resultaten från inventeringarna används som kunskapsunderlag för att följa upp politiska mål och internationella åtaganden. Inventeringarna fungerar dessutom som underlag vid beslut om licens- och skydds-jakt samt som underlag för ersättning till samebyarna för förekomst av rovdjur.

Inventeringar av de stora rovdjuren inklusive fjällräv har genomförts i samma omfattning. Extra insatser görs för att utöka inventeringen av järv i skogslandet, framför allt genom DNA-analyser av spillning. Även björnstammen övervakas i stor utsträckning med genetiska metoder, där Norrbottens län var i fokus i år. Arbetet med att utveckla inventeringsmetodiken för kungsörn har fortsatt bland annat genom en studie kring så kallade ljudboxars lämplighet för att inventera häckningar av kungsörn. Instruktioner och faktablad för inventering av kungsörn har reviderats. Databasen Rovbase används nu för att lagra fältdata från kungsörnsinventeringen.

Naturvårdsverket har i samverkan med Sametinget intensifierat arbetet med att undersöka alternativa underlag för rovdjursersättningar för björn och järv. Arbetet inkluderar vidareutveckling av verktyg, metoder och förslag på nya ersättningsmodeller. Rovdjurspopulationerna i Fennoskandia – namn för den nordeuropeiska halvön, som består av Finland (*Fenno-*) och den skandinaviska halvön (*-skandia*) samt Karelen och Kolahalvön – rör sig över landsgränserna och länderna har i stor utsträckning gemensamma populationer. Norge och Sverige har sedan 2014 ett långtgående samarbete om övervakning av de stora rovdjuren i Skandinavien, med gemensam metodik och gemensamma databaser. I syfte att underlätta förståelsen för inventeringsmetodiken för stora rovdjur har Naturvårdsverket under året till-

sammans med norska myndigheter reviderat och förenklat befintliga inventeringsinstruktioner. Samarbetet med Finland har fördjupats ytterligare, särskilt kring inventering och förvaltning av varg, men även andra arter.

Arbete med ett nordiskt ramverk för gränsöverskridande samverkan kring förvaltning och bevarande av järv i Fennoskandia har initierats av de nationella myndigheterna i Sverige, Norge och Finland. Dessutom har den fennoskandiska samarbetsgruppen kring DNA-analyser fortsatt sitt arbete, bland annat med syftet att harmonisera ländernas metodik och om möjligt använda en gemensam databas för genetiska prover.

Förutsättningarna för inventering av de stora rovdjuren förändras genom ett förändrat klimat, som leder till kortare tid med goda spårningsförhållanden och förändrad utbredning av rovdjursstammarna. Detta ställer krav på utveckling av ny teknik och nya metoder som kräver nya kompetenser. Innovationsutlysningen Utveckling av arbetsmetoder i fält, för att genomföra inventering av stora rovdjur, är avslutad och en uppföljande analys av utlysningen har gjorts under året av innovationsstödsgruppen. Innovationsutlysningen bedöms ha uppfyllt sitt syfte genom att den bidragit till att de länsstyrelser som deltog har testat nya metoder och tekniker med målsättningen att utveckla nya arbetsmetoder vid inventeringen av stora rovdjur.

UTVECKLING AV NATIONELLT MARKTÄCKEDATA

Nationella marktäckedata, som färdigställdes 2019, har varit ett viktigt underlag i en mängd olika sammanhang, både för Naturvårdsverket såväl som en rad andra aktörer. Exempel på användningsområden är statistik, analyser för grön infrastruktur, underlag för kommunal och regional planering, riskanalys för granbarkborrar samt i MSB:s kartportal brandbränsleklassificering.

I projektet Agenda för landskapet, som fått innovationsmedel från Vinnova, samarbetar vi med åtta andra myndigheter för att vidareutveckla produkten och säkerställa en långsiktig förvaltning och finansiering. Projektet har tagit fram och utvärderat ett förslag om en förbättrad produkt för att öka användningen. Huvudinriktningen för den långsiktiga förvaltningen är att Nationella marktäckedata ska utgöra nationella grunddata enligt det ramverk som Myndigheten för digital förvaltning tar fram tillsammans med bland annat Lantmäteriet.

Miljö- och viltforskning

Naturvårdsverket fördelar totalt cirka 122 mnkr ur anslag 1:5 *Miljöforskning* och Viltvårdsfonden. Naturvårdsverket finansierar forskning vid universitet, högskolor och forskningsinstitut samt vid myndigheter som bedriver forskning som en del av sitt uppdrag som ger stöd både i vårt eget och i HaV:s arbete. Vi arbetar genom utlysningar av forskningsmedel och bedömningar med interna och externa granskare. Vi följer de finansierade projekten under arbetets gång, till exempel genom årsmöten och granskningsmöten vid projektens slut. Det ger goda möjligheter för myndigheterna att ta del av aktuell forskning och ger samtidigt forskarna värdefull inblick i förvaltningens kunskapsbehov. Kunskapen används i förvaltning av naturmiljön, uppföljning och utvärdering av miljömålen, utveckling av åtgärder samt i rapportering till internationella organ. Tillsammans med HaV inventerar vi forskningsbehoven inom myndigheterna.

Naturvårdsverkets medel för forskningsfinansiering ur Viltvårdsfonden har utlysts och fördelats enligt prioriteringarna i ”Vilt, miljö och samhälle – forskningsstrategi för perioden 2021–2026 för Naturvårdsverkets medel för forskningsfinansiering ur Viltvårdsfonden”. Strategin kommer att vara utgångspunkten för Naturvårdsverkets årliga utlysningar till och med år 2026. Forskningen ger framför allt stöd till myndighetens egen verksamhet, samt länsstyrelsernas och i Svenska Jägareförbundets arbete, men även till andra viltförvaltande myndigheter och organisationer. Forskningen levererar kunskap som bland annat bidrar till att nå de inriktningsmål som är uppsatta i Naturvårdsverkets strategi för svensk viltförvaltning. Inom viltforskningen följer myndigheten de finansierade projekten under arbetets gång, bland annat genom återkommande konferenser till gagn för kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan forskare och viltförvaltning.

Miljöforskning

Årets utlysning av medel inom miljöforskning omfattade totalt 62 mnkr inom tre olika områden:

- Programmet Multifunktionalitet i landskapet – vägar till omställning, omfattade 45 mnkr och fick sju ansökningar. Av dessa gick tre vidare till nästa bedömningssteg. Beslut om vilken ansökan som finansieras planeras att tas i april 2022.
- Syntesutlysningen Avloppsvatten och övergödning omfattade 12 mnkr, av sju ansökningar beviljades fyra projekt.
- Den tredje utlysningen, Digitalisering som stöd för en hållbar förvaltning (synteser), omfattade 5 mnkr och fick elva ansökningar varav sex beviljades.

Tabell 4. Utbetalade medel miljöforskningsanslaget.

	2019	2020	2021
Utbetalade medel av miljöforskningsanslaget, tkr	78 818	93 203	98 033
Antal öppna utlysningar	2	4	3
Antal inkomna hanterade forskningsansökningar	47	77	25
Antal beviljade forskningsansökningar	15	21	10

Av beviljade medel från 1:5 *Miljöforskningsanslaget* har 51,5 procent delats ut till kvinnor och 48,5 procent till män.

Under året har 19 forskningsprojekt avslutats och publicerats som rapporter. Satsningen Ekologisk kompensation (åtta rapporter) avslutades under året. Resultaten kan användas som underlag i utvecklingen av ekologisk kompensation i Sverige, och bidra till arbetet med policyutveckling och vägledning.

Inom satsningen Miljölagstiftning som styrmedel publicerades bland annat rapporten *Artskydd och beslutsprocesser*, en jämförelse mellan hur artskyddet hanteras i beslut om vindkraft, enligt miljöbalken, samt i skogsbruket, enligt skogsvårdslagen. Författarnas slutsats är att prövningssystemet för vindkraft är en effektiv och rättssäker miljöprocess, medan analysen av beslut under skogsvårdslagen visar att den nuvarande utformningen av artskyddet inom skogsbruket är otillräcklig för att leva upp till EU-rätten.

Inom satsningen Styrmedel och konsumtion väckte rapporten *Effekter av en klimatskatt på livsmedel* särskild uppmärksamhet i medierna. För första gången hade det gjorts beräkningar på vad en klimatskatt på livsmedel i Sverige skulle innebära i både intäkter och reduktion av växthusgasutsläpp. I rapporten *Styrmedel*

för livscyklar presenterades ett underlag för att analysera vilka kombinationer av styrmedel som krävs för en övergång till en cirkulär ekonomi.

Att främjandet av cirkulära produkter kräver noggrann hantering och övervakning för att undvika potentiella rekyleffekter, framhålls i slutrapporten från projektet Länka cirkularitetsmått från produkt- till samhällsnivå, LinCS. Forskarnas fallstudier visade att cirkulära produkter har en enorm potential att minska växthusgasutsläppen. Det krävs dock fortfarande traditionella minskningar av energianvändning och förbättringar av resurseffektiviteten. Detta undersöktes i projektet Carbonstruct, där forskare analyserat energianvändande processer inom industrin för att identifiera var den största potentialen för energi-effektivisering och minskning av växthusgasutsläpp finns.

Det ettåriga påbyggnadsprojektet av Swedish Clean Air and Climate Research Programme (SCAC) slutredovisade en sammanställning och utvärdering av Naturvårdsverkets forskningsinsatser inom luftvårdsområdet under perioden 2000–2020. Insatserna har lagt grunden för bättre uppskattningar av politiska styrmedels effektivitet, när det gäller förbättring av människors hälsa och miljön.

Naturvårdsverket låter granska slutrapporter som finansieras med 1:5 Miljöforskningsanslaget med hänsyn till både relevans och vetenskaplig kvalitet. Externa experter granskar den vetenskapliga kvaliteten, och representanter för användarna på Naturvårdsverket och HaV granskar relevansen. Som en uppskattad del i vår kunskapsinhämtning deltar forskningssekreterare och handläggare i årsmöten för forskningsinsatserna. Detta ger deltagare i forskningsprojekt inom samma tematiska utlysning möjlighet att utbyta erfarenheter och interagera med de handläggare som följer projekten.

Naturvårdsverket var en av fem myndigheter som ingick i den fördjupade granskningen i Riksrevisionens rapport *Statliga myndigheters FoU-verksamhet* (RiR 2021:5). Miljöforskningsrådet konstaterade på sitt möte i september att Naturvårdsverket överlag får godkänt i granskningen men har förbättringspotential vad gäller dokumentation av upparbetade processer.

Viltforskning

Syftet med Naturvårdsverkets uppdrag att finansiera forskning med medel ur Viltvårdsfonden är att utveckla vetenskapligt baserad kunskap till stöd för en långsiktigt hållbar förvaltning av vilt. Den vetenskapliga kommittén för viltforskning, Viltkommittén, är Naturvårdsverkets rådgivande expertkommitté för fördelning av forskningsmedel ur Viltvårdsfonden. Kommittén värderar och prioriterar forskningsansökningar med utgångspunkt från syftet med Viltvårdsfondens medel och aktuell forskningsstrategi.

Tabell 5. Fördelade medel från viltforskningsanslaget.

	2019	2020	2021
Viltvårdsfonden disponeras, av Naturvårdsverket för viltforskning, tkr	18 000	18 000	23 000
Fördelade medel tkr	17 882	17 809	23 211*
Antal inkomna hanterade ansökningar	22	30	10
Antal beviljade ansökningar	6	6	16**

* I utfallet ingår kvarvarande medel från tidigare år som får sparas och användas till forskningsbidrag.

** 16 finansierade projekt av 30 inkomna ansökningar.

Naturvårdsverket har fått 23 mnkr för finansiering av viltforskning. Av dessa medel har cirka 21,3 mnkr fördelats till forskningsprojekt. Förutom forskningsprojekt finansieras bland annat Naturvårdsverkets viltforskningskansli och forskningskommunikation av medel från Viltvårdsfonden. Under 2021 beviljades medel till 16 nya projekt (ansökningar som gavs in under 2020), bland annat Spridning och genflöde hos lodjur i Fennoskandia – konsekvenser för förvaltningen, Hjortdjurens näringsbalansering; mot en bättre förståelse av klövviltets födoval för en hållbar flerartsförvaltning i Sverige och Mot en vetenskapligt baserad förvaltning av fjällripa. Totalt pågår 21 forskningsprojekt finansierade av Viltvårdsfonden.

Kunskap från forskningen används bland annat vid genomförandet av Naturvårdsverkets regeringsuppdrag, exempelvis om nationella rovdjurs-förvaltningsplaner och nationell förvaltningsplan för älg och kronhjort, samt som beslutsunderlag för genomförandet av vår Strategi för svensk viltförvaltning. Forskningsresultaten kommer också till användning inom länsstyrelsernas viltförvaltning, till exempel vid beslut om förvaltning av klövvilt, stora rovdjur och gäss.

Samverkan för utveckling

Naturvårdsverket samverkar med andra finansiärer och aktörer inom forskningen. Det bidrar till att forskningen kan utformas så att den skapar synergier och ger resultat som är lätta att tillämpa och snabbt kan komma till användning i miljöarbetet.

Naturvårdsverkets miljöforskningsråd har haft tre arbetsmöten. Under dessa har rådet bland annat kvalitetssäkrat granskningsprocessen inom olika forskningssatsningar, för att se till att granskningsgrupperna har levt upp till standarden för god forskningsfinansiering. Rådet har stöttat med strategiska val, exempelvis angående omvärldsbevakning och behovsanalys.

Naturvårdsverkets vetenskapliga råd för biologisk mångfald och ekosystemtjänster, med syfte att stödja Naturvårdsverkets arbete i FN:s forskarpanel för biologisk mångfald och ekosystemtjänster, IPBES, och konventionen om biologisk mångfald, CBD, har haft två möten under året. På initiativ av rådet har antologin *Biologisk mångfald, naturnyttor och ekosystemtjänster: Svenska perspektiv på livsviktiga framtidsfrågor* producerats, i samarbete med Centrum för biologisk mångfald vid Sveriges lantbruksuniversitet (CBM/SLU). Boken kopplar till IPBES arbeten och visar på hur mångfasetterat vårt beroende av naturen och den biologiska mångfalden är.

Naturvårdsverket är Sveriges nod för arbetet med IPBES och ansvarar för kontakten med dess sekretariat, deltar på möten, kommenterar och sprider IPBES:s rapporter till en vidare krets. Myndigheten bidrar även med möjligheten för svenska experter att arbeta i olika arbetsgrupper. Vi deltog på plenarmötet IPBES 8 i juni vars viktigaste beslut var att godkänna förstudierrapporterna:

Nexus (Scoping report for a thematic assessment of the interlinkages among biodiversity, water, food and health) och *Transformation* (Scoping report for a thematic assessment of the underlying causes of biodiversity loss and the determinants of transformative change and options for achieving the 2050 Vision for Biodiversity). I oktober organiserade vi den årliga öppna IPBES-konferensen digitalt med fokus på biologisk mångfald och människans välbefinnande. Den följdes av 249 personer i realtid och 877 visningar registrerades i efterhand. Under året publicerades *Utarmning och restaurering av landekosystem: Ett svenskt perspektiv på IPBES-rapporten Land degradation and restoration* (rapport 6948).

Naturvårdsverket har fördelat 17 mnkr till IVL Svenska Miljöinstitutet genom Stiftelsen IVL. Medlen används till forskning som bedrivs samfinansierat med näringslivet samt till nationell finansiering av EU-projekt. Under året har Naturvårdsverket deltagit i IVL:s tre nya verksamhetsråd.

Forskningsprogrammet Vindval, ett samarbete mellan Energimyndigheten och Naturvårdsverket, pågår i en fjärde etapp. Effektmålet är att resultat från programmet ska bidra till en hållbar vindkraftutbyggnad och att vindkraftens miljöeffekter kan sättas i relation till andra verksamheters miljöpåverkan. Forskningsrapporten *Tjäder och vindkraft: ett internationellt forskningsprojekt* publicerades på svenska (rapport 6976) samt på engelska (rapport 6977). Under året publicerades slutrapporter från två fleråriga forskningsprojekt: *Markkonflikt mellan vindkraft och renskötsel* (rapport 7012) av forskare vid Universitetet i Oslo samt *Renar, renskötsel och vindkraft – vinter- och barmarksbete* (rapport 7011) av forskare vid SLU. Användningen av resultaten ligger nära planeringsprocesser och kan utgöra ett bra underlag i diskussioner inom den nationella strategin för en hållbar vindkraftsutbyggnad, som Energimyndigheten och Naturvårdsverket presenterade i början av året.

Tre projekt inom forskningsutlysningen Uppföljning av vindkraftsetableringar, beviljades medel. Ett projekt behandlar vindkraft och upplevelsevärden i naturområden, ett annat analyserar vindkraft och oförutsedd påverkan på arter och deras livsmiljöer. Det tredje projektet utvärderar driftsreglering av vindkraft för att skydda fladdermöss samt studerar dödlighet av fåglar och fladdermöss i skogsmiljö.

Miljömålsuppföljning, utvärderingar och andra kunskapsunderlag

Sveriges miljömål liksom de globala hållbarhetsmålen Agenda 2030 utgör ryggraden i det svenska miljöarbetet. För att kunna arbeta effektivt med miljö kvalitetsmålen behöver vi veta vilka åtgärder som har vidtagits och vilka resultat de har lett till. Naturvårdsverket samordnar miljömålsansvariga myndigheter i uppföljningsarbetet och har ett specifikt ansvar för uppföljningen av generationsmålet samt 7 av Sveriges 16 miljö kvalitetsmål.

Samverkan

Naturvårdsverket är ansvarig myndighet för att samordna uppföljning och utvärdering av Sveriges miljömål. Myndigheten genomför aktiviteter för att vägleda och underlätta samverkan mellan de 26 myndigheter som har ett ansvar i uppföljningsarbetet. Vi genomför årligen en nationell uppföljning och vart fjärde år en fördjupad utvärdering. För att tydliggöra miljöarbetets centrala betydelse strävar vi efter att uppföljningen och åtgärderna för att nå miljö kvalitetsmålen ska integreras i myndigheternas ordinarie verksamhet.

Besökare på webbplatsen sverigesmiljomal.se kan följa miljöarbetet genom en samlad uppsättning indikatorer för miljö kvalitetsmålen och generationsmålet. I samverkan med Sveriges kommuner och regioner (SKR) respektive länsstyrelserna i form av Regional utveckling och samverkan i miljö målssystemet (RUS) finns lokala indikatorer för miljöarbetet.

Vi har genomfört tolv samverkansmöten med andra myndigheter och organisationer, varav tio med de myndigheter som särskilt ansvarar för uppföljningen av

ett eller flera miljö kvalitetsmål (se sverigesmiljomal.se). Genom dessa möten har vi bättre kunnat samordna myndigheternas arbete och stämma av genomarbetade underlag till pågående arbeten eller uppdrag. Mötena har handlat om årlig uppföljning, kulturmiljöaspekter, fördjupad utvärdering av miljömålen 2023, fördelning av medel, erfarenhetsutbyte med Formas miljöanalys, utveckling av sverigesmiljomal.se, systemet för indikatorhantering samt övrigt utvecklingsarbete.

I arbetet med Årlig uppföljning av miljömålen 2021 fick samarbetet med Naturvårdsverket det genomsnittliga betyget 4.4 (på en femgradig skala) av deltagarna från myndigheterna. Alla samverkansmöten har genomförts digitalt.

Uppföljning och utvärdering av miljömålen

Naturvårdsverket har levererat den årliga nationella uppföljningen av miljömålen, som är ett underlag för Regeringskansliets arbete med budgetpropositionen. Förutom löpande metodstöd har arbetet fortsatt med att utveckla och förenkla anvisningarna för denna uppföljning för att bättre möta Regeringskansliets behov. Det innebär bland annat ett ökat fokus i den årliga uppföljningen på åtgärder finansierade av staten. Funktionaliteten i systemet för indikatorhantering har setts över och förbättringar har genomförts. Vi samverkar med Riksantikvarieämbetet i arbetet med att lyfta kulturmiljöaspekter i uppföljningen. Under året har anvisningar för analys och bedömning av miljö kvalitetsmålen i fördjupad utvärdering 2023 tagits fram. Anvisningarna fokuserar tydligare på styrmedel och åtgärder för att nå målen och syftar till att de målvisa underlagsrapporterna ska bli ett ännu vassare verktyg i åtgärdsarbetet.

Naturvårdsverket har ansvar för att följa upp och utvärdera 7 av de 16 miljö kvalitetsmålen. Vi följer, analyserar och utvecklar kunskapsunderlag i samverkan med internationella aktörer, forskare och andra myndigheter för dessa specifika mål. I första hand använder vi befintliga analyser och data från miljöövervakningen och andra inventeringar som tas fram av oss och andra myndigheter.

Andra uppföljningar, utvärderingar och kunskapsunderlag

Naturvårdsverket genomför löpande styrmedelsanalyser och utvärderingar av miljöarbetet. Styrmedelsanalyserna och utvärderingarna ger underlag om effekter av styrmedel och åtgärder för att nå miljö kvalitetsmålen. Resultatet används i fördjupade utvärderingar av miljömålen och utveckling av miljöarbetet, till exempel i arbetet med framtagande av åtgärdsförslag. Vi har upphandlat tre analyser på *1:2 Miljöövervakningsanslaget*; *Trender i omvärlden med relevans för Generationsmålet*, *Sammanställning av styrmedel och miljöteknik utifrån ett tillämpningsperspektiv* och *En kunskapssammanställning med fokus på näringslivets uppföljning och arbete med biologisk mångfald*. Kartläggningen *Svenska kommuners arbete med biologisk mångfald* har tillgängliggjorts i Naturvårdsverkets rapportserie (6956).

Arbetsätten för att stärka utvärdering och analyser på Naturvårdsverket utvecklas kontinuerligt, bland annat inom regeringsuppdrag och genom utforskande förstudier, stöd för utvärdering inom olika sakfrågor och genomförande av egna utvärderingar. De utvärderingar och analyser som tas fram utgör kunskapsunderlag som i sin tur ger stöd för bättre prioriteringar i miljöarbetet. Under året har vi publicerat utvärderingarna *Vägledningsframgång: En utvärdering av vad som fungerar för kommunerna* (rapport 6988); *Miljöbedömningar: En utvärdering av ändringar i miljöbalken* (rapport 7002) och *Plastsatsningen: Ett fritt formulerat uppdrag* (rapport 7001).

Vi har deltagit i ett samarbete inom EEA Eionet NRC FLIS och projektet Scenarios for a Sustainable Europe 2050, där vår insats bestod av underlaget *Using systems approach to integrate Causal Loop Diagrams modelling in the foresight project Scenarios for a Sustainable Europe 2050* (rapport 6975). Rapporten *Systems Science and System Thinking in Practice* (rapport 6981) har publicerats som stöd i metodik internt och för externa aktörer och samverkansprojekt.

Naturvårdsverket samordnar uppföljning av de tio målen för friluftspolitiken. Som ett led i detta har analysen *Platsens betydelse för svenskt friluftsliv* (rapport 7015) publicerats i syfte att tillgängliggöra material från tidigare enkätundersökning och förmedla ytterligare kunskap om friluftslivsutövandet.

Internationell rapportering

Genom vårt medlemskap i EU och deltagande i många internationella konventioner har Sverige rapporteringskrav inom flera områden. Det handlar om olika uppgifter, till exempel om tillståndet i miljön eller vidtagna åtgärder. Naturvårdsverket genomför rapporteringar inom de flesta av myndighetens ansvarsområden, såsom klimat och luft, utsläpp och miljöskydd, naturvård samt kring allmänhetens tillgång till miljöinformation enligt Århuskonventionen. Uppgifterna hämtas från miljöövervakningen, inventeringar, företag, myndigheter och kommuner. För att öka effektiviteten i och effekten av rapporteringarna driver myndigheten frågor om återanvändning av uppgifter och undvikande av dubbelrapportering, bland annat genom vårt styrelsearbete i Europeiska miljöbyrån, EEA.

EEA publicerar en årlig ranking över medlemsstaters internationella rapportering som tar hänsyn till datakvalitet och förmåga att rapportera enligt deadline. Under 2021 har Sverige, liksom 2020 och 2019, placerats i topp som ett av fyra länder. Naturvårdsverket har genomfört 75 internationella rapporteringar. Nedan följer en beskrivning av ett urval av våra leveranser inom olika tematiska områden.

Klimat

Naturvårdsverket har rapporterat underlag om utsläpp och upptag av växthusgaser till EU, klimatkonventionen och Kyotoprotokollet. Vi har tagit fram underlag inför Sveriges rapportering av styrmedel och åtgärder samt scenarier och approximativa utsläpp och upptag enligt EU:s styrningsförordning.

Vi samordnar och ansvarar även för att rapporteringen av finansiella flöden, tekniköverföring och kapacitetsuppbyggnad i utvecklingsländer sker enligt styrningsförordningen. Denna rapportering sker årligen i slutet av september.

Luft

Naturvårdsverket har genomfört rapportering i enlighet med EU:s luftkvalitetsdirektiv och luftvårdskonventionens European Monitoring and Evaluation Programme (EMEP). De data som rapporterades var resultaten från kommunernas och luftvårdsförbundens kontroll av luftkvalitet samt resultat från den nationella och regionala miljöövervakningen. I år har vi ökat mängden information (metadata och modell-data) som rapporteras till EU, förenklat systemet för inrapportering av data från kommunerna och fortsatt att utveckla våra kvalitetssäkringsrutiner. Vi har tagit fram utsläppsinventeringen för de årliga utsläppen av luftföroreningar som ska rapporteras till luftvårdskonventionen (CLRTAP/ UNECE) och till EU för takdirektivet.

En viktig del i kvalitetsarbetet är den årliga granskningen av medlemsstaternas utsläppsdata, som EU-kommissionen genomför. Vi har tagit fram kunskapsunderlag och rapporterat utsläpp och andra parametrar avseende 2018, 2019 och 2020 års data gällande stora förbränningsanläggningar (LCP) till EU-kommissionen, i enlighet med industriemissionsdirektivet. Rapporteringen har skett integrerat med Europeiska utsläppsregistret, E-PRTR i enlighet med EU:s nya rapporteringskrav.

Avfall

Naturvårdsverket har under de senaste åren utvecklat avfallsstatistikområdet i flera avseenden, inte minst gällande dess omfattning och kvalitet. Detta till följd av förändringar i EU-gemensamma lagrum som gör att antalet återrapporteringskrav och kvalitetskraven ökar. Under senare tid har stora utvecklingsinsatser gjorts, bland annat inom informationsförsörjning, till exempel i form av utökningar av miljörapportsföreskriften, registret för uppgifter om producentansvar och avfallsregistret. De insatser som gjorts inom dessa områden har stor betydelse för avfallsstatistikens informationsförsörjning och dess kvalitet framöver.

Under året har myndigheten dataförsörjt de nya avfallsstatistikrapporteringarna som tillkom med EU:s avfallspaket. Detta har i vissa fall inneburit helt nya krav och i andra fall kvalitetshöjning av redan existerande krav. Vi har totalt rapporterat enligt sex avfallsdirektiv, och därutöver förberett rapporteringen enligt avfallsstatistikförordningen (en rapportering som sker vartannat år). Första statistikprognosen har lämnats in och första inbetalningen har gjorts för den nyligen beslutade egna medels-posten inom ramen för EU:s långtidsbudget baserat på icke materialåtervunna plastförpackningar. Arbetet i den därtill kopplade expertgruppen har påbörjats, där medarbetare från Naturvårdsverket deltar som experter. Rapporteringarna som genomförts bidrar bland annat till kunskapsunderlagen till uppföljningen av EU:s genomförande av avfallspaketet, och på nationell nivå till utveckling av styrmedel och uppföljning av etappmål.

Biologisk mångfald

EU-kommissionen har, i dialog med medlemsländerna och experter på EU-nivå (EEA, European Topic Centre on Biological Diversity, DG Environment), sett över rapporteringsformaten för den kommande rapporteringsperioden 2019–2024 för fågeldirektivet respektive art- och habitatdirektivet. Ett arbete har även påbörjats för att förnya EU:s rapporteringssystem för Natura 2000-områden. I arbetet ingår att samordna rapporteringarna. Syftet med arbetet är en mer harmoniserad datainsamlings- och bedömningsprocess, och att rapporteringarna levererar all information som behövs för bedömning av hur genomförandet av direktiven och EU:s strategi för biologisk mångfald går. Naturvårdsverket har deltagit i arbetet via EU:s expertgrupper för rapportering.

Miljöinformationsförsörjning och kommunikation

Naturvårdsverket bidrar till att myndigheter, företag, allmänheten och andra aktörer i samhället har tillgång till miljöinformation som kan användas för olika syften, både av oss själva och av andra, oavsett finansieringskälla och utformning

av datainsamling. Vi arbetar för att miljöinformation med rätt kvalitet ska finnas tillgänglig i rätt tid och på rätt sätt för behöriga användare.

Informationshantering och tillgängliggörande

Naturvårdsverket samordnar informationshantering samt upprätthåller och utvecklar tekniska lösningar för att samla in, kvalitetssäkra, lagra och tillgängliggöra data, till exempel genom datavårdskap, där en utsedd myndighet ansvarar för lagring och tillgängliggörande. Myndigheten samverkar med andra myndigheter och aktörer för att komma överens om hur olika digitala lösningar kan fungera tillsammans och möjliggöra utbyte av information. Under året har datavårdskapen kring naturdata ytterligare utvecklats tillsammans med datavårdarna.

Samverkan om miljöinformationsförsörjning

Miljöinformationsrådet har haft två möten under året. Ett koordineringsforum har också skapats, med syfte att åstadkomma förändring och effektiv samverkan genom att koordinera samverkande organisationers planering mot en gemensam utvecklingsplan. Naturvårdsverket står tillsammans med HaV för ett kansli som stödjer samverkansprocesserna.

En återkommande fråga för Miljöinformationsrådet är att bevaka och diskutera aktuella initiativ i omvärlden med bäring på samverkan för smart miljöinformation. Initiativen består exempelvis av regeringsuppdrag till olika aktörer som omfattar utveckling av tvärgående förutsättningar för offentlig sektor, utpekade sakområden och/eller processer som hanterar miljöinformation, att stärka enskilda aktörer, samt förutom detta också av strategisk styrning på EU- och nationell nivå.

Miljöinformationsrådet ser också synergier med Geodatarådets arbete och den geodatastrategi som Lantmäteriet överlämnat till regeringen. Innehållet i strategin syftar till att lösa ut en rad viktiga samhällsutmaningar och har beröringspunkter med pågående samverkan om smart miljöinformation. Respektive råds handlingsplaner synkroniseras alltmer och relationen mellan miljöinformation och geodata tydliggörs. Under året har Naturvårdsverket även varit delaktigt i Geodatarådets arbete kring vilken rättsutveckling som krävs för utökad digitalisering.

Inom ramen för samverkan om smart miljöinformation har de 15 organisationer som är representerade i Miljöinformationsrådet bidragit i ett femtontal initiativ, bland annat om utveckling av digitala lösningar för informationsförsörjning avseende små avlopp, invasiva främmande arter och grön infrastruktur.

Kommunikation och kommunikationskanaler

Naturvårdsverkets kommunikation har som främsta syfte att förmedla fakta och kunskap, göra miljöinformation mer känd samt skapa delaktighet och förtroende. Under året har myndigheten fortsatt att arbeta med planerad kommunikation i en rad utvalda frågor för att skapa tydlig effekt hos målgrupperna, till exempel: klimat, jakt och vilt, plast, skyddad natur, luft, miljökvalitetsmålen, våtmarker samt fysisk planering.

Besökantalet i våra prioriterade digitala kanaler ökar. Målet för Naturvårdsverkets webbplats är främst att vara ett stöd i miljöarbetet för våra målgrupper, såsom länsstyrelser, kommuner, andra myndigheter samt företag. Årets kommunikationssatsning är lanseringen av en ny webbplats. Webbplatsen har en modern teknisk

plattform, ny design och struktur som underlättar för besökarna att hitta information, där innehållet sorteras från översikt till fördjupning. Fram till lanseringen av den nya webbplatsen, den 21 september 2021, var antalet besök på naturvårdsverket.se 4,27 miljoner, vilket är en ökning med 15 procent jämfört med samma period 2020, då webbplatsen hade 3,7 miljoner besök.

Strategin för Naturvårdsverkets Facebooksida är att öka tillgängligheten till vår miljöinformation genom att dra nytta av kraften i engagemanget för klimat- och miljöfrågor. Facebooksidan, som hade en total räckvidd på 1 778 032 användare under året, är också en kanal för ökat lyssnande och för att underlätta kontakterna med Naturvårdsverket. Flera inlägg på Facebook har fått stor spridning och högt engagemang, genom kommentarer och delningar. De inlägg som fick störst räckvidd under året var två inlägg, det ena om LONA-bidrag, det andra om främmande arter. Dessa nådde 40 000 användare vardera.

Även under 2021 fortsatte det ökade intresset för friluftsliv i pandemins kölvatten. Under sommaren gick, för andra året, annonskampanjen på Facebook Ta hand om varandra och naturen. Kampanjen hade en total räckvidd på drygt en miljon användare. Antalet besök på webbplatsen sverigesnationalparker.se som ökade med 55 procent år 2020 ligger kvar på samma nivå, och hade 1,7 miljoner besökare under 2021.

Naturvårdsverkets arbete gentemot media präglas av öppenhet och en hög servicenivå. Genomslaget i media har även i år minskat jämfört med åren före pandemin, vilket bedöms bero på att pandemin dominerat medieutrymmet. Under mättiden december 2020–november 2021 publicerades cirka 6 500 artiklar, jämfört med närmare 8 000 artiklar under förra årets mätning. De sakfrågor som är mest omtalade är vilt och klimat. Inkommande frågor från media har dock ökat under de senaste två åren. Naturvårdsverkets mediebild är en expertmyndighet som sprider kunskap. Vi figurerar mest i dagspress.

Myndighetens större konferenser genomfördes under året helt digitalt och hade över lag ett lägre antal deltagare jämfört med tiden före pandemin; Tankesmedjan för friluftsliv och Klimatforum drog vardera cirka 300 anmälda deltagare. Våra webinarier har däremot varit välbesökta. Ett par exempel är webinarieserien I väntan på Klimatforum med 6 000 visningar och ett webinarium om våtmarker som hade 1 784 visningar.

Officiell statistik

Naturvårdsverket är statistikansvarig för officiell statistik om miljömässiga förhållanden i eller med koppling till Sverige. Ansvaret omfattar utveckling, produktion och publik spridning av officiell statistik, samt samverkan med övriga aktörer inom de olika statistiksystemen. Naturvårdsverket rapporterar regelbundet officiell statistik, ofta med tillhörande dataunderlag, till bland annat SCB, Eurostat, OECD och olika FN-organ.

Inom Sverige och EU pågår för närvarande en utveckling av den officiella statistiken mot så kallad smart statistik som baseras på data som redan finns i den offentliga förvaltningen, samt data från nya offentligt och företagsägda datakällor med stora datamängder, till exempel mobilitetsdata från mobiltelefoner. Detta innebär utveckling av nya analysmetoder, teknologier, förvaltningsgemensam teknisk infrastruktur, publiceringsmönster och spridningskanaler.

Naturvårdsverket har deltagit i utvecklingen av den officiella statistiken genom att delta i myndighetsgemensam översyn av statistikområden och hemställan till regeringen, lämna synpunkter på FN:s förslag till ny global klimatstatistik och Eurostats förslag på aktivitetsplan, "Statistik för EU:s gröna giv", samt genom att ha dialoger med Energimyndigheten, SCB, Eurostat och EEA. Vi har genomfört en strategisk verksamhetsanalys avseende miljörelaterad officiell statistik samt målgruppsanpassat webbsidor och kommunikation om data och officiell statistik. Under året har våra statistikprodukter förändrats. "Kvartalsvisa preliminära utsläpp av växthusgaser" har utgått medan "Avfall, elutrustning och batterier" och "Avfall, gränsöverskridande transporter" har tillkommit.

Naturvårdsverket har producerat och publicerat spridd officiell statistik inom statistikområdena utsläpp, avfall och miljötillstånd. Statistikområdet miljöbalkens tillämpning är fortsatt vilande. Vi har genomfört årlig rapportering till SCB och lämnat data- och statistikunderlag till andra myndigheters statistikproduktion.

5. Samordning och utveckling av styrmedel

Det övergripande syftet med verksamheten är att skapa förutsättningar för att Sverige ska nå miljömålen. Vi stärker myndighetens förmåga att föreslå styrmedel och åtgärder för miljöarbetets utveckling, bidrar i prioriterade miljöprövningsärenden, har en pådrivande roll i arbetet med miljömålen gentemot andra myndigheter, samordnar miljöledning i statliga myndigheter och stödjer innovationsarbetet för miljömålen. Inom miljömålssystemet vägleder vi berörda myndigheter i deras arbete med genomförande och uppföljning samt kommunicerar kopplingen mellan Sveriges miljömål och FN:s globala hållbarhetsmål.

Resultatbedömning

Naturvårdsverkets treåriga mål:

- Naturvårdsverket har på eget initiativ tagit fram prioriterade åtgärder som ger bra förutsättningar för att miljö kvalitetsmålen nås.

Naturvårdsverket har under året fortsatt att implementera arbetssätt som anpassats till respektive miljö kvalitetsmål för att identifiera och utveckla styrmedel eller andra åtgärder som kan bidra till att överbrygga de kvarvarande glapp som finns för att uppnå målen. Arbetet med prioriterade miljöprövningar syftar till att undvika nya miljöproblem och att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. Naturvårdsverket har även arbetat med att utveckla tillsynsvägledningen bland annat genom att samordna utvecklingen av en nationell strategi för miljöbalkstillsynen. Vår bedömning är att våra aktiviteter under året utvecklade de arbetssätt och strukturer som behövs för att det treåriga målet ska nås.

Utveckling och tillämpning av miljöretten

Prioriterad miljöprövningsverksamhet

Naturvårdsverket bevakar det allmänna miljöintresset i mål och ärenden där miljöbalken tillämpas. Vi lämnar synpunkter tidigt i processen och deltar i miljöprövningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för miljön. Därigenom bidrar vi till ändamålsenliga processer och kortare handläggningstider. Naturvårdsverket har deltagit i flera samråd som avser ny teknik som behövs för omställningen. Vårt mål är att ett ärende som Naturvårdsverket deltar i ska leda till att det allmänna miljöintresset blir mer genomlyst än om vi inte hade medverkat.

Tidsåtgången för yttranden och deltagande i huvudförhandlingar är stor och arbetet har hög komplexitet. Eftersom arbetet med tillståndsprövningar är resurskrävande har vi hårda prioriteringar av vilka ärenden som myndigheten engagerar sig i. En följd av det är till exempel att Naturvårdsverket endast undantagsvis deltar i prövning hos miljöprövningsdelegationerna.

Under året har vi deltagit med omkring 135 yttranden i mål och ärenden som rör miljöfarlig verksamhet. Antalet överklaganden till Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) är liksom tidigare år litet. Naturvårdsverket har överklagat sex avgöranden till MÖD under året. Underrättelser till regeringen enligt 17 kap. 5 § miljöbalken har skett i två fall: om Stockholm Exergi AB:s ansökan om tillstånd till uppförande och drift av energianläggning och hamn m.m. i Lövsta, Stockholm stad, och om Kaunis Iron AB:s (KIAB) ansökan om tillstånd till befintlig och utökad verksamhet vid Kaunisvaara.

MILJÖPRÖVNINGSVERKSAMHET INOM HÅLLBART SAMHÄLLE

Naturvårdsverket har inom resultatområdet hållbart samhälle drivit mål och ärenden för att förbättra och förtydliga praxis inom täkt- och gruvprövningar, prövningar angående avloppsreningsverk och tillståndsprövning rörande avfall och efterbehandlingsfrågor. Arbetet har drivits parallellt med annat arbete med inriktning på löpande strategisk utveckling av miljöretten. Ambitionen är långsiktig och syftar till att stärka miljöbalken som styrmedel för att nå miljömålen. Under år 2021 har Naturvårdsverket exempelvis deltagit i två mål i mark- och miljödomstolen (MMD) som rör Kaunis Iron (Naturvårdsverkets ansökan om återkallelse M 1828-18 samt verksamhetsutövarens ansökan om nytt tillstånd M 2090-19). Skriftväxling har under året pågått i återkallelseärendet där även huvudförhandling har hållits under hösten. Naturvårdsverket har vidare framställt omfattande kompletteringskrav i tillståndsmålet, bland annat kopplat till utvinningsavfallet och dess egenskaper samt avfallsanläggningarnas konstruktion, geohydrologiska förhållanden, artskydd och Natura 2000-frågor. Naturvårdsverket har efter att tillståndsärendet kungjorts av MMD underrättat regeringen om ärendet enligt 17 kap. 5 § miljöbalken.

Naturvårdsverket har under året även deltagit i täktärenden i MMD och i ett prövningsärende hos regeringen. I egenskap av remissmyndighet till MÖD har Naturvårdsverket inom området hållbart samhälle under året exempelvis yttrat sig i frågor som rör efterbehandling och hantering av kommunalt avfall.

Exempel på principiella frågor som drivits i prövningsärenden under året inom resultatområdet är frågor om den ekonomiska säkerhetens omfattning och efterbehandlingsfrågor för gruvverksamheter, buller, artskyddsfrågor och Natura 2000-frågor vid prövning av utvinningsverksamheter och hur tillstånd för avloppsreningsverk ska vara utformade samt hur kontroll av sådana tillstånd ska regleras och hur miljö kvalitetsnormer för vatten ska tillämpas.

I tabell 6 nedan ges några exempel på resultat från prövningsärenden inom resultatområdet hållbart samhälle där Naturvårdsverket har agerat under året.

Tabell 6. Urval av prioriterade prövningsärenden inom resultatområde Hållbart samhälle.

Detta har vi gjort	Resultat	Miljö kvalitetsmål
<p>Naturvårdsverket har tidigare överklagat en dom från MMD i Vänersborgs tingsrätts (mål nr M 2301-19) angående tillstånd för Lidköpings kommuns avloppsreningsverk. Naturvårdsverket har under året yttrat sig och deltagit vid huvudförhandling i MÖD. Naturvårdsverket har överklagat frågan om hur den tillståndsgivna belastningen ska anges i tillståndsmeningen samt föreslagit hur kontroll av denna ska regleras i tillståndet. Tydlig praxis i frågan behövs för att underlätta ett korrekt genomförande av artikel 4.4 i avloppsdirektivet (91/271/EEG).</p> <p>Naturvårdsverket har under målets gång också tagit ställning till andra frågor som ingår i verksamhetsutövarens överklagande, som t.ex. berör behov av villkor om avancerad läkemedelsrening.</p>	<p>Inväntar dom från MÖD</p>	<p>Ingen övergödning, Hav i balans samt levande kust och skärgård, God bebyggd miljö.</p>
<p>Naturvårdsverket har tidigare överklagat villkor rörande gruvverksamheten i Svartliden. Under 2021 har skriftväxling pågått och Naturvårdsverket har deltagit i huvudförhandling i MÖD. Naturvårdsverket har drivit frågan om att slutliga villkor för efterbehandling inte kan beslutas utan att tillräcklig underlag för en sådan prövning finns redovisat i målet.</p>	<p>Inväntar dom från MÖD</p>	<p>Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag.</p>
<p>Rönnskärsverken, Boliden Mineral AB: Naturvårdsverket har deltagit i huvudförhandling i MÖD i september 2021. Målet gäller bl.a. de uppskjutna frågorna U11 om efterbehandling och U12 om ekonomisk säkerhet. Naturvårdsverkets fokus har legat på minimering av föroreningsutsläpp från verksamheten och verksamhetsområdet.</p>	<p>Dom i MÖD meddelad 18 november 2021. MÖD ändrade domen, delvis i linje med andrahandsyrkanden från Naturvårdsverket och andra myndigheter</p>	<p>Frisk luft, Giftfri miljö, Hav i balans samt levande kust och skärgård.</p>
<p>Cemента: Naturvårdsverket har under 2021 deltagit i fortsatt skriftväxling efter huvudförhandling i MÖD. Naturvårdsverket drev frågor om bristande hydrogeologiskt material, påverkan på Natura 2000-område och artskyddsfrågor.</p>	<p>Dom meddelad 6 juni 2021. MÖD avvisade Cementas ansökan då underlaget var för bristfälligt för att ligga till grund för den prövning som skulle göras i målet. MÖD:s dom var i linje med Naturvårdsverkets och andra myndigheters inställning i målet som framförts i MÖD och MMD.</p>	<p>Ett rikt växt- och djurliv, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag, Levande skogar.</p>
<p>I mål om slutliga villkor för utsläpp av kadmium till vatten från ett pappers- och massabruk yrkat att tillståndet ska förses med slutligt villkor som, förutom att reningsanläggning ska finnas, säkerställer att viss reningsgrad ska uppnås.</p>	<p>Tillståndet förenades med slutligt villkor om utsläpp av kadmium till vatten och Naturvårdsverket fick framgång i krav om att villkoret ska omfatta krav på reningsgrad. MMD i Umeå dom den 24 september 2021 i mål nr M 173-15.</p>	<p>Giftfri miljö.</p>
<p>Deltagit i huvudförhandling i prövning av ansökan om ändringstillstånd för kurvade inflygningar och modifierad bananvändning vid Arlanda flygplats. Naturvårdsverket förordade det alternativ för kurvad inflygningsväg som sökanden föreslog i andra hand och som bedömdes bättre undvika bebyggelse. Vidare yrkade vi att tillståndet skulle förenas med villkor om begränsning av viss inflygning nattetid.</p>	<p>Vi fick gehör för förordandet av den alternativa inflygningsvägen och i yrkandet om villkor för inflygning nattetid. Vårt deltagande har därmed bidragit till lägre grad av bullerstörning, särskilt nattetid. MMD vid Nacka tingsrätts dom den 15 oktober 2021 i mål nr M 6547-20.</p>	<p>God bebyggd miljö.</p>
<p>Deltagit i huvudförhandling i MÖD:s prövning av tillstånd för flygplatsverksamhet. För att minska risken för sömnstörningar har vi drivit att tidigare praxis för buller nattetid bör ändras så att gränsen för när bostäder bör få bullerisolering sänks och att trafikbullerförordningens bestämmelser med riktvärden för flygbuller ska tillämpas så att de lägre riktvärdena ska gälla som utgångspunkt och att om de inte kan innehållas ska bullerskyddsåtgärder krävas.</p>	<p>Vi fick framgång i frågan om vid hur många bullerhändelser nattetid som bullerisolering ska vidtas. Vi fick också framgång i att man enbart ska beakta en byggnads standard när man avgör vad som är rimliga åtgärder att vidta, inte dess ekonomiska värde. MÖD har också slagit fast att trafikförordningens lägre riktvärden för flygbuller gäller som utgångspunkt. MÖD dom den 16 december 2021 i mål nr M 13953-19</p>	<p>God bebyggd miljö.</p>

MILJÖPRÖVNINGSVERKSAMHET INOM OMRÅDET KLIMAT OCH LUFT

Under året har Naturvårdsverket yttrat sig och deltagit i flera samråd rörande tillståndsprövning av miljöfarlig verksamhet som berör resultatområdet klimat och luft. Vi har exempelvis deltagit i samråd inför ansökan om ändringstillstånd för att avskilja och lagra koldioxid (bio-CCS). I samrådet har vi bland annat yttrat oss i frågor om avskiljningsteknik och utsläpp till luft och vatten. Ett annat exempel på vårt deltagande i samråd finns inom järn- och stålindustrin där vi inför en planerad ansökan om produktion av fem miljoner ton stål och gjutna ämnen per år, samt produktion av den vätgas som behövs för ändamålet, har yttrat oss bland annat i frågor om energihushållning, artskydd och utsläpp till luft.

För att begränsa och öka kunskapen om de faktiska utsläppen från respektive bransch har vi bland annat gjort följande. Vad gäller pappers- och massaindustrin har vi i prövning av ansökan om tillstånd till textilåtervinning yttrat oss i frågor om hantering av processavloppsvatten och kontroll av inkommande textilavfall och i fråga om slutliga villkor för utsläpp av kväveoxid från en sodapanna har vi inhämtat ett expertutlåtande om rening med SNCR-teknik. I ärenden som rör metallindustrin har vi begärt skärpning av beslutade villkor för utsläpp till luft av dioxiner, svavel och stoft, och i ärenden om kemiföretag och raffinaderier ställt krav på återvinningsgrad och reningseffekt i anläggning för svavelåtervinning. Vad gäller förbränningsanläggningar har vi bland annat, i en tillståndsprövning om uppförande och drift av energianläggning och hamn, föreslagit villkor för kväveoxider, metaller och halvmetaller samt dioxiner och furaner.

I tabell 7 ger vi några exempel på resultat från större prövningsärenden där Naturvårdsverket har agerat under året. De ärenden som redovisas är sådana där vi bedömer att vårt deltagande i störst utsträckning har kunnat leda till ökad miljönytta.

Tabell 7. Urval av prioriterade prövningsärenden inom resultatområde Klimat och luft.

Detta har vi gjort	Resultat	Miljömål
Deltagit vid muntlig förberedelse i prövning av ansökan om tillstånd till fortsatt och förändrad verksamhet vid raffinaderi. Yrkat att tillståndet ska tidsbegränsas och att krav ska ställas gällande övergång från fossila råvaror till förnyelsebara råvaror.	Vi fick gehör för begäran om tidsbegränsning. Därigenom möjliggörs anpassning till nya kunskaper om miljöpåverkan och nödvändiga och åtgärder som vid en senare tidpunkt är påkallade. MMD vid Vänersborgs tingsrätt delom den 10 september 2021 i mål nr M 2673-19.	Begränsad klimatpåverkan.
Överklagat dom med slutliga villkor om vilket avfall som får förbrännas och om utsläpp till luft och vatten från ett värmeverk. Vi driver att bara vissa avfallskategorier ska få förbrännas i en äldre panna eftersom den inte uppfyller WI BATC. Vi har i andra hand yrkat slutliga villkor för utsläpp av dioxiner och furaner samt kontinuerlig långtidsprovtagning för övervakning av utsläppen.	MÖD har beviljat prövningstillstånd. Prövning pågår. MÖD beslut den 31 augusti 2021 i mål nr M 4966-21.	Frisk luft, Giftfri miljö, God bebyggd miljö.

MILJÖPRÖVNINGSVERKSAMHET INOM OMRÅDET NATURMILJÖ, FRILUFTSLIV OCH VILT

Vindkraft

Naturvårdsverket har under året yttrat sig i cirka 25 ärenden gällande vindkrafts-etablering. I omkring hälften av ärendena har vi yttrat oss i samråd till verksamhetsutövaren och i övriga ärenden har vi yttrat oss till prövningsmyndigheten (miljöprövningsdelegation, MMD eller regeringen). Under året har Naturvårdsverket sett en stor ökning av intresset för att etablera vindkraft till havs och de flesta av Naturvårdsverkets yttranden i vindkraftsärenden rör havsbaserade anläggningar. I fråga om havsbaserad vindkraft finns en fördelning mellan Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten när det gäller vilka frågor respektive myndighet bevakar. Naturvårdsverkets yttranden har i huvudsak rört frågor kopplade till fåglar och fladdermöss samt i vissa fall påverkan på landmiljö. För havsbaserade vindparker lokaliserade inom den ekonomiska zonen och som även kräver prövning enligt Natura 2000-regelverket har Naturvårdsverket i samtliga fall yttrat sig i de olika separata prövningsprocesserna.

Vi har lämnat yttranden i de fall vi bedömt att det finns risk för stor negativ påverkan på hotade arter (främst fåglar och fladdermöss), Natura 2000-områden eller annat områdesskydd, riksintressen, annan värdefull natur eller negativ inverkan på det rörliga friluftslivet.

Bara ett fåtal av de ärenden som Naturvårdsverket under året yttrat sig i har ännu avgjorts. I tre fall har beslut från miljöprövningsdelegationen kommit och där ligger besluten i linje med Naturvårdsverkets yttranden. Vi bedömer att vårt engagemang sammantaget har haft genomslag och bidragit till en hållbar vindkraftsutbyggnad. Insatserna medverkar till en ökad måluppfyllelse för miljö kvalitetsmålen Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, Myllrande våtmarker och Hav i balans samt levande kust och skärgård.

I tabell 8 ges ett par exempel på prövningsärenden avseende vindkraft inom resultatområdet naturmiljö, friluftsliv och vilt där Naturvårdsverket har agerat under året och där prövningsprocessen inte endast är i ett tidigt skede.

Tabell 8. Urval av prioriterade prövningsärenden inom resultatområde Naturmiljö, friluftsliv och vilt.

Detta har vi gjort	Resultat	Miljömål
Yttrande till miljöprövningsdelegationen angående ansökan om vindkraftsanläggning vid Bråviken i Norrköpings kommun. Naturvårdsverket anser inte att lokaliseringen är lämplig med hänsyn till att området är av stor betydelse för havsörn, förekomst av fladdermöss, närhet till flera naturreservat samt påverkan på friluftslivsvärden.	MPD beslutade 2021-11-02 om avslag på tillståndsansökan i linje med Naturvårdsverkets yttrande. Beslutet överklagat till MMD av verksamhetsutövaren.	Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv.
Yttrande till miljöprövningsdelegationen angående ansökan om tillstånd för vindkraftsanläggning i Nybro kommun. Naturvårdsverket avstyrker att tillstånd meddelas då lokaliseringen bedöms som olämplig med hänsyn till närhet till områden med höga naturvärden med risk för påverkan på känsliga arter och ekosystem, friluftsliv, tjäder, rovfåglar och fladdermöss.	MPD beslutade den 2021-12-10 om avslag på tillståndsansökan i linje med Naturvårdsverkets yttrande. Beslutet ej lagakraftvunnet ännu.	Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv.

Strandskydd

Under året har Naturvårdsverket vid tre tillfällen yttrat sig till regeringen via Boverket angående ärenden som berör strandskyddet. Ärendena har handlat om detaljplaner där länsstyrelsen upphävt kommunens antagandebeslut på grund av att de ansetts strida mot strandskyddsbestämmelserna. Länsstyrelsens beslut har sedan överklagats till regeringen. I ett fall har ärendet avgjorts under året och där har regeringen, i linje med Naturvårdsverkets yttrande, beslutat att avslå kommunens överklagande.

Tillsyn och tillsynsvägledning

Tillsyn

Regeringsuppdraget om att främja en mer effektiv och enhetlig tillsyn enligt miljöbalken har formerats under ledning av Naturvårdsverket och genomförs i samverkan med övriga utpekade myndigheter. En del av uppdraget om tidsperioder för den nationella miljöbalkstillsynsstrategin och tillsynsvägledningsplaner har slutredovisats i december.

Naturvårdsverket lämnade den 15 april en redovisning till regeringen om kommuners och länsstyrelser tillsyn under 2020. Detta var den tionde redovisningen enligt 1 kap. 28 § i miljötillsynsförordningen (2011:13). Redovisningen innehåller sammanställda uppgifter om förutsättningar och genomförande av tillsynen enligt miljöbalken samt hur pandemin påverkat tillsynen under 2020.

Pandemin har inneburit att länsstyrelserna gjort omprioriteringar som medfört minskade resurser för tillsynen. Flera länsstyrelser uppger att de i huvudsak bedrivit sin tillsyn digitalt på distans istället för genom fysiska besök på anläggningar eller i fält. Den pågående pandemin har även påverkat andelen planerad tillsyn inom de flesta tillsynsområden. De flesta kommuner uppger att de nedprioriterat den planerade tillsynen under 2020. Särskilt hälsoskyddstillsynen har fått stå tillbaka till förmån för trängseltillsyn på serveringsställen. Tillsyn av miljöfarliga verksamheter som kunnat genomföras utomhus har prioriterats.

NATIONELL STRATEGI FÖR MILJÖBALKSTILLSYNEN

De centrala myndigheterna i Tillsynsrådet inledde under hösten 2020 arbetet med att ta fram den nationella strategin för miljöbalkstillsyn, med Naturvårdsverket som samordnande part. Samverkan har även skett med representanter för tillsynsmyndigheterna och andra miljöbalksmyndigheter. Strategin beslutades av Naturvårdsverket i september. Samtliga ingående myndigheter fattade därefter beslut om sina utpekade prioriteringar i form av fokusområden.

Under 2022–2024 kommer strategin att genomföras av tillsynsvägledande myndigheter och operativa tillsynsmyndigheter. Intresset för strategin har varit stort. Vid det webinarium där strategin presenterades noterades drygt 1800 åhörare. Framtagandet av strategin har bidragit till att de centrala tillsynsvägledande myndigheterna har fått bättre insyn i varandras arbete och ett än mer långsiktigt strategiskt tankesätt i tillsynsfrågor. I ett längre perspektiv utgör ökad nationell styrning och prioritering av tillsynen bättre förutsättningar för tillsynsmyndigheterna att fullfölja sina respektive uppdrag och för miljötillsynen att vara ett effektivt verktyg för genomförandet av miljölagstiftningen.

Tillsynsvägledning

I vår roll som tillsynsvägledande myndighet bidrar vi till en effektiv och likvärdig tillsyn genom att ge stöd och råd till kommunala nämnder och länsstyrelser i frågor som rör tillämpningen av miljöbalken, föreskrifter meddelade med stöd av miljöbalken och EU-förordningar rörande miljötillsyn.

Vår främsta kommunikationskanal är myndighetens webbplats naturvardsverket.se, där vi presenterar skriftlig tillsynsvägledning i form av webbsidor och publikationer. Vi svarar löpande på frågor och ger stöd och råd till de operativa tillsynsmyndigheterna via mejl och telefon och arrangerar och deltar i webinarier och seminarier. Ett urval av insatser inom tillsynsvägledningen under året redovisas nedan.

TILLSYNSVÄGLEDNING OM INDUSTRIUTSLÄPPSBESTÄMMELSER

För att stödja tillsynsmyndigheternas bedömningar har vi tagit fram en fördjupad tillsynsvägledning om tillämpning av industriutsläppsbestämmelserna vid direkta och indirekta utsläpp till vatten. Tillsynsvägledningen är uppbyggd kring praktiska exempel, vilket tillsynsmyndigheterna har efterfrågat. För en enhetlig tillämpning i prövning och tillsyn arbetar vi kontinuerligt med att uppdatera och ta fram ny tillsynsvägledning om BAT-slutsatser. Under året har vi bland annat uppdaterat vägledningen om BAT-slutsatser för produktion av organiska högvolykmekikalier (LVOC). I november anordnades en handläggartäff för länsstyrelsehandläggare som arbetar med industriutsläppsverksamheter där över 100 handläggare deltog.

HANDBOK OM ÅTERVINNING AV AVFALL I ANLÄGGNINGSARBETEN

En uppdatering av handbok 2010:1 om återvinning av avfall i anläggningsarbeten pågår och den första av fyra planerade delar publicerades i juni 2021. Denna del handlar om stöd till tillsynsmyndigheterna i att ställa mer relevanta krav på undersökning och riskbedömning vid en planerad användning av avfall för anläggningsändamål. Ytterligare två delar av vägledningen har remitterats och arbetet med den fjärde delen pågår.

TILLSYNSVÄGLEDNING MED ANLEDNING AV AVFALLSPAKETET

Den svenska avfallslagstiftningen bygger till stor del på gemensam EU-lagstiftning som genomgått stora förändringar. Naturvårdsverket genomför därför kontinuerligt tillsynsvägledningsinsatser och ger stöd och råd till olika målgrupper.

Vi har publicerat en vägledning för avfallsklassificering enligt 2 kap. 1–3 §§ avfallsförordningen (2020:614), som stödjer en enhetlig tillsyn inom avfallsområdet.

Begreppet hushållsavfall och därmed jämförligt avfall har i samband med avfallspaketets införande i svensk avfallslagstiftning ersatts av begreppet kommunalt avfall. Eftersom fler avfallsslag omfattas än tidigare har Naturvårdsverket tagit fram en vägledning för att tydliggöra definitionen av begreppet och dess förändrade innebörd. Tillsynsvägledning och stöd och råd bidrar till kommunernas omställning till de nya begreppen i rollen som tillsynsmyndighet, men också i deras ansvar för insamling, behandling och rapportering av kommunalt avfall.

TILLSYNSVÄGLEDNING OM KEMIKALIER

Naturvårdsverket har tillsammans med Kemikalieinspektionen och Substitutionscentrum anordnat ett webinarium om produktval och substitution av kemikalier för länsstyrelsehandläggare. De har därmed fått ökad kunskap i frågor om produktval och substitution, samt tillämpningen i tillsyn och provning. Två korta vägledningsfilmer kompletterar insatsen.

Naturvårdsverket har under 2021 samverkat med Kemikalieinspektionen och Arbetsmiljöverket i ett EU-gemensamt projekt om tillsyn av ämnen som kräver tillstånd enligt Reach-förordningen. Naturvårdsverket har tagit fram tillsynsvägledning och anordnat ett digitalt utbildningstillfälle för de kommuner och länsstyrelser som deltar i tillsynsprojektet. Insatsen förväntas ge ökad kunskap inom området för tillsynsmyndigheterna (och verksamhetsutövarna) samt ökad tillsyn av reglerna.

Under året har Naturvårdsverket även deltagit i Miljösamverkan Sverige-projekt PFAS vid deponier tillsammans med fem länsstyrelser.

TILLSYNSVÄGLEDNING OM BEKÄMPNINGSMEDEL

Till följd av förändrad lagstiftning samt för att informera och ta hänsyn till etappmålet om växtskyddsmedel har två vägledningar om användning av växtskyddsmedel reviderats. Förväntad effekt av revideringen är en ökad kunskap om den reviderade lagstiftningen samt att bidra till att införliva etappmålet om växtskyddsmedel som är att till 2030 halvera användningen av kandidatämnen för substitution, det vill säga halvera användningen av de kemikalier i växtskyddsmedel som EU har beslutat att fasa ut.

Samordning och utveckling av miljömålssystemet

Miljömålsrådet – utveckling av arbetssätt mot åtgärdsprogram

Miljömålsrådet har bedrivit arbete i sju gemensamt prioriterade och angelägna programområden, vilket bland annat har resulterat i att nio förslag lämnades till regeringen den 1 mars. Naturvårdsverket har bistått Miljömålsrådet genom att ansvara för rådets kansli. Vi är drivansvarig myndighet för programområdet Insatser för grön infrastruktur, samt deltar i programområdena Ramverk för nationell planering, Staten går före, Styrmedel för hållbar konsumtion, Hållbar elektrifiering och Syntesarbete om ett hållbart livsmedelssystem.

Vägledning av myndigheter som enligt sin instruktion har uppdrag att verka för att miljömålen uppnås

Naturvårdsverkets vägledning uppdrag är till största delen integrerat i de insatser som genomförs inom myndighetens samtliga resultatområden. Genom samverkan, samordning, stöd och råd, dialog, inspiration och information ska myndigheternas bidrag till att miljömålen nås öka. Arbetet utvecklas löpande för ett ökat fokus på lösningar för att nå miljömålen, i syfte att öka takten för att nå dessa. Detta utvecklingsarbete har skett såväl i förberedelserna inför den Fördjupade utvärdering av

miljömålen, som planeras att lämnas till regeringen under 2023, som i nedanstående främjande aktiviteter för miljömålen. Samverkan med aktörer från offentlig, privat och ideell sektor har systematiserats ytterligare i förberedelserna inför Fördjupad utvärdering av miljömålen. Vidare har samarbeten utvecklats och fördjupats med andra myndigheter utifrån ett Agenda 2030-perspektiv, till exempel med Folkhälsomyndigheten, Havs- och vattenmyndigheten, Riksantikvarieämbetet och Tillväxtverket.

Två möten har genomförts med Samverkansgruppen för miljömålen där miljömålsmyndigheter och andra berörda aktörer för dialog i syftet att prioritera, effektivisera och att höja kvaliteten i arbetet. Under året har tio nummer av nyhetsbrevet Miljömålsnytt getts ut till drygt 3 000 prenumeranter.

Naturvårdsverket genomförde konferensen Miljömålsdagarna den 5–6 maj, tillsammans med Länsstyrelsen i Södermanland, RUS, Nyköpings kommun, Region Sörmland och Livsmedelsföretagen. Cirka 500 personer deltog i årets konferens som genomfördes helt digitalt. Tema för konferensen var livsmedel och de ämnen som belystes var bland annat livsmedelsförsörjning, konsumentfrågor, upphandling och innovation. Konferensen har bidragit till kompetensutveckling, samverkan och erfarenhetsutbyte.

I samband med Miljömålsdagarna delade Naturvårdsverket för tredje året i rad ut Miljömålspriset i syfte att uppmärksamma goda förebilder i miljömålsarbetet och inspirera till fortsatt uthålligt och uppfinningsrikt miljöarbete. En jury bestående av representanter från näringsliv, akademi, civilsamhälle och offentlig sektor valde ut de nominerade i tre kategorier. Kategorierna Uthållighet och långsiktighet respektive Mod och tempo är för organisationer, och inom dessa utsåg juryn vinnarna Fossilfritt Sverige respektive Kommuninvest. Kategorin Årets inspiratör är för en person, och där röstade allmänheten fram vinnaren Charlotta Szczepanowski.

Två digitala regionala miljömålskonferenser genomfördes under 2021 på temat Smartare, grönare Sverige. Konferenserna syftade särskilt till att synliggöra synergier mellan miljömålsarbetet och Agenda 2030. Konferenserna arrangerades i samarbete med länsstyrelserna i Kalmar och Norrbottens län, RUS och Tillväxtverket. Konferenserna, som hade cirka 300 deltagare, har bidragit till kompetensutveckling, samverkan och erfarenhetsutbyte.

Utvecklat arbetssätt för genomförande av Agenda 2030

Naturvårdsverket har under året utvecklat det integrerade hållbarhetsarbetet enligt Agenda 2030 som verktyg för att nå miljömålen. De globala hållbarhetsmålen medför flera perspektiv i verksamheten vilket öppnar för ett bredare arbetssätt. Nya samarbeten har etablerats och nya tillvägagångssätt har undersökts, till exempel inom områdena hållbara finanser och hållbar konsumtion och produktion.

Vår samverkan med andra aktörer sker även genom ett aktivt deltagande i GD-Forum – Svenska myndigheter i samverkan för Agenda 2030. Naturvårdsverket har tillsammans med myndigheter och andra aktörer deltagit i flera utvecklingsprojekt och programområden i syfte att skapa förutsättningar för hållbara lösningar för ökad samhällsnytta med minskad miljöpåverkan. Exempel på breda samverkansaktiviteter är programmet Mistra Sport and Outdoor och projektet Geodata för genomförandet av Agenda 2030 inom ramen för Geodatarådet.

Innovation för miljö kvalitetsmålen

Naturvårdsverket har fortsatt att utveckla arbetet med innovation som ett strategiskt verktyg för att nå miljömålen. En innovationstävling för naturbaserade lösningar och ekosystemtjänster i utemiljöer har genomförts i samverkan med Vinnova och Formas. Tillsammans med Livsmedelsverket deltar Naturvårdsverket i Vinnovas missionsarbete Ett nytt recept för skolmåltider. Naturvårdsverket medverkar i Energimyndighetens regeringsuppdrag Smart City Sweden, och deltog under 2021 i ett innovationsprojekt med Göteborgs Stad om användning av virtuell verklighet i samband med koldioxidsnålt byggande.

Målgruppsanpassad vägledning om miljöledning

Våren 2021 redovisade Naturvårdsverket till regeringen en sammanfattning av 2020 års miljöledningsarbete vid de 187 myndigheter som omfattas av förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter. Koldioxidutsläppen från flygresor minskade med drygt 70 procent jämfört med år 2019 och den digitala mötesvolymen ökade kraftigt. På grund av pandemin är det svårt att dra några slutsatser vare sig angående övriga orsaker till förändringarna eller långsiktiga trender.

Som en del i uppdraget att vägleda myndigheterna genomförde Naturvårdsverket i oktober den årliga miljöledningskonferensen. Konferensen syftar till att inspirera, öka kunskapen om styrmedel samt främja samverkan och erfarenhetsutbyte.

Vi delade ut diplom till Upphandlingsmyndigheten och Statens inköpscentral vid Kammarkollegiet för att de under flera år bidragit med viktig kunskap och verktyg i vägledningsarbetet samt till synergier i miljöarbetet.

Utveckling av beslutsunderlag för att nå miljö kvalitetsmålen

Arbetsätt för styrmedelsanalys

Naturvårdsverket har satsat på att arbeta alltmer systematiskt med analyser av styrmedel för att stärka upp de förslag som myndigheten tar fram. I utvecklingsarbetet läggs stor vikt på att finna lösningar som ger hög effekt med så små bieffekter som möjligt. Detta utvecklingsarbete har kommit längst inom regeringsuppdragen, i synnerhet i samband med klimat- och luftmålen. Inom de gröna målen, med fördjupning inom Ett rikt växt- och djurliv, har ramarna för utvecklingsarbetet tagits fram under året. Inom delmålen till Giftfri miljö och God bebyggd miljö har vi lagt grunderna för ett kommande utvecklingsarbete. Pionjärbete inom dessa delområden har gjorts inom den nationella platsamordningen.

Samhällsekonomiska analyser

En forskningsutlysning genomfördes under hösten inom tillämpad samhällsekonomisk analys och fyra nya forskningsprojekt finansieras av Naturvårdsverket. Projekten ska stärka tillämpningen av samhällsekonomiska analyser i miljöarbetet. De områden som valdes är sådana där det är komplext att nyttja samhällsekonomisk analys med de metoder som hittills varit dominerande. Bland annat utforskas respektive analyseras hur:

- man på ett systematiskt och effektivt sätt kan styra mot ett miljökvalitetsmål samtidigt som andra politiska mål beaktas,
- politiska styrmedel kan utformas för att korrigera för ensidig informationspåverkan,
- en bonus-malus konstruktion kan omformas för att ytterligare minska koldioxidutsläpp utan att negativt påverka specifika hushållsgrupper samt
- hur man ökar förståelsen för investeringsstödet Klimatklivets påverkan på aktörernas investeringsbeslut.

Resultaten från forskningsprojekten ska primärt stödja utredare på myndigheter som arbetar med styrmedelsutformning. Tillsammans omfattar projekten drygt 16 mnkr under åren 2021–2023.

Naturvårdsverkets årliga Forum för tillämpad samhällsekonomisk analys hölls digitalt i december med temat Miljöpolitik och teknologisk utveckling i praktiken, hur styrmedel kan designas för att skapa en grön omställning. Utvärderingen där 31 av 67 deltagare svarade visade att drygt 87 procent fann att konferensen bidrog till öka deras kunskap inom samhällsekonomisk analys.

6. EU- och internationellt arbete

Resultatområdet EU- och internationellt arbete avser myndighetens hela arbete inom EU och internationellt. Det övergripande syftet med verksamheten är att genomföra nationell politik i internationella sammanhang. Det internationella utvecklingssamarbete som myndigheten bedriver bygger på Sveriges politik för global utveckling (PGU) och strategier beslutade av regeringen. För att nå de nationella miljömålen är internationellt arbete många gånger avgörande. Sverige är en del av EU och i många internationella sammanhang verkar Sverige genom EU. Samtidigt är de beslut som fattas inom EU av avgörande betydelse för miljön i Sverige.

Resultatbedömning

Naturvårdsverkets treåriga mål:

- Naturvårdsverket ska vara efterfrågat och vara med att sätta agendan i prioriterade processer globalt och inom EU för att bidra till att globala miljö- och hållbarhetsmål uppnås.

Naturvårdsverket har under 2021 bidragit med underlag och förberedelser inför och deltagande i större förhandlingsmöten på flera områden och fått genomslag för svenska prioriteringar, några exempel ges nedan. Vi har under året deltagit i såväl bilaterala som multilaterala och globala samarbeten och då verkat för att på olika sätt höja miljö- och klimatambitionerna samt förbättra miljöprestandan. Våra internationella samarbeten bidrar även till ökad jämställdhet och ett ökat fokus på sambandet mellan mänskliga rättigheter och miljö.

Naturvårdsverket bedömer att målet är uppfyllt.

EU- och internationellt arbete

Naturvårdsverket deltar aktivt i det arbete på miljöområdet som regeringen bedriver inom EU och internationellt. Naturvårdsverkets medarbetare bidrar med expertis och underlag i många olika processer och fora, både inom EU och internationellt, för att påverka det gemensamma arbetet och bidra till att både de nationella och globala målen nås. Några av myndighetens medarbetare har under 2021 haft förtroendeposter som ordförande i luftvårdskonventionen, vice ordförande i våtmarks-konventionen och rapportör i Wienkonventionen.

Sveriges miljömål och de globala hållbarhetsmålen inom ramen för Agenda 2030 utgör övergripande målsättningar och regeringens prioriteringar och strategier anger riktningen. Det är ett långsiktigt arbete med processer som pågår över lång tid för att åstadkomma förändringar och resultat.

Naturvårdsverket verkar för att erfarenheterna från distansarbetet under pandemin ska tas tillvara i EU- och internationella samarbeten och att digitala möten även fortsättningsvis ska ersätta fysiska i de sammanhang där det är lämpligt.

Inom ramen för multilaterala konventioner har det under 2021 fattats beslut om ändringar som har varit nödvändiga för att fortsatt arbete ska kunna bedrivas, såsom godkännande av budget. Arbetet i sakfrågorna har dock till största delen skjutits på framtiden då inga fysiska möten har ägt rum, på grund av pandemin.

Naturvårdsverket har bidragit till att genomförandet av Europeiska miljöbyråns (EEA) strategi för nätverken för perioden 2021–2030 har påbörjats. Syftet med strategin är att effektivisera miljöarbetet i Europa och ge förbättrad kunskap samt ett gott beslutsunderlag för uppföljning av den europeiska gröna given och effekterna av det åttonde miljöhandlingsprogrammet.

Naturvårdsverket har en utsänd medarbetare som tjänstgör som nationell expert vid Europeiska miljöbyrån och arbetar med den kommande rapporten *Europas miljö 2025*. Vi har även en utsänd medarbetare vid EU-kommissionens miljödirektorat som arbetar med frågor kopplade till EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi. Naturvårdsverket har också en utsänd medarbetare i FN-representationen i New York som arbetar med Stockholm+50-konferensen.

Klimat

Naturvårdsverket bidrar till Sveriges arbete med FN:s klimatförhandlingar – Klimatkonventionen (UNFCCC) och Parisavtalet – framför allt rörande ländernas klimatlöften, rapportering, kommunikation samt skogs- och markanvändningsfrågor. Myndigheten är nationell fokuspunkt för jämställdhet och klimatförändringar.

Vi har lett arbetet i EU:s expertgrupp om utsläppsminskningar och därigenom påverkat EU-arbetet. Vi har levererat analyser av utvalda länders klimatlöften till Regeringskansliet. Sverige har verkat pådrivande för att säkerställa hög klimatambition, transparens i rapportering och att jämställdhetsfrågor beaktas i klimatarbetet. Naturvårdsverkets medverkan i Sveriges förhandlingsdelegation har bidragit till att regelboken för Parisavtalet kunde antas vid klimatkonventionens partsmöte COP26 i Glasgow.

Naturvårdsverket bidrar till Sveriges konventionsarbete rörande skydd av ozonskiktet samt representerar Sverige i förhandlingar under Montrealprotokollet och Wienkonventionen. Vi verkar genomgående för att värna miljöintegriteten i protokollet och säkerställa att de framgångar som har uppnåtts består. Därför har Sverige, genom EU, verkat för att användningen av metylbromid för karantän- och utskeppningsändamål, som idag ligger helt utanför protokollet, kommer upp på den internationella agendan för avveckling. Under partsmötena, liksom i Exekutivkommittén till den Multilaterala fonden, har Sverige under året drivit frågan om rapportering av insatsvaror samt förbättrad mätning av utsläpp.

Kemikalier, avfall och plast

Naturvårdsverket bidrar till arbetet under Minamatakonventionen om kvicksilver där den första fulla rapporteringen av konventionens genomförande gjordes under 2021.

Myndigheten har medverkat till att EU intar en drivande och ambitiös position i arbetet med Baselkonventionen om gränsöverskridande transporter av avfall. Detta för att förebygga eller minska riskerna med farliga ämnen och avfall.

Vi har bidragit till en uppdatering av åtgärdsplanen för Östersjön under Helsingforskonventionen till skydd för Östersjöns miljö (Helcom) som regionens

miljöministrar fattade beslut om i oktober. Vi har även medverkat till att en ny åtgärdsplan för marint skräp i Östersjön tagits fram, som även den beslutades av ministrarna i oktober och som är huvudverktyget för att nå målen om marint skräp i aktionsplanen till 2030.

Den nya miljöstrategin för Nordostatlanten under konventionen till skydd för den marina miljön i nordostatlanten (Ospar) har nu antagits på ministernivå, vilket Naturvårdsverket har bidragit till att möjliggöra. Myndigheten har också medverkat till att den första regionala åtgärdsplanen för marint skräp inom Ospar har kunnat slutföras.

Vi har även bidragit i arbetet för en global överenskommelse om plast genom att ta fram och sprida kunskapsunderlag till stöd för arbetet. Under hösten lanserades en rapport om en vetenskaplig mekanism till stöd för parternas beslut om åtgärder.

Biologisk mångfald

Arbetet med en ny strategisk plan och nytt målstyrningssystem för perioden 2021–2030 har under 2021 fortsatt att vara i fokus för konventionen för biologisk mångfald (CBD). Naturvårdsverket har deltagit i EU:s huvudförhandlingsgrupp och bidragit till att stärka genomförandet av Sveriges och EU:s positioner.

Naturvårdsverket har lett den svenska delegationen under de första omgångarna av det tekniskt-vetenskapliga förhandlingsmötet, och bidragit med innovativa lösningar som effektiviserat genomförandet av digitala förhandlingar. Vi har inom CBD verkat pådrivande för att åstadkomma en hög ambitionsnivå och för att ett effektivt uppföljningssystem kopplas till de nya målen. Vi har bidragit till att effektiva mål och indikatorer för hållbar produktion och konsumtion samt för den genetiska aspekten av biologisk mångfald tagits fram. Naturvårdsverket har fört fram förslag som bidragit till att kopplingarna mellan processerna kring klimat och biologisk mångfald har förstärkts. Detta bland annat genom naturbaserade lösningar och att kvinnors, ungdomars och urfolks delaktighet i konventionens arbete har stärkts.

Naturvårdsverket har representerat Sverige i våtmarkskonventionens (Ramsar) arbete under 2021. Vi har varit rådgivande för planering av möten för den stående kommittén och för det extraordinära partsmöte som hölls i oktober. Sverige har även levererat inspel gällande uppdaterad strategisk plan, informationsfrågor, översyn av arbetsordning och hur befintliga resolutioner kan konsolideras och därigenom verkat pådrivande för att öka effektiviteten i våtmarkskonventionens arbete.

Vi har deltagit i arbetsgruppen om en vision och strategisk plan för Bernkonventionen och fått genomslag för bättre skydd av hotade arter.

Naturvårdsverket har aktivt bidragit till att svenska prioriteringar och erfarenheter har tillförts EU-kommissionens arbete inom koordineringsgruppen för biologisk mångfald (CGBN) och de kommittéer och arbetsgrupper som inom EU arbetar med genomförandet av den gröna given och EU:s strategiska planer för decenniet fram till 2030.

EU:s forskningsramprogram

Horisont Europa (2021–2027)

Under 2021 godkände EU-kommissionen partnerskapsprogrammet Biodiversa+ som blir en del av EU:s Biodiversitetsstrategi 2030. Detta partnerskap kommer att koordinera forskningsprogram mellan EU:s medlemsländer och associerade länder. Naturvårdsverket, Formas och Rymdstyrelsen är svenska partners. Aktiviteterna inom Biodiversa+ är definierade i olika arbetspaket och har en strategisk forskningsagenda. Naturvårdsverket är ledare för forskning-policydialog och aktiv deltagare i miljöövervakningsdelen.

Inom ramen för ett europeiskt konsortium har Naturvårdsverket fortsatt påverka utformningen av ytterligare ett partnerskapsprogram Partnership for the Assessment of Risk from Chemicals (PARC). Naturvårdsverket blir avtals-tecknare för Sveriges del, i samarbete med tolv andra svenska aktörer, däribland Kemikalieinspektionen. Genom ett brett samarbete mellan europeiska myndigheter och forskare har PARC potential att bidra till kunskapsutvecklingen för att bättre anta utmaningarna i Gröna givens nollutsläppsvision och EU:s kemikaliestrategi för en giftfri miljö.

Horisont 2020 (2014–2020)

Partnerskapet PARC som nämns i avsnittet ovan bygger på det EU-projekt Horisont 2020 som Naturvårdsverket sedan fem år tillbaka deltar i som svensk avtalstecknare: Human Biomonitoring for EU (HBM4EU). Projektet har samlat in harmoniserade exponeringsdata från Europas befolkning och kopplat dessa till hälsoeffekter för att utveckla regleringen av kemikalier. Ett särskilt mål är att ta fram hälsobaserade riktvärden. Naturvårdsverket koordinerar verksamheten i den svenska hubben och Sverige bidrar även genom data från Riksmaten ungdom. Kunskap som tas fram inom HBM4EU används bland annat inom EU:s kemikaliestrategi, UNEP och Echa.

Naturvårdsverket deltar också som partner i BIODIVRESTORE, en H2020-ERA-NET samfinansieringsutlysning som syftar till att finansiera forskningsprojekt inom området bevarande och restaurering av akvatiska och terrestra ekosystem. Naturvårdsverket finansierar svenska forskares deltagande i 11 av totalt 22 forskningsprojekt under åren 2022–2024.

Internationella samarbeten

Naturvårdsverkets internationella samarbeten är viktiga eftersom många miljöutmaningar är gränsöverskridande samt för att svensk produktion och konsumtion påverkar miljön i andra länder. Dessutom behövs internationellt arbete för att de globala hållbarhetsmålen och länders åtaganden i internationella miljökonventioner ska kunna uppnås. Samarbetena inkluderar utvecklingsprojekt i syfte att bygga upp kapaciteten hos samarbetsländers miljöförvaltningar. Andra samarbeten har fokus på partnerskap och kunskapsutbyten för att nå gemensamma miljömål. Sida finansierar Naturvårdsverkets biståndsprojekt. Övriga bilaterala projekt, där arbete i strategiskt viktiga länder genomförs, finansieras genom anslag 1:13 *Internationellt miljösamarbete*. Projekten genomförs på nationell, regional och global nivå.

Bilaterala samarbeten

Naturvårdsverkets bilaterala samarbeten syftar i huvudsak till att utveckla effektivt miljöarbete, med fokus dels på utvecklingsländer, dels länder som har stor påverkan på miljön och/eller är av strategisk betydelse inom globala miljöarbeten. Utöver de projekt som redovisas nedan har Naturvårdsverket under 2021 haft insatser i Tanzania, USA och Kina samt avslutat insatser i Albanien och Ungern. I Naturvårdsverkets bilaterala samarbeten har utvecklingen under de senaste tre åren gått i positiv riktning med ökat engagemang i såväl Västra Balkan, afrikanska stater samt i BRICS-länderna som är strategiskt viktiga för det globala miljöarbetet. Arbetet är långsiktigt där långvarigt relationsbyggande är en förutsättning, och resultat kan ofta ses först långt in i samarbetena. Viktiga resultat har under perioden levererats inte minst i samarbetena i Ryssland, Brasilien, Nordmakedonien samt Bosnien och Hercegovina. De stora globala programmen som myndigheten leder har gett synergier till bilaterala samarbeten, och visat på behovet av fortsatt arbete med mänskliga rättigheter kopplat till miljöfrågor. Tematiskt har frågor om avfall och luftkvalitet fortsatt vara aktuella i många samarbeten, samtidigt som samarbete kring utsläppshandel och cirkulär ekonomi aktualiserats än mer. Integrering av jämställdhet och jämlikhet kopplat till miljö i bilaterala samarbeten har påbörjats och intensifieras framöver.

BRASILIEN

Naturvårdsverket har genomfört flera insatser kring hållbar avfallshantering och motverkande av marin nedskräpning samt utbildar, i en pågående utbildningsinsats, kommuner i att ta fram avfallsplaner samt verktyg till att vidareförmedla sina kunskaper. Metodiken har visat utmärkta resultat och fler än 400 kommuner har tagit del av utbildningen.

INDIEN

Under året har ett tiotal experter från Naturvårdsverket föreläst för cirka 150–200 indiska miljöhandläggare om bland annat styrning, åtgärder samt mätningar av utsläpp och luftkvalitet där deltagarna utvecklar sitt arbetssätt och delar med sig av sitt lärande till kollegor och chefer.

RYSSLAND

Naturvårdsverkets samarbete med Ryssland omfattar ämnesområdena vatten, biologisk mångfald, luft och klimat, miljöskydd och bästa tillgängliga teknik (BAT), avfall, kemikalier och hållbar stadsutveckling. Under 2021 genomfördes exempelvis arbete gällande ny lagstiftning om utökat producentansvar i avfallshanteringen i två ryska regioner. Dessutom har arbetet med ett större rapportmaterial om det svensk-ryska BAT-samarbetet 1998–2021 inletts.

SYDAFRIKA

I slutet av året undertecknades ett samarbetsavtal mellan Sverige och Sydafrika – Naturvårdsverket stöttade Miljödepartementet i arbetsprocessen. Under året har även planering för insamling av farligt avfall från hushåll fortgått. Dessutom har en nationell strategi för hushållens farliga avfall påbörjats tillsammans med det sydafrikanska miljöministeriet.

BOSNIEN OCH HERCEGOVINA

Inom Naturvårdsverkets projekt kallat IMPAQ, som syftar till att stärka kapaciteten hos relevanta institutioner i Bosnien och Hercegovina för att förbättra luftkvaliteten, slutfördes en källfördelningsstudie om luftföroreningar. Studien är den första i sitt slag som genomförs i landet i den omfattningen. Projektet slutförde även framtagandet av en manual för kvalitetskontroll som harmoniserar metoder för bland annat mätning och datahantering. Även manualen är den första i sitt slag i landet.

KOSOVO

2021 påbörjade Naturvårdsverket och Kosovos miljömyndighet ett nytt projekt för att förbättra Kosovos implementering av EU:s lagstiftning med målsättning att göra data tillgänglig via miljöinformationssystem. Projektet fokuserar på områdena vatten, luftföroreningar och klimat.

NORDMAKEDONIEN

Under 2021 har Naturvårdsverkets projekt inom EU-tillnärmning, luftkvalitet och naturskydd uppgraderat landets nätverk för luftkvalitetsmätningar genom inköp av nya mätinstrument. Detta gör det möjligt för landet att genomföra mer pålitliga mätningar av luftföroreningar.

PALESTINA

Under året har Naturvårdsverket på grund av pandemin reviderat arbetsplanen för samarbetet med Palestina med fokus på utbildningsprogram för miljöjournalister. Dessutom färdigställdes en rapport om hushålls hantering av farligt avfall och kemikalier. Rapporten innehåller en plan som identifierar fyra utvecklingsområden rörande kapacitetsutveckling och integrering av jämställdhet.

SERBIEN

Naturvårdsverkets samarbete med Serbien är fokuserat på EU-tillnärmning. Kommunikativa insatser i syfte att öka transparens för allmänheten har genomförts. Stöd har getts till rapportering om hushålls- och förpackningsavfall enligt krav från EU och Eurostat samt till koordinering och planering av landets gröna agenda.

VÄSTRA BALKAN

Naturvårdsverket har i samarbete med FN:s barnfond (Unicef) utvecklat ett programförslag i Västra Balkan med fokus på luftkvalitet och att engagera unga människor i miljöfrågor.

Multilaterala samarbeten

I de multilaterala samarbetena bidrar Naturvårdsverket med expertis, samordning och projektledning av regionala samarbeten. Detta i syfte att utveckla internationellt miljöarbete och nå gemensamma mål, utvalda efter områden med stor betydelse för svenskt och globalt miljöarbete.

I Naturvårdsverkets multilaterala samarbeten har samarbetena i de nordliga närområdena, som Arktis, Barents och Norden, under de senaste tre åren intensifierats. Stora satsningar på miljö- och klimatfrågorna har skett inom bland annat

det nordiska samarbetet, där Naturvårdsverket aktivt deltar för att realisera de ökade ambitionerna. Samarbetena i Arktis och Barents är fortsatt viktiga även för det bilaterala relationsbyggandet med Ryssland, och centrala med tanke på den geopolitiska utvecklingen. UNECE och OECD utgör fortsatt viktiga plattformar för Naturvårdsverket för att påverka globala processer.

ARKTISKA RÅDET

Sveriges ordförandeskap i arbetsgruppen för miljöövervakning och utvärdering (AMAP) samt arbetsgruppen för arktisk flora och fauna (CAFF) har varit lyckade och avslutades under året. Sverige har under 2021 bland annat effektiviserat CAFF:s verksamhet och påbörjat en uppdatering av implementeringsplanen gällande rekommendationer för biologisk mångfald. Inom AMAP ska utvärderingar av miljö-tillståndet i Arktis avslutas. Resultaten beskriver situationen för klimat och miljö-föroreningar vilka kan användas i globala processer, några rapporter presenterades till exempel vid klimatkonventionens COP26. Åtgärdsprogrammet mot miljögifter (ACAP) har påbörjat flera projekt. Inom en övergripande översyn av ett projektstöds-instrument verkar Naturvårdsverket för en harmoniserad finansieringsmekanism för åtgärdsprojekt i Arktis.

BARENTSRÅDET

Barentsrådets miljöarbetsgrupp samarbetar kring miljöförvaltning samt genomför projekt för att hantera miljöproblem i området. Under året har exempelvis två projektinsatser rörande invasiva främmande arter genomförts. Vidare har två nya projekt startats upp med fokus på klimat respektive vattendragsrestaurering.

FN:S EKONOMISKA KOMMISSION FÖR EUROPA (UNECE)

Under 2021 har en konferens på ministernivå om Europas miljö förberetts. Konferensen ska genomföras 2022, och Naturvårdsverket har bidragit till att ta fram ett bakgrundsdokument inom hållbar infrastruktur och genomförande av cirkulära principer för hållbar turism.

NORDISKA MINISTERRÅDET

Naturvårdsverket har under 2021 medverkat i 20 olika arbets-, expert- och projektgrupper samt i utskott inom Nordiska ministerrådets miljö- och klimatsamarbete. Inom visionsprojektet 2030 har rådet bland annat initierat en utveckling av hållbarhetskriterier för plastprodukter. Dessa kriterier ska bli en del av en ny global överenskommelse om marint skräp under FN:s miljöförsamling. Naturvårdsverket har under 2021 varit ordförande i arbetsgruppen för biologisk mångfald.

OECD

Naturvårdsverket har inom OECD bland annat medverkat i arbetet med att utveckla en rapport gällande mikroplaster, med fokus på textil och däck. Rapporten, som ska ingå i OECD:s pågående arbete med en Global Plastic Outlook, får finansiellt stöd från Sverige och är tänkt att presenteras på OECD:s miljöministermöte nästa år.

Globala samarbeten

Globalt bidrar Naturvårdsverket till att förbättra miljö- och klimatprestandan, höja ambitionerna hos aktörer med globala mandat samt visa på goda lokala exempel med stor spridningspotential.

GLOBALT PROGRAM – HÅLLBAR FÖRVALTNING AV NATURRESURSER

Globala programmet genomförs i samarbete med flera internationella partners och handlar om att integrera miljöfrågor och mänskliga rättigheter i gruvsektorn i tio utvecklingsländer. Under 2021 genomfördes bland annat en fyra veckor lång e-utbildning med fokus på hur gruvförvaltningen kan bli mer jämställd och kvinnors rättigheter kan stärkas. Utbildningen hade 1747 deltagare från 133 länder varav 63 procent var kvinnor.

GLOBALT KAPACITETSUTVECKLINGSPROGRAM OM KLIMAT OCH HÅLLBARA STÄDER

Genom programmet Stärkta institutioner för ett hållbart klimat har Naturvårdsverket, tillsammans med flera myndigheter, fortsatt att stödja förändringsprojekt i sex afrikanska länder. Huvudsyftet är att utveckla och genomföra nationella åtaganden inom Parisavtalet. Under året har exempelvis Uganda gjort framsteg i sitt arbete med sina nationellt bestämda bidrag (NDC) och ett universitet i Kenya skapar nu en utbildning för samhällsplanerare där framtidens klimatrelaterade utmaningar adresseras.

GLOBALT KEMIKALIE- OCH AVFALLSARBETE

Naturvårdsverket ger bidrag till organisationer som i samråd med myndigheten utför uppdrag eller löpande aktiviteter för att stärka det globala arbetet med kemikalier och avfall. Under 2021 har exempelvis FN:s Institut för utbildning och forskning (UNITAR) tillsammans med Naturvårdsverket utformat en kostnadsfri e-kurs för förebyggande av matsvinn i utvecklingsländer samt en e-kurs om avfall och cirkulär ekonomi.

INTERNATIONELL UTBILDNING (ITP)

En utbildning med syfte att öka kunskapen inom vatten och avfall från gruvor har hållits under hösten, med deltagare från fem afrikanska länder. Utbildningen vänder sig till personal som arbetar med tillståndsgivning och tillsyn av gruvor.

7. Naturmiljö, friluftsliv och vilt

Resultatområdet är ett av tre områden som avser myndighetens förvaltnings- och åtgärdsarbete. Här ingår bland annat arbetet med långsiktigt skydd av värdefull natur, restaurering och skötsel av skyddade områden samt att ta fram underlag för beslut om att inrätta nationalparker. Dessutom ingår arbetet för att skogs- och odlingslandskapet och städernas gröna miljöer ska kunna utgöra en fungerande grön infrastruktur, liksom arbetet med att bevara och utveckla förutsättningarna för friluftslivet samt jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen.

Naturvårdsverket ska se till att de lagar och förordningar som riksdagen och regeringen har beslutat om på miljöområdet blir verklighet. Vi ska genomföra miljöpolitiken i samverkan med en rad andra aktörer i samhället. Våra verktyg är i huvudsak fördelning av anslagen *1:3 Åtgärder för värdefull natur*, *1:14 Skydd av värdefull natur* och *1:7 Viltskadeanslaget*, markåtkomst av fastigheter, fastighetsförvaltning, vägledning, förvaltningsplaner, föreskrifter, beslut om tillstånd och dispenser, deltagande i domstolsprocesser samt tillsyn. Det övergripande syftet är att nå för området relevanta nationella och internationella målsättningar. Området fokuseras på målen för friluftspolitiken, genomförande av viltstrategin samt miljö-kvalitetsmålen Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, Myllrande våtmarker, Ett rikt odlingslandskap och Storslagen fjällmiljö. Resultatområdet bidrar därigenom även till uppfyllande av EU:s strategi för biologisk mångfald samt till FN:s globala hållbarhetsmål vad gäller ekosystem och biologisk mångfald respektive god hälsa.

Resultatbedömning

Naturvårdsverkets treåriga mål:

- Genom Naturvårdsverkets arbete i samverkan har det blivit enklare för markägare att bruka landskapet på ett mer hållbart sätt.
- Naturvårdsverket skapar förutsättningar för en hållbar viltförvaltning som allmänheten har högt förtroende för.

Naturvårdsverket har på flera olika sätt arbetat för att göra det enklare för markägare att bruka landskapet på ett mer hållbart sätt och som gynnar biologisk mångfald. I årets kundundersökning anger respondenterna från kommuner, som ofta är stora markägare, att Naturvårdsverkets vägledningar kring invasiva främmande arter underlättar deras arbete i större utsträckning än för två år sedan, dvs en ökning med 12 procentenheter till 79 procent. Genom samverkan med Skogsstyrelsen inom våtmarkssatsningen finns nu ett system för återvätning av torvmarker i skogen och ersättning till markägare genom naturvårdsavtal. Vidare anger över 73 procent av tillfrågade markägare att de helt eller delvis tycker att informationen om och processen för skydd av värdefull natur är tydlig och ändamålsenlig. Vi har också justerat vår vägledning om biotopskydd och odlingsrösen på ett sätt som underlättar för markägare utan att naturvärdena äventyras. Naturvårdsverket har även varit med

och påverkat i de forum som formar den nya EU-gemensamma jordbrukspolitiken och den svenska strategiska planen på ett sätt som kan underlätta för markägare att gynna biologisk mångfald. Vi bedömer att det treåriga målet har uppnåtts.

Många insatser för att genomföra strategin för svensk viltförvaltning har levererats och strategin i sig har också reviderats under året. Till exempel har jägarexamens teoriprovet digitaliserats vilket ökat kvaliteten och minskat administrationen. Genom nya föreskrifter har vi höjt ersättningarna till eftersöksjägare och därmed bidragit till ett fungerande system med trafikeftersök i Sverige. Vi har också tagit fram ett förslag till regeringen om justerade regler för miniminivåer för rovdjur för att underlätta rovdjursförvaltningen. När det gäller vildsvin har vi tagit fram underlag om metoder för att inventera skador av vildsvin. Med leveranserna har vi på olika sätt skapat bättre förutsättningar för en hållbar viltförvaltning. En indikator för treårsmålet visar samtidigt att allmänhetens förtroende för Naturvårdsverket som jakt- och viltmyndighet sjunkit något och nu uppgår 30 procent att de har ett ganska stort eller mycket stort förtroende för myndigheten. Vi bedömer att vi uppnår det treåriga målet när det gäller förutsättningar för en hållbar viltförvaltning, men inte när det gäller ett högt förtroende hos allmänheten.

Vi bedömer vidare att genomförda skötsel- och underhållsinsatser i skyddade områden och friluftslivsarbetet bidrar till sysselsättning och lokal utveckling.

Vägledning

Inom resultatområdet Naturmiljö, friluftsliv och vilt har vi tagit fram vägledningar avseende bland annat jakt i naturreservat, biotopskydd för odlingsrösen, invasiva främmande arter, hur man kan gynna vilda pollinatörer och regelverket kring våtmarksrestaurering. Ett urval av vägledningsinsatser redovisas i respektive avsnitt nedan. Naturtillsyn som område har även utvecklats inom framtagandet av den nationella strategin för miljöbalkstillsynen som beskrivs i kapitel 5.

Naturmiljö

Områdesskydd – långsiktigt skydd av värdefull natur

ERSÄTTNING TILL MARKÄGARE

Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur används för ersättningar till fastighetsägare som berörs av planerat eller beslutat områdesskydd, framför allt naturreservat. Huvuddelen av naturreservatsbesluten sker efter att överenskommelser om ersättning har träffats med samtliga berörda fastighetsägare. De vanligaste formerna av ersättning till sakägare vid områdesskydd är överenskommelse om intrångsersättning (som 2021 utgör cirka 75 procent av besluten), förvärv av mark, bytesavtal och naturvårdsavtal.

Tabell 9. Ersättningar till markägare berörda av skydd av värdefull natur.

	2019	2020	2021
Skydd av värdefull natur – antal beslut om markersättning	457	453	672
varav förvärv/byten/försäljning	99	123	93
varav intrång	340	313	503
varav bidrag till kommuner	6	9	10
varav naturvårdsavtal	12	8	20
Omfattning på anslaget 1:14, ap. 1 och ap. 3, tkr*	978 000	870 700	1 680 700
Ersättning till markägare, tkr	822 627	694 396	1 488 829
Under året såkrad areal, ha	29 510	19 566	32 967

* Från och med 2021 omfattas anslaget 1:14 till Naturvårdsverket av anslagspost 1 samt anslagspost 3 RRF-medel (medel från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens).

Naturvårdsverket har fattat 672 beslut om ekonomisk ersättning för skydd av värdefulla områden. Det är en ökning med nästan 50 procent jämfört med 2020. Det beror på att anslaget och ersättningen till markägare har dubblerats sedan 2020 i kombination med att vi har kunnat satsa på flera avtal på stora belopp. Under året har vi säkrat cirka 33 000 hektar (ha), vilket är en ökning jämfört med 2020. Naturvårdsverket har genomfört markåtkomst inom cirka 60 blivande respektive utvidgade naturreservat eller nationalparker.

Fjällskogar

Utifrån Skogsutredningens förslag till skydd av cirka 500 000 ha fjällnaturskogar genomfördes en samtalsserie med ett tjugotal berörda aktörer. Några av de konkreta resultat från de samtalen var en avsiktsförklaring med de tre största skogsbolagen som bland annat innebär att de i två år frivilligt avstår från avverkning i dessa områden. Dessutom inleddes ett samarbete som lett fram till en överenskommelse om skydd av cirka 13 000 ha produktiv skog på tre allmänningar i Västerbottens län.

Nationalparksprojekt

Nationalparksprojekt Bästeträsk

Naturvårdsverket har tillsammans med Länsstyrelsen i Gotlands län, Region Gotland och Havs- och vattenmyndigheten fortsatt arbetet med ett nationalparksprojekt i Bästeträskområdet på norra Gotland, med sikte på att kunna inviga parken under 2025. Nationalparksprojektet inleddes i slutet av 2019. Under projektets första år låg fokus på markköp samt på inventeringar och sammanställningar av naturvärden och friluftslivsvärden. Det är viktigt att den blivande nationalparken utformas på ett sätt som möjliggör berikande upplevelser för många. Under året har därför nationalparkens prioriterade upplevelsevärden tagits fram. En förstudie för besökaranläggningar har genomförts för att analysera behovet av nationalparksentréer, vandringsleder, med mera i nationalparken. Vidare har en webbenkät och tre webinarier möjliggjort att berörda aktörer trots pandemin kunnat bidra med inspel till den framtida nationalparken. Markköp har varit en viktig del i projektarbetet under året och 18 markaffärer har genomförts i området motsvarande en areal på 1 034 ha.

Nationalparksprojekt Nämdöskärgården

Naturvårdsverket arbetar tillsammans med Länsstyrelsen i Stockholms län, Havs- och vattenmyndigheten och Värmdö kommun för att bilda en nationalpark i Nämdöskärgården, med sikte på att kunna inviga parken under 2025. Området i närheten förväntas få förbättrade förutsättningar för lokal och regional utveckling. Sist men inte minst ges olika bevarandevärden: naturvärden, geologiska värden och kulturmiljövärden, ett starkare skydd, även som upplevelsevärden för kommande generationer. Inom det geografiska område som utreds har dialoger förts med alla berörda markägare. Ett markbyte har genomförts, så att Naturvårdsverket nu äger åtta av nio andelar av Långviksskärs naturreservat. Ekologiska bevarandevärden och upplevelsevärden har identifierats och inventeringar har genomförts för att kunna bedöma aktuell status för dessa värden. Genom aktuell kunskap om naturvärdena i området kan relevant påverkan på värdena bedömas och åtgärdsstrategier, till exempel reglering, anpassas. Genom större kunskap om besökarna kan anordningar för framtida besökarmottagning dimensioneras och lokaliseras på ett lämpligt sätt, och naturvägledning utformas för att ge bättre möjligheter till upplevelser.

Strategi för Sveriges nationalparker

Naturvårdsverket har tagit fram en strategi för arbetet med Sveriges nationalparker. Denna strategi syftar till att öka nationalparkernas betydelse för friluftsliv, naturturism och lokal utveckling samt att öka takten i bildandet av nya nationalparker. Strategin ersätter den tidigare långsiktiga nationalparksplanen (*Nationalparksplan för Sverige: Långsiktig plan*, Naturvårdsverket, 2008). Strategin anger en vision samt övergripande och strategiska mål för Sveriges nationalparker. I dokumentet identifieras även olika vägval för bildande av nya nationalparker och förvaltandet av befintliga. Vägvalen rör till exempel hur förslag till nya nationalparker prioriteras, delaktighet för offentliga aktörer och civilsamhället, och klimatanpassning av nationalparkerna. Som en följd av vägvalen förväntas stödet för och den lokala nyttan av nationalparker öka, och därigenom även långsiktigt ge ett ökat generellt stöd för naturvårdsarbetet i stort.

Regeringsuppdraget om rapportering av skyddad natur

Uppdraget syftade till att, genom jämförande studier av rapportering till Europeiska miljöbyrån (EEA), se om det är möjligt att få en svensk rapportering av skyddsformer enligt Internationella naturvårdsunionens (IUCN:s) kriterier att bli mer jämförbar med andra länders. Naturvårdsverket konstaterade att en rapportering som blir helt lik övriga jämförelseländer inte är möjlig att genomföra då ländernas sätt att rapportera skiljer sig åt. Samtidigt går det dock att öka andelen internationellt rapporterad skyddad natur från Sverige genom de revideringar som Naturvårdsverket föreslog i redovisningen av uppdraget. Bland annat föreslås ytterligare skyddsformer att rapporteras till EEA. Naturvårdsverket har påbörjat detta utvecklingsarbete. I förlängningen kommer därmed Sveriges nationella statistik avseende skyddade områden att mer fullständigt avspelas i den internationella rapporteringen.

Vägledning om områdesskydd

Jakt i naturreservat

Reglering av jakt kan vara föremål för diskussioner vid bildande av naturreservat. Naturvårdsverket har under året tagit fram en vägledning om jakt i naturreservat.

Vägledningen är en del av myndighetens vägledning för länsstyrelsernas och kommunernas arbete med att bilda naturreservat samt för att hantera gällande reservatsbeslut vad gäller jakt. Vägledningen syftar till en ändamålsenlig och enhetlig hantering av jaktfrågorna i naturreservat och är en del i genomförandet av strategin för svensk viltförvaltning.

Vägledning biotopskyddsområden

Naturvårdsverket har hösten 2021 justerat vägledningen med avseende på nyupplagda odlingsrösen så att vår rekommendation är att biotopskyddet för dessa inte träder in förrän efter tre år (tidigare ett år). Detta mot bakgrund av kunskapsunderlag som visar att naturvärdena utvecklas först efter viss tid. Ändringen kan förväntas bidra till en rimligare situation för markägare och en enklare hantering hos prövnings- och tillsynsmyndigheter. Ändringen har också mottagits positivt av såväl länsstyrelser som markägarorganisationer.

Åtgärder för värdefull natur

Tabell 10. Fördelning av anslag 1:3, åtgärder för värdefull natur, i tkr, anslagspost 1 och 2.

	2019	2020	2021
Skötsel arter och naturtyper (inklusive LIFE)	391632	490914	839138
Skötsel fastighetsförvaltning	38707	60082	101039
Byggnader och anläggningar	13200	15147	28287
LONA	33971	69261	81634
LONA våtmarker	37374	38862	87179
Skötsel våtmarker	33377	18513	111018
Grön infrastruktur	31936	17153	29678
Genetiska resurser och traditionell kunskap	0	2423	4089
Åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper (ÅGP)	43232	71446	88670
Invasiva främmande arter	19394	24211	60008
Naturumverksamhet	37359	45668	57112
Friluftsliv och allemansrätt (inklusive statliga leder)	52006	60443	101909
Naturnära jobb	0	0	24000
Viltförvaltning	2297	3112	6176
Viltförvaltning, kunskapsunderlag	7474	7793	9817
Rovdjursinventering och övrig kunskap	64113	72015	72565
Rovdjursförvaltning	17911	28305	36851
Inventering och kunskapsstöd	38958	44802	56049
Övrigt	5754	13102	33092
Återtag av oförbrukade medel	-6936	-24956	-40051
Totalsumma, anslagspost 2	861759	1058293	1788261
Andel av anslaget som fördelats som bidrag eller ersättning till länsstyrelserna	76 %	74 %	78 %
Utgående anslagsbelopp	-2330	4412	55774
Utöver ovanstående disponerade länsstyrelserna (anslagspost 1) till:			
Friluftslivsamordning	0	19000	19000
Grön infrastruktur	0	19050	19000
Invasiva främmande arter	0	18950	19000
Naturnära jobb	0	13000	33000
Pollinatörer	0	19000	19000
Våtmarker	0	0	19000
Totalt till åtgärder för värdefull natur	861759	1147293	1916261

Det totala anslaget för åtgärder för värdefull natur har utökats, jämfört med 2019 och 2020, vilket har lett till ökade insatser för biologisk mångfald runt om i landet. Regeringen har gjort flera särskilda satsningar inom anslaget och resultaten beskrivs nedan. Satsningarna rör förstärkt biologisk mångfald, våtmarker, invasiva främmande arter, naturnära jobb, vilda pollinatörer och upprutning av vandringsleder. Naturvårdsverket lämnar samtidigt 55,8 mnkr oförbrukade på anslaget. Det beror främst på att det inte har varit möjligt att få alla förutsättningar på plats under året för våtmarkssatsningen, men förutsättningarna är bättre inför 2022 och behoven av åtgärder när det gäller våtmarker är stora.

Skötsel av arter och naturtyper i skyddade områden

Naturvårdsverket har fördelat 772 mnkr till länsstyrelsernas och andra förvaltningsorganisationers arbete med förvaltning av statligt skyddade områden. Det är en höjning med 343 mnkr jämfört med 2020, och innebär en viktig förstärkning av förutsättningarna för att kunna bevara områdenas naturvärden och tillgängliggöra dem för besökare. Under året har Naturvårdsverket också genomfört ett flertal digitala träffar med länsstyrelserna och andra förvaltare, bland annat för att skapa en närmare dialog mellan organisationerna när det gäller förvaltningen av skyddade områden och att arbeta mer effektivt för att nå mål för friluftslivet.

Naturvårdsverket lämnade i september ett underlag till regeringen för en ny version av prioriterad åtgärdsplan för Natura 2000 för år 2021–2027 (så kallad PAF). Underlaget togs fram i samråd med Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket och Skogsstyrelsen. Flera andra myndigheter bidrog med underlag. PAF beskriver åtgärdsbehov och kostnader för berörda arter och naturtyper i Sverige och är bland annat ett av flera underlag vid utformning av regler för EU-fonder och det nationella genomförandet av dessa. Efter justeringar skickade regeringen in Sveriges PAF till EU-kommissionen i november 2021.

Byggnader och anläggningar

Miljöledningsarbete

Naturvårdsverket fastslog i en ny miljöutredning för byggnader och anläggningar på våra fastigheter, flera nya viktiga miljöaspekter och en handlingsplan med aktiviteter för att påbörja arbetet. Handlingsplanen definierade behovet av vägledning och att nya vägledningsavsnitt behövde upprättas, bland annat miljökrav i upphandling, miljökrav vid val av byggnadsmaterial och vatten och avlopp. Även ett webinarium utfördes för att öka kunskapsnivån kring miljöledningsarbetet med uppdragstagarna som målgrupp.

Regeringsuppdrag gestaltad livsmiljö

Naturvårdsverket fick i regleringsbrevet för 2021 i uppdrag att delta och svara på hur myndigheten arbetar inom politikområdet gestaltad livsmiljö och det mål som riksdagen antog 2018 med delprecisioner. Fokus i rapporten ligger på förvaltning av kulturhistoriska natur- och kulturvärden, tillgängliggörande av natur- och kulturmiljöer, arbetet med design och form genom varumärket för Sveriges nationalparker samt arkitektur och gestaltning kopplat till byggnationer och förvaltning av naturum och entréer till Sveriges nationalparker. Naturvårdsverkets rapport visar att vi kommit extra långt inom delprecisionen Miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla, och att vi där, med hjälp av handboken och webbaserad

utbildning, har lyckats att väl integrera tillgänglighetsperspektivet i våra processer. Naturvårdsverket arbetar inom majoriteten av politikområdets delprecisioner, men behöver bli bättre på att kommunicera politikområdets begrepp och omfattning både internt och externt till uppdragstagare och länsstyrelser.

Våtmarkssatsningen

Våtmarkssatsningen fick en omstart och i arbetet betonas återvätning för minskad klimatpåverkan som ett syfte vid sidan av biologisk mångfald och ekosystemtjänster i övrigt. Skogsstyrelsen är ny aktör och tilldelades genom *1:3 Åtgärder för värdefull natur* högst 55 mnkr för rådgivning samt genomförande av åtgärder och ersättning till markägare. Av dessa 55 mnkr rekvirerades 20 mnkr av Skogsstyrelsen. Naturvårdsverket beviljade totalt 111 mnkr i bidrag till förberedelsearbeten och åtgärder för restaurering eller anläggning omfattande cirka 18 000 ha våtmarker i skyddade områden och inom åtgärdsprogram för hotade arter till alla länsstyrelser. Detta bidrar till förbättrad bevarandestatus för berörda arter och naturtyper och även till att nå miljömålen. Förutom i öppna våtmarker, såsom rikkärr, gjordes åtgärder bland annat i sumpskog och på fukt- och strandängar. Restaureringsprojekt behöver planeras, hydrologiska utredningar utföras, åtgärder ska upphandlas och i många fall behöver åtgärderna miljöprövas, vilket gör att projekten behöver kunna vara fleråriga. Naturvårdsverket har nu underlättat detta genom fleråriga bidragsbeslut.

Inom LONA har drygt 87 mnkr fördelats till länsstyrelserna som beslutat om 129 nya våtmarksprojekt i 89 kommuner. Projekten omfattar anläggande av våtmarker och gäddfabriker, restaureringsarbeten, projektering och förberedande arbete. Intresset för lokalt initierade våtmarksprojekt är fortsatt stort. Våtmarksprojekten utnyttjar bredden i LONA-förordningens (2003:598) syften och bidrar till många av miljömålen: minskad klimatpåverkan, ökad biologisk mångfald och minskad övergödning till exempel.

Våtmarkssatsningen möjliggör ett sammanhållet arbete med och för en bred och storskalig restaurering av våtmarker på rätt plats i naturen. Naturvårdsverket arbetar för att restaurering och återvätning av våtmarker ska kunna fortsätta långsiktigt med sikte på klimat- och miljömål. Kapacitetsuppbyggnaden behöver gå i takt i flera parallella spår: finansiering, lagstiftning, kunskap och kompetens i åtgärdsarbetet, effektbedömning och uppföljning. I detta finns en samsyn från myndigheter och markägare. Arbetet pågår i samverkan i alla parallella spår, även om det i vissa delar har tagit lite längre tid att få förutsättningarna på plats. Våtmarkssatsningen har därför inte omsatt alla de medel som fanns att tillgå. De medel som inte omsatts av våtmarkssatsningen har omfördelats till andra skötselbehov i förvaltningen av skyddade områden och vissa medel har även lämnats oförbrukade på anslaget.

Tabell 11. Våtmarkssatsningens utfall i tkr.

	2019	2020	2021
Skötsel våtmarker	33 377	18 513	111 018
– varav Skogsstyrelsen	-	-	20 000
LONA våtmarker	37 374	38 862	87 179
Totalt	70 751	57 375	198 197

Våtmarksåtgärdernas effekter på klimat och biologisk mångfald ska kunna följas upp i nationell och internationell rapportering. Med återvätning av torvmarker som en klimatåtgärd ska åtgärders inbindning av koldioxid kunna beräknas. En del av våtmarkssatsningen är därför att i samverkan med länsstyrelserna och nationella myndigheter utveckla miljöinformationen. Under året har vi etablerat vilka data som behövs samt gjort en kartläggning och analys av nuläget. Förutom möjlighet att klimatrapporera kommer utvecklingsarbetet också att ge en generellt bättre uppföljning av våtmarksåtgärder och därmed bättre underlag till uppföljningen av miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker. Ny vägledning har tagits fram som följer restaurering av våtmark genom olika prövningar. Sju webinarier om våtmarkers betydelse för grön infrastruktur, biologisk mångfald och olika ekosystemtjänster genomfördes under hösten 2021 för länsstyrelser, kommuner och andra intresserade. Intresset har varit stort, både att delta vid live-sändning med möjlighet att ställa frågor och att se i efterhand. Totalt har webinarierna haft mer än 6500 visningar under året.

Kunskapen om hur våtmarker bidrar till grundvattenbildning och vattenushållning ökar genom samarbetet med Sveriges geologiska undersökning (SGU) och Sveriges Metrologiska och Hydrologiska Institut (SMHI). Samarbetet har bland annat resulterat i ny information och kunskapsunderlag som presenteras på respektive myndighets webbplatser. Även de åtta forskningsprojekt som Naturvårdsverket finansierar 2020–2022 kommer att ge mer kunskap och verktyg för våtmarksanläggare. Genom de medel som fördelas av anslaget *1:3 Åtgärder för värdefull natur* direkt till länsstyrelserna har alla länsstyrelser en våtmarkssamordnare eller motsvarande kompetens. Våtmarkssamordnarna har en viktig roll till exempel för att restaurera våtmarker i skyddade områden, att inspirera och informera markägare och andra aktörer. De är också våtmarkssatsningens ansikte utåt. Naturvårdsverket har hållit i månatliga möten för erfarenhetsutbyte, information och kunskapsförmedling för våtmarkssamordnarna.

Inspel till strategisk plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027

Naturvårdsverket har gjort inspel till den svenska strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken i flera olika sammanhang. Syftet har varit att den strategiska planen ska utformas på ett sätt som underlättar för brukare att gynna biologisk mångfald vid brukande av mark i odlingslandskapet. I detta arbete har vi haft en aktiv samverkan med framför allt Jordbruksverket i de beställningar och regeringssuppdrag båda myndigheterna har haft.

Vi redovisade i början av februari ett regeringssuppdrag om att peka ut typer av ängs- och betesmarker med natur- och kulturvärden som kan vara lämpliga att hantera utanför den gemensamma jordbrukspolitiken samt att föreslå ett nationellt stöd för dessa marker. I redovisningen redogjorde vi bland annat för fem typer av ängs- och betesmarker som idag får miljöersättning, som vi bedömer har behov av särskilt detaljerade skötselinstruktioner och därmed också bör få högre ersättning. Vi har medverkat i Jordbruksverkets utredning om utformning av generella särskilda skötselvillkor och komplement på betesmarker och slåtterängar om åtagandepanerna tas bort, samt i en utredning om hur myrslåtterängar kan hanteras. Vi har också lämnat synpunkter på ett stort antal förslag till åtgärdsbeskrivningar i den strategiska planen samt ett yttrande över en strategisk miljöbedömning av Sveriges strategiska plan.

Vid det sakråd som Näringsdepartementet bjöd in till i april gav Naturvårdsverket en såväl muntlig som skriftlig framställan där vi bland annat framhöll att det behöver bli mer lönsamt för lantbrukare att sköta värdefulla ängs- och naturbetesmarker. I en skrivelse till Näringsdepartementet och Miljödepartementet lämnade vi ett kompletterande förslag om höjd ersättning till betesmarker med särskilda värden i Natura 2000-områden. En effekt av vårt arbete är en fördjupad samverkan med Jordbruksverket och ett bättre underlag till regeringen i frågorna.

Grön infrastruktur och arbete med det brukade skogslandskapet

Naturvårdsverket har fortsatt att koordinera Sveriges arbete med grön infrastruktur för att öka takten av genomförande av åtgärder och för att sprida kännedom och kunskap om grön infrastruktur. I år har vi till skillnad från förra året beviljat 12 länsstyrelser medel till 15 samverkansprojekt för att genomföra åtgärder inom olika naturtyper. Projekten utgör goda exempel som visar på hur olika aktörer i samverkan kan arbeta för att stärka grön infrastruktur och därmed biologisk mångfald. Vi har genomfört ett antal webinarier, varav ett tillsammans med Jordbruksverket och ett annat tillsammans med Skogsstyrelsen, riktade till olika målgrupper bland annat med syfte att öka kunskap och engagemang. Vårt arbete har bedrivits i samverkan med länsstyrelserna och nationella myndigheter.

Under året har det övergripande miljöarbetet i det brukade skogslandskapet fokuserats på uthålligt skogsbruk och arbetet med grön infrastruktur med syfte att underlätta skogsnäringens sektorsansvar för miljömålen. Det har bland annat genomförts genom en tät myndighetssamverkan med Skogsstyrelsen som resulterat i en ökad dialog med skogssektorn vid genomförandet av Naturvårdsverkets olika uppdrag. Vi har ingått i arbetsgruppen för Miljömålsrådets delprojekt Ett variationsrikt skogsbruk, som har arrangerat ett stort antal kunskapsseminarier och workshoppar. Det har lett till att skogssektorn inom projektet har bildat fyra regionala arbetsgrupper som genomfört exkursioner och tagit fram demonstrationsytor för ett variationsrikt skogsbruk i hela landet. Naturvårdsverket har genomfört ett flertal workshoppar med länsstyrelserna och Skogsstyrelsen där vi tillsammans tagit fram gemensamma aktiviteter som syftar till att få än mer fart på genomförandet av handlingsplanerna i skogen. Därtill har vi fortsatt att arbeta med ett landskapsövergripande kartunderlag om potentiella lövskogar.

Vilda pollinatörer

Naturvårdsverkets arbete med det pågående regeringsuppdraget om vilda pollinatörer och den ekonomiska satsning som görs är viktiga bidrag för att förbättra förutsättningarna för vilda pollinatörer och gynna den biologiska mångfalden. Viktiga delar i uppdraget är samverkan, vägledning och kommunikation. Naturvårdsverket har under året i samverkan med länsstyrelserna och myndighetsgruppen inom regeringsuppdraget fortsatt arbetet med att gynna de vilda pollinatörerna genom ökad kunskap och åtgärder. Under året har Naturvårdsverkets webbsidor om vilda pollinatörer utvecklats med nytt innehåll. Filmer om åtgärder för vilda pollinatörer har producerats. En vägledning/sammanställning om åtgärder och skötselmetoder för att förbättra situationen för vilda pollinatörer har tagits fram. Genom den särskilda satsningen på vilda pollinatörer har Naturvårdsverket även i år fördelat

ut extra medel till länsstyrelserna, för att de i sin tur ska fördela ut bidrag till lokala pollineringsprojekt inom LONA. Under 2021 har cirka 15 mnkr fördelats ut till 97 projekt. Naturvårdsverket har även fördelat 11,9 mnkr till insatser inom verksamheten Åtgärdsprogram för hotade arter i utvalda områden. Denna satsning är inriktad på att stärka bestånden av ett urval av de mest hotade arterna av vildbin. En delredovisning av regeringsuppdraget lämnades till Miljödepartementet i oktober 2021.

Invasiva främmande arter

Ett av de största hoten mot biologisk mångfald är det ökande problemet med invasiva främmande arter. Sverige är nu i gång med ett omfattande åtgärdsarbete som kräver stora resurser, ställer höga krav på samverkan och synkronisering mellan myndigheter, men också på engagemang från allmänheten.

Naturvårdsverket fick i år en förstärkning på 50 mnkr från regeringen för att förebygga och förhindra introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Medlen fördelades till länsstyrelserna för att utföra bekämpningsåtgärder, metodutveckling, inventeringar och kartläggning av invasiva främmande arters påverkan på skyddsvärda arter. Naturvårdsverket finansierar Svenska Jägareförbundets projekt Invasiva arter, som framgångsrikt bekämpar invasiva ryggradsdjur som mårhund, bisam, mink, nilgås och vattensköldpadda. Personal från projektet kan vara på plats för att genomföra bekämpning inom ett dygn över hela landet, vilket ger god beredskap för att snabbt hindra spridning av nya invasiva fågel-, reptil- och däggdjursarter i Sverige.

Ett nationellt samverkansorgan där Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och 17 andra myndigheter ingår träffas regelbundet. Två arbetsgrupper har initierats inom samverkansorganet för att nå samsyn kring frågor som rör kemisk bekämpning samt för att stödja de myndigheter som arbetar med åtgärder i samband med gränskontroller. Naturvårdsverket svarar årligen på närmare 800 kundfrågor om invasiva främmande arter via mejl och telefon. Ungefär hälften av dessa frågor handlar om arten parkslide, som är en särskilt besvärlig art att hantera. Årets informationsinsats riktad till allmänheten, som från början initierades av den svenska IUCN-kommittén, har haft temat Farligare än du tror. Syftet är att få allmänheten att känna igen olika invasiva främmande arter och förstå problematiken. I år deltog ett 60-tal organisationer, bland annat samtliga länsstyrelser och flera kommuner. Upplägget är att de inblandade ska sprida vidare budskap och information som Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram. Den sammanlagda räckvidden i sociala medier, som är ett mått på antal potentiella mottagare av informationen, blev 3 miljoner personer vilket innebär ett stort genomslag.

Naturnära jobb

Regeringsuppdraget om naturnära jobb har genomförts i nära samarbete med i första hand länsstyrelserna och Skogsstyrelsen, men också SGU och Arbetsförmedlingen. Totalt har Naturvårdsverket använt 24 mnkr i genomförandet där 18 mnkr har gått till att delfinansiera kostnader för arbetslagen hos Skogsstyrelsen. Cirka 6 mnkr har använts till att delfinansiera arbetslag för framför allt unga arbetsökande i ett antal kommuner där verksamheten har bedrivits i kommunernas egen regi. Skogsstyrelsens arbetslag har omfattat cirka 400 deltagare och kommunernas

127 deltagare under året. Majoriteten av de arbetsuppgifter som arbetslagen har utfört har varit i skyddade områden. Satsningen har inneburit ett välbehövligt tillskott i arbetet med skötsel av värdefull natur, inte minst i besöksintensiva områden med ökat besöksstryck under pandemin.

Det är ännu för tidigt för att utvärdera vilken effekt som naturnära jobb har haft för att förbättra individens ställning på arbetsmarknaden genom stärkt kompetens och erfarenhet, men flera av dem har under året antingen gått vidare till en ordinarie anställning eller påbörjat studier. Naturvårdsverket bedömer att naturnära jobb utgör ett kostnadseffektivt komplement för skötsel av värdefull natur och kan fortsätta bidra till att hantera flera viktiga samhällsutmaningar under flera år framöver om förutsättningar ges.

Friluftsliv

Övergripande friluftslivsarbete

Även under detta år, präglad av pandemin, har antalet besökare i naturen varit högt och ökat på vissa ställen. Naturvårdsverket har vidareutvecklat förra årets kampanj Ta hand om varandra och naturen, med vinteranpassad kommunikation, inläggsbank för sociala medier samt fyra nya filmer för sociala medier som hanterade nedskräpning, parkering, att upptäcka nya områden och hålla avstånd. Filmerna nådde drygt en miljon unika besökare. En uppföljande enkät till olika friluftslivsaktörer visade att drygt hälften hade använt kommunikationsmaterialet helt eller delvis och över hälften uppfattade det som positivt att Naturvårdsverket tagit initiativ till och stöttat med kampanjen. Vidare visade enkäten att det ökade besöksstrycket i naturen från föregående år bestått eller ökat ytterligare och drygt 70 procent menade att det ökade besöksstrycket har varit övervägande positivt. Utmaningarna är fortsatt nedskräpning, även om den bedöms ha minskat det senaste året, parkeringsproblem samt markslitage som ökat något från tidigare år.

Utmärkelsen Sveriges friluftslivskommun 2021 gick till Olofströms kommun. Undersökningen som ligger till grund för utmärkelsen och som syftar till att uppmuntra kommuner att arbeta med friluftsliv, visar att arbetet utvecklats positivt då allt fler uppnår maxpoäng i undersökningen.

Naturvårdsverket har stimulerat samverkan mellan friluftslivets aktörer och ökat kunskapen om friluftsliv genom den digitala konferensen Tankesmedja för friluftsliv, som i år samlade cirka 300 deltagare. Upplägget för konferensen var nytt med utgångspunkt i temat ”hur kan vi fortsätta vara många i naturen”. Upplägget utgick från sex verkliga fall ute i landskapet kring vilka deltagarna fick smida nya tankar för utveckling och lösningar. Bland de resultat som sticker ut i utvärderingen är att deltagarna trots det digitala formatet upplevde att det blev tillfälle att arbeta interaktivt på djupet och ”komma bortom det vi brukar säga” och att Tankesmedjan attraherade deltagare som inte tidigare deltagit. Sammanfattningsvis pekar utvärderingen på att uppsatta mål har uppnåtts. Vidare har Naturvårdsverkets samordnat myndigheters och länsstyrelsernas friluftslivsarbete via flera nätverksträffar.

Naturvårdsverket har lämnat bidrag till friluftslivsorganisationerna via Svenskt Friluftsliv. Åttersrapporteringen av bidraget visar att flera av friluftslivsorganisationerna har ökat sitt medlemsantal. Organisationerna har genomfört aktiviteter som bidragit till att många människor fått möjlighet att öka sin kunskap om vistelse i naturen.

Pandemin har dock inneburit utmaningar med bland annat framskjutning av projekt, restriktioner och bortfall av ledare. Naturvårdsverket gör ändå bedömningen att syftet med bidragen fallit väl ut och att människor i högre grad organiserar sig, vistas i naturen och utövar friluftsliv genom de organisationer och aktiviteter som beviljats medel. Ökningen sker framförallt inom målgrupperna barn och unga, nyanlända och inom skolverksamhet.

Naturvårdsverket har arrangerat en nationell träff för nätverket för låglandsleder i Höga Kusten. Träffen samlade drygt 40 aktörer och bidrog till erfarenhetsutbyte och kompetensstöd i arbetet med hållbara och säkra långa vandringsleder. Naturvårdsverket har också samverkat med Nationellt ramverk för vandringsleder där syftet med ramverket är att utveckla kvalitetssäkrade leder i Sverige.

Naturvårdsverket har fortsatt arbetet med att digitalisera information om friluftslivsvärden, leder och friluftsanläggningar. Arbetet kommer i förlängningen leda till att information om friluftsliv lättare kan tillgängliggöras och delas.

Naturvårdsverket har lämnat bidrag till Svenskt Friluftsliv för att genomföra Friluftslivets år 2021. Friluftslivets år syftar till att få fler människor att prova friluftsliv och långsiktigt öka medvetenheten om friluftslivets värde samt samarbetet mellan dess aktörer. Naturvårdsverket har deltagit i projektets fem samverkansgrupper. Naturvårdsverket har bland annat genomfört följande insatser som en del i Friluftslivets år:

- Kommunicerat allemansrätten, bland annat genom seminariet Älgen i rummet med cirka 750 deltagare, kampanjen Ta hand om varandra och naturen samt genom dialogmöten om allemansrätten.
- Utvecklat ett stödmaterial till kommuner och andra aktörer om vikten av vardagsnära natur för folkhälsan tillsammans med länsstyrelserna, Skogsstyrelsen och Folkhälsomyndigheten.
- Arrangerat workshoppar om dialog som verktyg för samverkan.
- Lämnat bidrag till och stöttat utvecklingen av den digitala lärplattformen Gilla friluftslivet, som vänder sig till skolan.
- Samordnat länsstyrelsernas insatser under Friluftslivets år.

Information om allemansrätten

Naturvårdsverket fördelade 5,3 mnkr till 21 ideella föreningar och organisationer som arbetar med att öka kunskapen om allemansrätten. Samtliga bidrag riktar sig till någon av Naturvårdsverket prioriterade målgrupper: barn och unga, nyanlända och de som utövar aktiviteter med risk för störning och skador på mark. Totalt sökte 37 organisationer bidrag för sammanlagt drygt 10 mnkr. Effekter som projekten redovisar är bland annat att insatserna når människor som idag saknar eller har väldigt liten kännedom om allemansrätten och är ovana vid friluftsliv.

Naturum inspirerar till att besöka och bevara naturen

Sveriges naturum ska visa vägen till kunskap, upplevelser och äventyr i värdefull natur och få fler människor att upptäcka och våga sig ut i naturen.

Med stöd från Naturvårdsverket har utställningsförnyelse startat på naturum Ammarnäs, Hemavan, Dalarna och Store Mosse. Stöd gavs även till alla naturum för att lyfta Friluftslivets år, vilket resulterade i nya aktiviteter och/eller produktion

av utställningar om friluftslivets historia i Dra åt skogen och olika syn på naturen i Din natursyn.

Ett samarbete med Utbildningsradion (UR) resulterade i att 20 naturum fick besök av filmteam som filmade föreläsningar på temat natur. Serien sänds på SVT, Kunskapskanalen, med fortsättning våren 2022 och avsnitten finns tillgängliga på UR Play.

Pandemin har begränsat verksamheten och antalet besökare på flertalet naturum. Dock har fler naturum ökat sina utomhusaktiviteter, som har kunnat genomföras trots restriktioner.

Fjällsäkerhet – en förutsättning för friluftslivet i fjällen

Naturvårdsverket har flera uppgifter kring fjällsäkerhet. Ett syfte med fjällsäkerhetsarbetet är att bidra till förutsättningar för den framtida utvecklingen av både turism och friluftsliv i fjällen. Att besökare i fjällen är bättre förberedda innebär också att fjällräddningens arbete underlättas samt att belastningen på andra samhällsfunktioner minskar. Naturvårdsverket ansvarar för att leda och samordna Fjällsäkerhetsrådet. Tre möten har hållits med Fjällsäkerhetsrådets ledamöter och de lokala fjällsäkerhetskommittéerna, och webbplatsen fjallsakerhetsradet.se har haft drygt 80 000 besökare.

Arbete med lavinprognoser har bedrivits i sex områden. Lavinprognoserna publiceras och kommuniceras på webbplatsen lavinprognoser.se, vilken har haft omkring 160 000 besökare vilket är en ökning med drygt 50 procent jämfört med 2020. Kommunikationen på webbplatserna har kompletterats med sociala medier samt löpande mediaarbete, såsom pressmeddelanden med mera. Lavinprognosarbetet är numera en tydlig och ordinarie verksamhet för oss.

Naturvårdsverket ansvarar även för att leda och samordna Nationella snöskoterådets arbete. Tolv organisationer ingår i rådet och syftet är att bidra till en hållbar snöskotertrafik. Digitala seminarier har genomförts för landets kommuner, med syfte att öka kunskapen kring olika regleringsformer och bildande av regleringsområden för snöskotertrafik. På webbplatsen snoskoterradet.se kan alla som är intresserade av snöskoterrelaterade frågor ta del av information. Två möten har hållits med rådets medlemmar.

Friluftslivsarbetet tillgängliggör naturen i skyddade områden och längs statliga leder

Det har varit ett fortsatt högt besöksstryck på många platser i skyddade områden under säsongen. Många förvaltare är i grunden mycket positiva till det ökade besöksstrycket som ger möjlighet att informera, naturvägleda och öka kunskapen hos besökare. Naturvårdsverket samt andra organisationer såsom Håll Sverige Rent har genomfört ett antal webinarier, exempelvis på tema parkeringsutmaning, nedskräpning och eldning.

Med syfte att besökare ska kunna orientera sig, få kunskap om upplevelser och tillgänglighet har den digitala kartan utvecklats på Sveriges nationalparker webbplats. Webbplatsen är en viktig kommunikationskanal liksom Instagramkontot för Sveriges nationalparker, som nu har närmare 80 000 följare, vilket är 22 000 fler än året innan. Utveckling av mottagningen av besökare i nationalparkerna har genomförts i Tresticklans nationalpark där parkering, dass, led samt information/naturväg-

ledning utvecklats och varumärket införts, exempelvis i ledmarkering, ledskyltar. Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet har tillsammans skapat en webbutbildning för ökad kunskap om att tillgängliggöra natur- och kulturområden. Ytterligare 100 personer har i år genomfört hela eller valda delar av utbildningen. Naturvårdsverket har även fördelat bidrag till länsstyrelserna för underhåll samt för fortsatt upprustning och utveckling av det statliga ledsystemet i fjällen. Laponiatjuottjudus har mottagit medel för upprustning och utveckling av statliga leder. Dessutom har Naturvårdsverket beviljat bidrag till Länsstyrelsen i Västerbottens län för att färdigställa en ny ledsträcka mellan Borgafjäll och Hemavan. Ledsträckan är nu klar, vilket innebär att det finns en sammanhängande fjälled genom länet till det statliga ledsystemet i Jämtlands län och att en storslagen del av Västerbottensfjällen nu är mer tillgänglig för besökare.

Viltförvaltning

Revidering av strategi för svensk viltförvaltning

Naturvårdsverket har under året arbetat med att revidera strategin för svensk viltförvaltning. Syftet med revideringen har bland annat varit att aktualisera innehållet i sak, bredda ägarskapet för strategin och att förbättra genomförandet. Den reviderade strategin gäller fram till 2029 och kommer att ha en liknande grundstruktur som den förra, men där så kallade fokusområden ersätter en detaljerad handlingsplan. Fokusområdena utgörs av strategiskt relevanta frågeställningar som Naturvårdsverket tillsammans med andra aktörer avser att kraftsamla kring. Arbetet med revideringen har präglats av bred dialog med många aktörer, som företrädar olika perspektiv på viltförvaltningen. Ett förslag till reviderad strategi har remissbehandlats och kommer att beslutas under våren 2022. Det finns stora förväntningar på att strategin ska ha en framskjuten funktion som ram för arbetet med viltförvaltning kommande år och att den ska ge konkret stöd för insatser på olika nivåer som bidrar till balans i viltstammar och i förvaltningen som sådan.

Viltföreskriftsprojektet

Naturvårdsverket arbetar i projektform med att se över föreskrifter inom viltområdet. Arbetet har under 2021 inriktats på nya föreskrifter om ersättningsnivåer vid eftersök samt förslag till nya föreskrifter om jaktvapen, och rovdjursförvaltning. Den effekt som förväntas uppnås på kort sikt är att Naturvårdsverkets nya föreskrifter inom viltområdet är tydliga, ändamålsenliga och stödjer länsstyrelserna och andra aktörer i viltförvaltningen. På längre sikt syftar översynen till att bidra till effektivare hushållning med berörda myndigheters resurser och minskad administration. De nya föreskrifterna om ersättning för trafikeftersök och uppdrag att avliva vilt har beslutats under året och innebär att ersättningarna till eftersöksjägare ökar. Det bidrar i sin tur till att vi har en fungerande eftersöksorganisation i Sverige, vilket är till gagn för trafiksäkerheten och minskar lidandet för skadat vilt.

Rovdjursförvaltning

Hemställan om ändring av reglerna kring miniminivåer

Naturvårdsverket har under året samverkat med länsstyrelserna om nödvändiga ändringar av reglerna kring miniminivåer. Processen har utmynnat i en hemställan till regeringen om flera förordningsändringar. Det huvudsakliga förslaget innebär att miniminivåerna för förekomsten av varg endast ska fastställas för respektive rovdjursförvaltningsområde. Naturvårdsverket hemställde även om att viltförvaltningsdelegationerna ska yttra sig om förslag till miniminivåer i stället för att godkänna dem, samt ett flertal andra förordningsändringar. Syftet med förslagen är att skapa bättre förutsättningar för rovdjursförvaltningen.

Handlingsplan för varg i renskötseområdet

Naturvårdsverket har under 2020–2021, i samverkan med länsstyrelserna i Norrbottens och Västerbottens län, Sametinget, och med deltagande av Svenska Samernas Riksförbund samt en samebyrepresentant, arbetat med att sammanställa en handlingsplan för varg i renskötseområdet. Syftet är att tydligt beskriva de processer och praktiska åtgärder som kan behöva vidtas av berörda myndigheter under perioder med vargförekomst, samt tydliggöra myndigheternas roller och ansvarsfördelning. Handlingsplanen ska kunna användas som ett vägledningsdokument i myndigheternas, och även samebyarnas, arbete under dessa perioder. Åtgärder och processer är beskrivna som en röd tråd från det att varg observeras i renskötseområdet fram till att vargen vandrar igenom området, förflyttas av myndighet om det är aktuellt det innevarande året, eller blir föremål för skydds jakt om vargen orsakar, eller riskerar att orsaka, allvarlig skada. Handlingsplanen beskriver både regionala och nationella praktiska åtgärder. Den nationella delen omfattar åtgärden förflyttning av varg från renskötseområdet till ett mottagande län längre söderut i landet, och förutsättningarna för det. Första versionen av handlingsplanen avses att finnas på plats i början på 2022.

Förvaltningsverktyget för toleransnivån för rovdjursskador inom rennäringen

Genom att arbeta med uppdraget att, utifrån fastställd toleransnivå, upprätthålla en hållbar rennäring och gynnsam bevarandestatus för rovdjuren, genomfördes i juni ett utvärderingsmöte i syfte att utvärdera förvaltningsperioden 2016–2019. Mötet arrangerades av Naturvårdsverket i samverkan med Sametinget. I mötet deltog ansvariga handläggare från de länsstyrelser som ingår i renskötseområdet. Under mötet diskuterades hur central toleransnivån är. Det framkom att det är viktigt att återuppta arbetet med förvaltningsverktyget för att kunna arbeta mot denna nivå. Slutsatsen som drogs var att det är viktigt att förtroendet upparbetas genom dialog för att förvaltningsverktyget ska fungera över tid. För att tillgodose uppdraget att arbeta med vägledning kring toleransnivåns betydelse vid prövning för jakt på stora rovdjur har berörda parter, såsom länsstyrelsernas handläggare och viltchefer samt Sametinget, kontaktats under hösten, i syfte att utveckla dialog och samverkan. Detta samverkansarbete syftar till vägledning om och ökad användningen av förvaltningsverktyget, allt i syfte att minska skador inom rennäringen.

Kunskapsunderlag i rovdjursfrågor

Under året har Naturvårdsverket lagt ut uppdrag för fem olika kunskapsunderlag som rör de stora rovdjuren, varav tre med särskilt fokus på attityder samt psykosociala och socioekonomiska faktorer. Ett kunskapsunderlag har fokus på vargars rörelsemönster och återbesättning av vargrevir och en annan på kunskap om illegal

jakt och dess orsaker i de nordiska länderna. En del av leveranserna har skett under året och en del slutlevereras under 2022. Det pågår arbete med både revidering av förvaltningsplanerna för stora rovdjur samt en översyn av strategin för svensk viltförvaltning. För att få med rätt åtgärder i de reviderade planerna, som ska vara klara nästa år, är uppdaterade, relevanta kunskapsunderlag viktiga.

Klövviltsförvaltning

Kunskapsunderlag om klövvilt

Under året har Naturvårdsverket med hjälp av Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) tagit fram kunskapsunderlag och sammanställt fakta om vilka samband som finns mellan populationsnivåer för älg och andra parametrar som används för att utvärdera svensk älgförvaltning. Kunskapsunderlaget kommer att användas i framtagandet av den nationella förvaltningsplanen för älg och kronhjort.

Metod för att uppskatta skador orsakade av vildsvin

I arbetet med att kartlägga befintliga metoder för att inventera skador på lantbruksfastigheter orsakade av vildsvin har en workshop hållits för att kartlägga dels vilka metoder som används i Sverige idag, dels vilka behov och möjligheter som finns. Deltagarna representerade myndigheter, lärosäten, organisationer knutna till lantbruk samt jägarorganisationer. Naturvårdsverket har vidare gett SLU i uppdrag att sammanställa en rapport om befintliga metoder för inventering av skador orsakade av vildsvin på jordbruksfastigheter i Sverige och utomlands, och hur förvaltningen hanterar skador orsakade av vildsvin. Rapporten, som planeras att publiceras under kvartal 1 2022, ingår i Naturvårdsverkets rapportserie och svarar mot ett återrapporteringskrav i Naturvårdsverkets regleringsbrev. Den finns också med som en insats i den nationella förvaltningsplanen för vildsvin.

Jakt och viltförvaltning

Regeringsuppdrag om att främja viltvården

Inom ramen för ett regeringsuppdrag om att främja viltvården har Naturvårdsverket levererat en rapport med förslag på ändringar av aktuellt regelverk. Myndigheten har även inlett samt delvis genomfört upphandling inom tre verksamhetsområden som Svenska Jägareförbundet tidigare haft ansvar för inom ramen för det så kallade allmänna uppdraget. Den genomförda upphandlingen har resulterat i tre tjänster avseende viltövervakning och minskat lidande för trafikskadat vilt. Aktiviteterna genomförs av Svenska Jägareförbundet från och med 1 juli 2022, i enlighet med givet uppdrag och med finansiering från Viltvårdsfonden. För tjänsterna adaptiv klövviltsförvaltning och viltprovtagning pågår upphandling som beräknas vara klar senast 15 februari 2022. Genom att dessa tjänster upphandlas säkerställs att viktiga aktiviteter inom viltförvaltningen genomförs även i framtiden, såsom samordning och utbildning för eftersök på vilt skadat i trafikolyckor, en adaptiv klövviltsförvaltning samt rapportering av jaktresultat, viltobservationer och viltsjukdomsövervakning. Genom den upphandlade tjänsten för rapportering av jaktresultat förbättras samtidigt möjligheterna att uppfylla Sveriges rapporteringsskyldigheter avseende både art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet.

Arbetet med att bedöma ansökningar om bidrag ur Viltvårdsfonden till ideella organisationer enligt den nya bidragsförordningen genomfördes vid Naturvårdsverket för första gången under våren 2021. Vi utarbetade processen kring hanteringen

av ansökningarna samt fattade beslut om att lämna två organisationsbidrag för bidragsår 2021. Beredningsarbetet för bidrag ur Viltvårdsfonden för bidragsår 2022 skedde under hösten 2021 och beslut kommer att fattas efter årsskiftet 2021/2022. Totalt inkom tio ansökningar om bidrag från nio olika sökande, vilka sammanlagt uppgick till cirka 27 mnkr. Bidragen ska främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med syftet med jaktlagen (1987:259). Med hjälp av förordningen och Naturvårdsverkets process finns nu en ökad tydlighet kring vilka organisationer som kan få bidrag och hur bedömningarna går till.

Förebygga och ersätta viltskador

Medel ur 1:7 *Viltskadeanslaget* har under året betalats ut till landets länsstyrelser. Förutom bidrag till förebyggande åtgärder och ersättningar för uppkomna skador används medlen av länsstyrelserna till kostnader i samband med besiktningar av skada samt för information och utbildning med koppling till viltskador. Ungefär lika stor del av bidraget för förebyggande åtgärder tilldelas kategorin rovdjur som kategorin fågel.

Viltskademedlen bidrar till att tillgodose de behov som finns av att skydda verksamheter från skador orsakade av vilt samt att erbjuda ersättning när det trots åtgärder inte har gått att förhindra skada. Medlen är ett viktigt incitament framför allt för Sveriges matproducenter att fortsatt både vilja och kunna bidra till landets produktion av livsmedel, men även för acceptansen för politiska målsättningar för viltförvaltningen i stort. Vad gäller ersättning för uppkommen skada så ligger den på en högre nivå för fågelskador på gröda jämfört med den för rovdjursskador på tamdjur.

Tabell 12. Utbetalda medel fördelat per kategori, miljoner kronor.

	2019	2020	2021
Bidrag för förebyggande åtgärder	7,3	8,5	11,7
Ersättning för uppkomna skador	7,7	7,8	11,4
Besiktning/Information/Utbildning	10,0	10,4	8,2
Totalt	25,0	26,7	31,3

Tabell 13. Utbetalda medel fördelat per skadeslag, miljoner kronor.

	2019	2020	2021
Rovdjur på tamdjur	7,7	10,8	10,9
Fåglar på gröda	12,5	12,1	16,1
Övrigt (t.ex. skador på ensilagebalar av björn)	4,7	3,8	4,4
Totalt	25,0	26,7	31,3

Jägarregistret

Den 1 mars 2021 övergick jägarexamens teoretiska prov från pappersprov till att genomföras digitalt. Examineringen sker i en provsal via en provtagarapplikation som är tillgänglig att ladda ner till både smartmobiler och surfplattor. I samband med övergången från de tidigare provhäftena till det digitala systemet har också nya provfrågor tagits fram. Det tidigare systemet hade brister. Bland annat för att examineringsunderlaget, och därmed provfrågorna, hade kopierats och spridits samt att frågorna även förekom i utbildningssammanhang. Dessutom innebar systemet med tryckta provhäften att det var omständligt och kostsamt att

uppdatera frågorna. Systemet var också omodernt och administrativt betungande för både myndigheter, provledare och andra inblandade parter. Då dessa problem åtgärdats i och med digitaliseringen har det nya arbetssättet både inneburit en effektivare administration och att provet är säkrare, samtidigt som det upplevs som modernare av provtagarna. Kunskapsnivån bland de som skriver godkänt resultat på provet bedöms också ha höjts generellt. Naturvårdsverket ser kontinuerligt över provfrågorna tillsammans med jägarförbunden så att utformningarna är ändamålsenliga och frågorna testar rätt kunskap.

Tabell 14. Antal utfärdade jaktkort.

Jaktår	2015–2016	2016–2017	2017–2018	2018–2019	2019–2020	2020–2021
Till kvinnor	16 861	17 392	18 098	19 135	20 304	22 105
Till män	240 558	238 858	237 313	239 179	243 089	247 069
Till utländska jägare	29 179	28 165	27 568	29 054	28 957	17 499
Totalt	286 598	284 415	282 979	287 368	292 350	286 673

Sedan jaktåret 2015–2016 har antalet utfärdade jaktkort till svenska medborgare ökat. Framför allt syns en tydligt ökande trend med fler utfärdade jaktkort till kvinnor för varje jaktår sedan 2015–2016. Bland männen är ökningen inte lika tydlig, men de senaste tre jaktåren visar på en klar uppgång även för dem. Att fler jagar, särskilt kvinnor, ligger i linje med strategin för svensk viltförvaltning som anger att det ska vara enkelt för olika grupper att ta del av olika former av brukande och för jägare att få tillfällena att jaga. Antalet utfärdade jaktkort till utländska jägare låg stabilt fram till jaktåret 2020–2021 för att då kraftigt falla. Detta bedöms vara kopplat till de begränsade möjligheterna att resa i samband med pandemin. Sammantaget innebar detta att det totala antalet utfärdade jaktkort under jaktåret 2020–2021 blev lägre än under de närmast föregående åren.

Tabell 15. Hanteringskostnader för jaktkort.

Jaktår	2015–2016	2016–2017	2017–2018	2018–2019	2019–2020	2020–2021
Totalt tkr per kalenderår	6 274	5 913	6 051	5 472	4 540	5 337
Per utfärdat jaktkort, kr	22	21	22	20	17	17

8. Klimat och luft

Naturvårdsverket ska se till att de lagar och förordningar som riksdag och regering beslutat om på miljöområdet blir verklighet. Vi ska genomföra miljöpolitiken i samverkan med en rad andra aktörer i samhället. Våra verktyg är i huvudsak föreskrifter, tillsyn, deltagande i domstolsprocesser, beslut om tillstånd och dispenser, vägledning och fördelning av anslag. Resultatområdet är ett av tre områden som avser myndighetens förvaltnings- och åtgärdsarbete. Det övergripande syftet är att bidra till nationella och internationella målsättningar i arbetet med minskad klimat- och luftpåverkan, men även miljöpåverkan i stort. Området fokuseras främst på miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning och Skyddande ozonskikt. Resultatområdet bidrar därigenom även till FN:s globala hållbarhetsmål Bekämpa klimatförändringen, samt flera andra globala hållbarhetsmål. Resultatområdet innefattar inte klimatanpassning, vilket istället ryms inom miljö kvalitetsmålet Hållbart samhälle.

Resultatbedömning

Naturvårdsverkets treåriga mål:

- Vi tillhandahåller ett robust och målgruppsanpassat kunskapsunderlag som gör det lätt att fatta beslut om rätt åtgärder, vilket leder till att uppnå såväl luft- som klimatmål.
- Vi bidrar till att stärka den nationella klimat- och luftvårdspolitiken i linje med Parisavtalet och luftvårdskonventionen, så att det leder till lägre utsläpp och halter av föroreningar.
- Vi bidrar till en omställning mot hållbara utsläppsnivåer av växthusgaser med hjälp av innovation som verktyg.

Naturvårdsverket har tillhandahållit och kommunicerat kunskap om klimat och luft på många sätt under året och bedömer att vi väl bidragit till det treåriga målet om ett robust och målgruppsanpassat kunskapsunderlag. Webbinarieserien I väntan på Klimatforum och konferensen Klimatforum är ett par exempel.

Naturvårdsverket har levererat på flera områden för att bidra och stärka den nationella klimat- och luftvårdspolitiken, bland annat genom Klimatklivet, utsläppshandelssystem och arbete med miljöprövningar.

Klimatkommunikation

Naturvårdsverket arbetar löpande med mediekontakter för att öka kunskapen om klimatfrågor i samhället. Under 2021 ökade det mediala genomslaget något jämfört med 2020, då genomslaget delvis på grund av pandemin var lågt.

I väntan på Klimatforum

Webbinarieserien I väntan på Klimatforum har varit årets nysatsning för att nå ut till många med den kunskap vi och våra samarbetspartners tar fram. Under året har 12 webinarier genomförts, med totalt 1750 anmälda deltagare och över 6 000 visningar på Youtube, där webinarierna även gått att se i efterhand. Innehållet har spänt över hela verksamhetens frågor inom klimat och luft, och handlat om allt från utsläpp och scenarier, klimatförhandlingar och utsläppshandel till EU:s taxonomi, luftkvalitet, flouerade klimatgaser (f-gaser) och Klimatklivet.

Klimatforum

Den återkommande konferensen Klimatforum genomfördes i år digitalt med cirka 300 deltagare. Upplägget för årets konferens var åter en bred agenda, med allt ifrån en historisk tillbakablick för att ge kraft framåt, en global utblick för att inspireras av länder som går före, finanssektorns och kommunernas bidrag i klimatomställningen och en rad ytterligare gemensamma och parallella sessioner. Deltagarna fick därigenom en samlad bild av läget i klimatomställningen samt kunskap och inspiration för fortsatt arbete på hemmaplan. Responsen i deltagarnas enkätsvar var överlag mycket positiv, helhetsintrycket var 4,4 (av max 5). En annan effekt var att konferensen stärkte Naturvårdsverket profil som en samlande kraft i klimatfrågan.

Pioneer the possible – presentationsmaterial för den svenska klimatomställningen

Vårt samarbete med Svenska institutet, Business Sweden och Fossilfritt Sverige har intensifierats under året. Detta i syfte att öka kunskapen om det svenska klimatpolitiska ramverket inklusive våra klimatmål och svenska lösningar, till exempel genom Fossilfritt Sverige, för att bidra till Parisavtalets mål och för att inspirera andra länder. Arbetet har resulterat i första delen av en verktygslåda i form av ett presentationsmaterial med devisen Pioneer the possible. Materialet har kommunicerats till svenska ambassader över hela världen för att därifrån kommuniceras till relevanta intressenter.

Utsläppshandel

EU:s system för handel med utsläppsrätter (EU ETS) är centralt för att nå svenska, europeiska och globala utsläppsmål, och därför är Naturvårdsverkets engagemang i genomförande och utveckling av systemet av största vikt. Genom ett stärkt system och högre pris på utsläppsrätter har styrmedlet haft stor effekt för att minska utsläppen inom EU.

Den fjärde handelsperioden inom EU ETS påbörjades 2021. I samband med det trädde förändringar av både lag och förordning i kraft, vilka innebär omfattande reformer av EU ETS och de skyldigheter som verksamhetsutövare har i systemet.

På Naturvårdsverket har vi fortsatt att fördjupa våra insatser kopplade till EU:s utsläppshandel i syfte att stärka systemets integritet och trovärdighet, förenkla och förbättra vår externa kommunikation samt identifiera åtgärder som ytterligare effektiviserar EU ETS som styrmedel.

Vi har bedrivit tillsyn, bland annat genom två fokuserade insatser inom utsläppshandeln. Detta har resulterat i att utsläppsrapporter som motsvarar över 60 procent av utsläppen har granskats. I några fall har identifierade brister lett till att Naturvårdsverket beslutat om justerade utsläpp.

Efter en lång process som påbörjades 2019 har vi handlagt cirka 520 anläggningars ansökningar om fri tilldelning av utsläppsrätter. Med start 2021 ska alla anläggningar som har beviljats gratis tilldelning årligen rapportera uppgifter som ligger till grund för tilldelningen, så kallade verksamhetsnivåer. Vi har granskat samtliga inkomna verksamhetsnivårappporter, vilket har lett till beslut om justerad tilldelning för cirka 160 anläggningar.

Betydande insatser har gjorts för att stärka kommunikationen kring EU ETS och ta fram vägledning kring de förändringar som införs inom utsläppshandeln i fjärde handelsperioden, liksom att utveckla och införa nya anpassade it-system. Detta möjliggör ett bättre genomförande av regelverket hos verksamhetsutövarna.

Som en del i regeringsuppdraget om en ökad klimatambition (se kapitel 8, Styrmedelsanalys, Regeringsuppdrag om ökad klimatambition) har vi också analyserat olika frågeställningar och konsekvensbedömt hur EU ETS kan utvidgas och stärkas genom det omfattande lagstiftningspaketet Fit for 55, som EU-kommissionen presenterade i juli 2021. Detta har bidragit till att utveckla Sveriges positioner i flera av frågorna.

Naturvårdsverket har fortsatt att stärka sin omvärldsbevakning och utökat det internationella samarbetet gällande utsläppshandel. Myndigheten representerar Sverige som ny medlem i International Carbon Action Partnership (ICAP), en internationell samarbetsorganisation för länder som bedriver utsläppshandel, vilket ger Sverige ökade kunskaper och tillgång till större internationella kontaktnät. Vårt samarbete med Kalifornien har under året även utvecklats till ett djupgående erfarenhetsutbyte inom sex ämnesområden relaterade till utsläppshandel, vilket bidrar till fördjupad kunskap till stöd för fortsatt analys av utsläppshandeln. Under året har Naturvårdsverket dessutom gått in som Sveriges representant i Moderniseringsfondens investeringskommitté som delfinansierar energi- och klimatomställning i östra EU.

Kväveoxidavgift

Kväveoxidavgiften är ett ekonomiskt styrmedel för att minska NO_x-utsläppen och nå miljö kvalitetsmålen om försurning, övergödning och frisk luft. Under 2021 har Naturvårdsverket bedrivit tillsyn över avgiftspliktiga anläggningar genom granskning av deras kväveoxiddeklarationer samt genom digitala och fysiska revisionsbesök. Kommunikativa insatser, som webinarier och instruktionsfilmer för vägledning kring gällande regelverk, har genomförts för att stärka verksamhetsutövarnas genomförande och därmed även stärka tillförlitligheten i inlämnade uppgifter. Därutöver har Naturvårdsverket under året arbetat med ett större it-projekt med huvudmålsättning att skapa en säkrare och modernare e-tjänst, som omfattar uppgradering av e-tjänsten för inlämnande kväveoxiddeklarationer.

År 2020 omfattades 273 svenska anläggningar av kväveoxidavgiften. Det totala NO_x-utsläppet under 2020 är en minskning med omkring 30 procent och är det lägsta sedan kväveoxidavgiften infördes 1992. Resultaten redovisas på Naturvårdsverkets externa webbsida, naturvardsverket.se.

Då NOx-utsläppen inte längre minskar i den takt som krävs för att målsättningen för minskade nationella kväveoxidutsläpp ska uppnås, krävs ytterligare åtgärder hos industrin och inte minst hos anläggningar utanför avgiftssystemet för kväveoxid. Naturvårdsverket har under året analyserat möjlig framtida utveckling av styrmedel för minskade NOx-utsläpp inom det så kallade klimat- och luftanalytiska ramverket, se nedan under rubriken Styrmedelsanalys.

Vägen mot klimatmålet

Satsningar har även detta år gjorts på den underliggande analysen av utsläppsutvecklingen, bland annat med rapporten *Fördjupad analys av den svenska klimatomställningen*, som publicerats tillsammans med den ordinarie statistiken i december 2021. Rapporten innehöll i år en fokusdel med uppdaterade målscenarier. Syftet med målscenarierna är att utifrån rådande kunskap om tillgänglig teknik och teknik under utveckling samt människors val och preferenser belysa om, och i så fall hur, det skulle kunna vara möjligt att minska utsläppen i den omfattning och takt som bedöms vara nödvändig för att nå klimatmålet. Målscenarierna har efterfrågats av Miljömålsberedningens sekretariat och kommer att kunna användas inom pågående regeringsuppdrag med att ta fram underlag till nästa klimatpolitiska handlingsplan. Statistiken för 2020 som presenterades i december visar att utsläppen av växthusgaser minskade med 9 procent jämfört med föregående år, vilket är den största minskningen som uppmätts sedan mätningarna startade. Minskningen kan till stor del förklaras av pandemin.

Panorama är ett verktyg som visualiserar Sveriges klimatomställning genom ett samarbete mellan klimatpolitiska rådet, Naturvårdsverket och Energimyndigheten. Verktöget visar hur det går med den omställning som är nödvändig för att vi ska kunna nå det långsiktiga klimatmålet om nettonollutsläpp till år 2045 i olika delar av samhället. Gränssnittet för Panorama har under året vidareutvecklats baserat på en användarundersökning för att förbättra upplevelsen och anpassa innehållet för en bredare målgrupp. Verktöget har nu knappt 100 besök per vecka i genomsnitt. Under hösten 2021 har Panoramas redaktion tagit fram ett nytt grafiskt manér, en kommunikationsplan och tillhörande budget för extern kommunikation med syftet att nå en bredare målgrupp och fler besökare under 2022.

Styrmedelsanalys

Finanssektorn och klimat

Naturvårdsverket gör analyser av styrmedel i det finansiella systemet och kartlägger både offentliga och privata finansiella flöden. Vi arbetar för att de finansiella flödena ska vara i linje med Parisavtalet och stödja vårt samhälles klimatomställning.

Arbetsfältet omfattar samverkan både med andra myndigheter och den privata sektorn. Naturvårdsverket har bland annat medverkat till:

- analysverktyg för de statliga gröna kreditgarantierna,
- miljöeffekterapportering av den statliga gröna obligationen,
- underlag för exportkreditgarantianalyser,
- förslag på tjänstepensionsregler, samt
- utveckling av EU:s taxonomi för investeringars miljöegenskaper och informationskrav på verksamhetsutövare.

Transporteffektivt samhälle

Naturvårdsverket har fortsatt arbetet med att sprida kunskap om ett transporteffektivt samhälle. Vi har bland annat deltagit i flera workshoppar i Klimaträttsutredningens arbete inom området transporteffektivare samhälle och vi bidrar med kunskap på vår webbplats om omvandling av ohållbara trafikleder.

Vidare har kopplingen mellan behovet av ett mer transporteffektivt samhälle och den nationella planeringen av transportinfrastruktur, uppmärksammats alltmer av andra statliga myndigheter och andra aktörer. Detta till exempel i samband med remissyttranden om statlig transportplanering samt av rikstäckande media. Ofta har detta inneburit att experter från Naturvårdsverket har intervjuats.

På vårt uppdrag har en studie tagits fram avseende hur tjänstemän i de största kommunerna, det vill säga kommuner med över 80 000 invånare, ser på hur staten kan stödja omvandling av befintlig trafikinfrastruktur för att främja en mer hållbar tillgänglighet, *Kartläggning av styrmedel som främjar omvandling av trafikleder i städer* (rapport 6978). Studiens resultat presenterades den 4 maj 2021 på ett webinarium för stads- och trafikplanerare på kommunal, regional och nationell nivå och kommer att utgöra underlag för Naturvårdsverkets vidare arbete i regeringsuppdrag om transporters klimatpåverkan. Webbinariet hade närmare 100 deltagare.

Vi har även initierat analyser inom vår interna process som benämns klimat- och luftanalytiskt ramverk (KLAR) om identifiering av styrmedel med syfte att skapa en levande landsbygd och som medför ökat biltrafikarbete för att i ett senare steg analysera om dessa skulle kunna utvecklas för att undvika denna effekt, samt av hur bilskrotningspremier i andra länder används för att minska bilinnehav i städer genom att de öronmärks för mer hållbara färd sätt.

Flera av forskningsprojekten i forskningsprogrammet Hållbara transporter, finansierat av Naturvårdsverket, har avslutats under 2021. Flera av studierna behandlar mer transporteffektiva samhällslösningar för person- och godstransporter samt vilka hinder som finns för dessa.

Utvecklat arbete för genomförande av klimat- och luftanalytiskt ramverk

KLAR har under året integrerats i de tre regeringsuppdrag som Naturvårdsverket bidrar inom och som ska ge underlag till regeringens kommande klimatpolitiska handlingsplan. Uppdragen syftar till att ge underlag till kommande klimatpolitiska handlingsplan inom ramen för klimatlagen samt förberedande arbete inför kommande luftvårdsprogram. Syftet är att stärka arbetet med genomförandet av det klimatpolitiska ramverket och nå målen inom luftvårdsområdet enligt EU:s takdirektiv. Fokus under året har varit att inom sex områden göra en kartläggning och hindersanalys samt att påbörja arbetet med att ta fram konsekvensbedömda styrmedelsförslag för att nå klimat- och luftmålen.

Åtgärder för förbättrad luftkvalitet

Naturvårdsverket överlämnade i februari 2020 ett regeringsuppdrag med förslag på hur systemet med åtgärdsprogram för utomhusluft och kontroll av miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft kan förbättras. Under året har Naturvårdsverket, i enlighet med förslagen, utökat sin vägledning till kommuner och länsstyrelser för att underlätta arbetet med åtgärdsprogrammen. Bland annat har Naturvårdsverket

erbjudit vägledningsmöten inför att arbetet med nya åtgärdsprogram ska påbörjas samt granskat utkast till åtgärdsprogram under framtagandeprocessen.

Regeringsuppdrag om klimateffektbedömningar

Enligt uppdrag i regleringsbrevet för 2021 ska Naturvårdsverket utveckla sitt arbete med att bedöma olika styrmedel och åtgärders effekter på utsläppen av växthusgas. Naturvårdsverket ska också, tillsammans med Konjunkturinstitutet, Trafikverket och Energimyndigheten, ta fram en myndighetsgemensam nationell vägledning för bedömningar av klimateffekter. Naturvårdsverket ska samordna arbetet. Inriktningen för arbetet delredovisades till Regeringskansliet i juni 2021. Uppdraget ska slutredovisas senast 31 december 2022.

I oktober 2021 tog de fyra myndigheterna i uppdraget gemensamt fram en promemoria med en första version av vägledningen. Promemorian ska utgöra stöd åt de tre parallella regeringsuppdrag som, under ledning av Trafikanalys, Tillväxtanalys och Länsstyrelsen i Uppsala län, ska ta fram underlag till den kommande klimatpolitiska handlingsplanen.

Arbetet med vägledningen fortsätter med att ta fram en andra, mer genomarbetad och användaranpassad version, som ska presenteras under våren 2022.

Regeringsuppdrag om klimatredovisning enligt klimatlagen

I enlighet med uppdrag från regeringen har Naturvårdsverket tagit fram underlag till regeringens klimatredovisning. Klimatredovisningen ska enligt klimatlagen (2017:720) bland annat innehålla en redovisning av utsläppsutvecklingen, en redovisning av de viktigaste besluten inom klimatpolitiken under året samt en bedömning av om det finns behov av ytterligare åtgärder. Uppdraget till Naturvårdsverket omfattade dessa delar.

Effektbedömningar av förslag i budgetpropositionen för 2021 i både kvalitativa och kvantitativa termer har utförts och sammanställts till scenarier som visar hur Sverige ligger till gentemot klimatmålen 2030, 2040 och 2045. Regeringsuppdraget lämnades till Regeringskansliet den 30 mars 2021 och regeringen har använt underlaget i den klimatredovisning som bilades budgetpropositionen för 2022.

Naturvårdsverket har även arrangerat ett webinarium för att kommunicera underlaget samt genom pressmeddelande och tillgängliggörande på myndighetens webbplats nått ut i flera större medier.

För att förbättra och effektivisera analyserna inför kommande klimatredovisningar har vi under 2021 påbörjat ett utvecklingsarbete tillsammans med bland annat Energimyndigheten, Trafikverket, Konjunkturinstitutet och Jordbruksverket.

Regeringsuppdrag om ökade klimatambition inom EU

Enligt regleringsbrevet för 2020 ska Naturvårdsverket analysera förslag på åtgärder på EU-nivå från EU-kommissionen samt andra relevanta förslag som möjliggör att EU når netto-noll utsläpp av växthusgaser senast 2050 och skärpta åtaganden till 2030. Uppdraget ska slutredovisas i maj 2022, men delredovisas löpande.

Under 2021 har Naturvårdsverket lämnat 12 skrivelser och promemorior till Regeringskansliet i frågor som rör EU ETS, ansvarsfördelningsförordningen ESR, upptag och utsläpp från skog och mark (LULUCF), samt en gränsjusterings-

mekanism för klimat (CBAM). EU-kommissionen lade i juli 2021 fram sitt förslag till lagstiftningspaket för att nå det skärpta klimatmålet till 2030, det så kallade Fit for 55-paketet. Naturvårdsverket har bistått i att analysera och konsekvensbedöma delar av förslaget och kommer att fortsätta arbetet även under 2022.

Naturvårdsverkets delredovisningar har utgjort underlag för Regeringskansliet i framtagande av svenska positioner inför förhandlingar om lagda lagstiftningsförslag. Analyserna har även gjorts tillgängliga på vår webbplats.

Investeringsstöd

I det här avsnittet presenteras resultaten från användningen av medel inom anslag 1:16 *Klimatinvesteringar*. Anslaget rymmer både bidragen Klimatklivet och Ladda bilen. En mer utförlig redovisning av hur anslaget har använts skickades till Miljödepartementet i april 2021.

Klimatklivet

Trots den pågående pandemin finns ett fortsatt stort intresse för gröna investeringar hos företag och andra aktörer. Under året har vi fått in 1 605 ansökningar och beviljat 723 av dessa. Merparten av åtgärderna följer i huvudsak sitt planerade genomförande.

Tabell 16. Prestation: Klimatklivet.

	Summa	2015–2017	2018	2019	2020	2021
Antal inkomna ansökningar		3 400	2 766	1 043	1 019	1 605
Antal beviljade ansökningar		1 383	1 996	185	509	723
Vår hanteringskostnad, tkr*		33 512	28 588	36 560	52 136	63 650
Omfattning av anslaget, tkr		1 923 795	1 683 600	1 508 000	2 857 079	2 286 000
Fördelade medel, tkr		1 268 087	1 625 816	466 888	649 141	1 610 180
Beslutade medel, tkr		2 775 334	2 651 330	706 283	2 329 545	2 851 471
Total investeringskostnad, inklusive den sökandes del, tkr		6 411 846	5 489 640	1 444 080	5 163 765	7 148 593
Utsläppsminskning ton/år, sammanlagt i beviljade åtgärder		742 774	943 000	133 571	405 030	589 305

* Hanteringskostnaden för 2019 har justerats då vi ändrat beräkningssätt.

Under 2021 genomfördes fyra utlysningar av nya ansökningar till Klimatklivet, i januari, april, augusti–september samt november. Sammanlagt har Naturvårdsverket mottagit 1 605 ansökningar under året: 282 i januari, 423 i april, 336 i augusti–september samt 564 i november. Sedan starten 2015 har vi tagit emot över 9 800 ansökningar.

De vanligaste åtgärdskategorierna bland de inkomna ansökningarna under 2021 är laddstationer (34 procent) och energikonvertering (29 procent). Företag står för 82 procent av de inkomna ansökningarna 2021, medan kommuner och kommunala bolag sammanlagt står för 15 procent.

Klimatklivet stöttar de åtgärder som ger störst utsläppsminskning per investerad krona under varje ansökningsomgång. Sammanlagt är den genomsnittliga kvoten för de åtgärder som beviljades stöd under 2021 1,1 kg koldioxidekvivalenter per investeringskrona. Under året har cirka 1,6 miljarder kr fördelats. Beviljade åtgärder under året beräknas ge en minskning av klimatpåverkande utsläpp om

589 000 ton koldioxidekvivalenter per år, om de beräknade utsläppsminskningarna från alla beviljade åtgärder läggs ihop.

Sedan starten 2015 beräknas åtgärderna bidra till en minskning om nära 2,3 miljoner ton koldioxidekvivalenter per år. Av den utsläppsminskningen bedöms 1,8 miljoner ton koldioxidekvivalenter vara additionella, vilket innebär den utsläppsminskning som inte skulle ha kommit till stånd utan Klimatklivet. Åtgärdernas genomsnittliga livslängd är 16 år. Den årliga utsläppsminskningen motsvarar cirka 4 procent av Sveriges totala utsläpp. Totalt har cirka 9 miljarder kr beviljats inom Klimatklivet sedan 2015. Stödet från Naturvårdsverket utgör i genomsnitt 41 procent av den totala investeringskostnaden, resten står stödmottagare samt övriga finansierare för. Total investeringskostnad är 21,6 miljarder kr.

De tre åtgärds kategorier som ger störst utsläppsminskning som har beviljats under 2021 är transport (totalt 669 322 ton koldioxidekvivalenter per år), avfallsåtgärder (389 042 ton per år) samt energikonverteringar (335 716 ton per år). Inom transportsektorn rör många ansökningar elektrifiering. Exempel på beviljade åtgärder under året är produktion av e-metanol till fartyg och tankstationer för vätgas. Inom kategorierna avfall och energikonvertering har flera stora åtgärder beviljats. Dessa inkluderar åtgärder för ökad textilåtervinning, produktion av biokol av slam samt konvertering till biobränsle inom kemiindustrin.

De investeringar som Klimatklivet medfinansierar påverkas fortsatt av den pågående pandemin. Liksom föregående år har vi anpassat vår hantering av stödet för att skyndsamt hantera slututbetalningar till genomförda åtgärder, bland annat genom att bevilja förlängning av genomförandetiden på grund av förseningar orsakade av den rådande pandemin. Några av de vanligaste skälen som angetts av stödmottagare som förklaring till förseningarna är att leveranser av nödvändiga delar försenats och att man tappat eller omdirigerat personal som arbetat med åtgärden. Det rör sig också om förändrade ekonomiska förutsättningar på grund av investeringsstopp eller uteblivna inkomster för stödmottagare bland annat inom besöksnäringen. Flera åtgärder har också behövt förlängd genomförandetid eftersom de inneburit att planerade fysiska sammankomster mellan människor begränsats av restriktioner. I flertalet av de uppskjutna åtgärderna har man sedan kommit vidare med genomförandet eller lagt upp nya planer för att kunna genomföra dessa senare, inom en förlängd tidsperiod.

Utbetalningarna och arbetet med investeringsstödet har även påverkats av den utökade bemyndiganderamen och det utökade anslaget som beslutades under året. Vårändringsbudgeten 2021 innebar en utökad bemyndiganderam, vilket gav Naturvårdsverket förutsättningar för att fatta fler beslut i Klimatklivet. I höständringsbudgeten 2021 gavs Naturvårdsverket ett kraftigt utökat anslag och ett ytterligare utökat bemyndigande. Dessa gav Naturvårdsverket mycket goda förutsättningar att möjliggöra bidrag till en större mängd långsiktiga projekt, vilka kan ge stora varaktiga utsläppsminskningar utöver de goda resultat som hittills uppnåtts.

Under sommaren 2021 beslutade EU-kommissionen om tillägg och justeringar i gruppundantagsförordningen (GBER). Det handlar bland annat om en ny artikel 36a som omfattar publik laddning och infrastruktur för vätgas. Artikel 36a innebär att nya regler gäller för dessa åtgärds kategorier. För andra typer av tankstationer och icke-publik laddning gäller de statsstödsregler som hittills tillämpats. Naturvårdsverket har under hösten, med stöd av Regeringskansliet och i dialog med andra myndigheter, utrett hur dessa förändringar påverkar stödgivningen i Klimatklivet.

EU-kommissionen har gett en anpassningsperiod på maximalt sex månader innan förändringarna träder i kraft. Detta har gjort det möjligt för Klimatklivet att fortsätta att använda tidigare regelverk under anpassningstiden.

Under året har Naturvårdsverket även lämnat synpunkter på EU-kommissionens förslag till ny förordning för gruppundantag, bland annat om hur de kan påverka handläggning och beviljande av ansökningar inom Klimatklivet.

Effektivare hantering av Klimatklivet

Under året har fortsatta utvecklingsarbeten av Klimatklivet genomförts. Utifrån den riskkartläggning som genomfördes under 2020 har uppföljning och utveckling fortsatt med information och gruppövningar för verksamma inom Klimatklivet. Naturvårdsverket arbetar centralt med riskhantering där Klimatklivets riskkartläggning kommer att samordnas med och bli en integrerad del av myndighetens arbete i dessa frågor.

Under året har ett mer systematiskt effektiviseringsarbete påbörjats. En analys av nuläget har gjorts och ett antal förbättringsåtgärder föreslagits. Ett arbete för att kontinuerligt identifiera och fånga upp möjliga effektiviseringsåtgärder har inletts. En effektiviseringsåtgärd som införts är intern systematisk uppföljning och uppsamling efter varje ansökningsomgång. Vi har även utvecklat ansökningsformuläret så att det är bättre anpassat för olika branscher, detta för att minska behovet av kompletteringar i efterhand.

Utvärdering av Klimatklivet

Enligt Klimatklivsförordningen (2015:517) ska Naturvårdsverket följa upp och utvärdera stödet. Enligt förordning (EU) nr 651/2014 (gruppundantags-förordningen, GBER) krävs även utvärdering för stödprogram med en årlig budget på över 150 miljoner euro. Under 2020 togs en utvärderingsplan och ett utvecklande metodpapper fram. Dessa godkändes av EU-kommissionen under 2020 och i början av 2021. Syftet med utvärderingen är att granska Klimatklivets effekter på konkurrensen inom unionen, hur väl stödet når sina mål samt om stödet är proportionerligt i förhållande till de problem det ska adressera.

Utvärdering av Klimatklivet ska lämnas in till EU-kommissionen framgent. Underlag till utvärderingen ska samlas in kontinuerligt genom uppföljningsrapporter, enkäter och marknadsanalyser.

Sveriges lantbruksuniversitet fick under 2020 medel beviljade för ett utvärderingsprojekt av Klimatklivet. Resultatet av projektet kommer att presenteras som en del av helhetsutvärderingen till EU-kommissionen. Projektet kommer att utvärdera Klimatklivets inverkan på växthusgasreducerande investeringar, energianvändning, växthusgasutsläpp och ekonomisk prestanda samt ge råd om hur man kan förbättra utformningen av styrmedlet för att underlätta framtida utvärderingar.

Besök på plats

Under 2020 togs en ny metod för digitala platsbesök fram för att möjliggöra uppföljning av åtgärder under rådande pandemi. Det nya arbetssättet har möjliggjort en kraftig ökning i antal platsbesök. Under slutet av 2021 medgav de lättade restriktionerna att vissa platsbesök kunde genomföras på plats hos stödmottagare. Tack vare de möjligheter till fler platsbesök som den digitala mötesformen innebär

planerar vi att genomföra digitala platsbesök även efter pandemin. Vid behov kan dock fysiska besök göras. Under digitala platsbesök träffas Naturvårdsverket, länsstyrelsen och stödmottagaren i videosamtal. Stödmottagaren har förberett filmer eller fotografier som visar åtgärdens utförande.

Platsbesök är av stor vikt för att säkerställa att förväntat resultat uppnås genom åtgärder inom Klimatklivet och för att kontrollera att åtgärderna utförts så som angivits i ansökningarna. Den absoluta merparten av alla kontrollerade åtgärder har genomförts i enlighet med ansökan och bidragsbeslut. Kontakten med dem som genomfört åtgärderna kan också ge förutsättningar för nya ansökningar inom andra områden där det går att minska utsläppen av klimatgaser.

Platsbesöken är även viktiga för Klimatklivets fortsatta utvecklingsarbete och för att underlätta och öka kontakten mellan Naturvårdsverket och länsstyrelserna. Urvalet för platsbesök görs genom fyra olika urvalskriterier: höga stödnivåer, identifierade risker, slumpmässigt urval samt typ av åtgärd, där fokus ligger på nya tekniker och goda exempel.

Under 2021 genomfördes 127 digitala platsbesök och ett fysiskt platsbesök hos stödmottagare runt om i landet. Besöken har planerats och genomförts tillsammans med berörda länsstyrelser och stödmottagare.

Samverkan och främjandearbete

Naturvårdsverkets vägledning för Klimatklivet riktar sig främst till länsstyrelserna, som i första hand vägleder dem som söker bidraget. Vi har under året arrangerat ett flertal webinarier med länsstyrelserna med syfte att både informera och samla in synpunkter. Vi har även anordnat en digital Klimatklivskonferens, med temat hållbara transporter, där representanter från länsstyrelser i alla län samt Naturvårdsverket deltog. Under dagen diskuterades bland annat goda exempel på genomförda åtgärder inom transportsektorn och hur vi ska arbeta framåt. Samverkan gör att länsstyrelsen och Naturvårdsverket inom Klimatklivet tillsammans kan stödja de åtgärder som ger mest klimatnytta.

Under året har vi även deltagit och informerat om Klimatklivet på olika konferenser och digitala seminarier. Bland annat har vi hållit ett digitalt lunchseminarium i serien Landet lär om hur klimatarbete på landsbygden kan stärkas. Vi har även informerat om Klimatklivet i den särskilda transportföretagsgruppen i Hallands län inom det nationella projektet Energieffektiviseringsnätverken.

Vi har utvecklat arbetet med riktad kommunikation mot strategiskt valda branscher, såsom energi, jordbruk, laddinfrastruktur och fastigheter. Syftet är att uppmuntra fler ansökningar med god klimatnytta genom att sprida information om möjligheten till stöd från Klimatklivet. Under året lanserades en ny version av webbplatsen naturvardsverket.se. I samband med det har bland annat samtliga webbsidor som berör Klimatklivet setts över och uppdaterats.

Naturvårdsverket har fördjupat samverkan kring jordbruksfrågor, såväl internt som med andra myndigheter och med branschen. Detta med syfte att genom Klimatklivet identifiera prioriterade åtgärder för att minska utsläppen inom sektorn.

Kommunikationen ger resultat i form av ett stort intresse för att söka stöd för Klimatklivsåtgärder. Resultatet är tydligast inom jordbrukssektorn, men intresset ökar även i andra branscher.

Klimatklivet bidrar till sysselsättning

Utöver klimatnytta bidrar Klimatklivet även till ökad sysselsättning. För beviljade ansökningar från starten 2015 till och med 2021 uppskattas åtgärderna sysselsätta cirka 6 500 helårsarbetskrafter. Av dessa uppskattas cirka 2 600 vara finansierade med stödet från Klimatklivet. Sysselsättningseffekten för kvinnor respektive män genom åtgärder inom Klimatklivet visar att fler män sysselsatts, vilket förklaras av att det i stor utsträckning rör sig om bygg- och anläggningsarbeten, där fler män än kvinnor är sysselsatta. Kvinnor uppskattas utgöra cirka 25 procent av dem som sysselsatts genom insatserna. Siffrorna bygger på skattningar inom respektive bransch. Sedan föregående år har vi ändrat beräkningssätt och siffrorna som presenteras kan därför skilja sig från de som redovisats tidigare år.

Ladda bilen och tidigare Ladda hemma-stödet

På Naturvårdsverkets webbplats används det överbryggande begreppet Ladda bilen för att vägleda om de olika sätten att ansöka om bidrag till icke-publik laddningsinfrastruktur.

Stöd till icke-publik laddning bröts ut från Klimatklivsförordningen (2015:517) och lades in i en ny förordning (2019:525) under 2019. Detta stöd riktar sig till de organisationer, såsom företag, bostadsrättsföreningar och samfälligheter, som vill sätta upp laddstationer, i huvudsak för anställda eller boende. Stöd kan ges med högst 50 procent av kostnaderna, upp till ett tak på 15 000 kr per laddningspunkt. Under 2021 har över 5 000 ansökningar inkommit. Totalt har 311,4 mnkr delats ut till över 3 700 åtgärder.

Ansökningarna hanteras effektivt genom ett mer automatiserat flöde jämfört med Klimatklivet, vilket innebär en betydligt enklare ansökningsprocess för den sökande. Detta är möjligt på grund av ansökningarnas likartade karaktär.

Naturvårdsverket har tidigare hanterat bidrag för installation av laddningspunkt till elfordon för privatpersoner, Ladda hemma-stödet, inom anslaget för klimatinvesteringar och villkor 2 i regleringsbrevet. Under 2020 fattade regeringen beslut om att installation av grön teknik ska omfattas av en ny skattereduktion, likt rot- och rutavdragen. Inom detta ryms laddare för privat bruk, vilket innebär att stödet för installation av laddare för privat bruk har avvecklats under 2021, i samband med skattereduktionens införande.

Bidraget enligt förordning (2017:1318) om bidrag till privatpersoner för installation av laddningspunkt till elfordon uppgår till 50 procent av kostnaden upp till ett tak på 10 000 kr per fastighet. Under 2021 har 4 753 ansökningar inkommit och totalt har 37,2 mnkr delats ut. Det genomsnittliga bidraget har uppgått till 8 077 kr.

EU:s miljöfond LIFE – projekt för biologisk mångfald

Den 9 juli trädde det nya fleråriga arbetsprogrammet för LIFE i kraft. Naturvårdsverket har aktivt tagit del av förhandlingarna och har bistått Miljödepartementet med underlag och inspel samt medverkat vid de digitala möten som anordnats av EU-kommissionen. Naturvårdsverket har vid ett flertal tillfällen påtalat behovet av en ny medlem i LIFE-kommittén samt en nationell kontaktperson med ansvar för energifrågorna, i och med att dessa från och med 2021 ingår i LIFE-programmet. Slutligen utsågs en sådan person på Energimyndigheten. Att ansvarsfrågan lösts

kommer att möjliggöra både ett bättre stöd till sökande och bättre samordning och utbyte mellan myndigheterna. Även kontakten med Havs- och vattenmyndigheten har fördjupats under året.

Utöver samordning mellan olika myndigheter och arbetet med att representera Sverige har klimatklivsenheten gett stöd och rådgivning till potentiella sökande. Sverige skickar in få ansökningar och framgångsfaktorn är låg – endast två av de 27 klimat- och miljöansökningar som skickades in under 2020 beviljades stöd. Syftet med Naturvårdsverkets rådgivnings- och informationsinsatser är att öka antalet ansökningar samt att förbättra kvaliteten på inskickade ansökningar. Med detta i åtanke utforskades möjligheterna att söka LIFE-medel för ett så kallat kapacitetsbyggnadsprojekt. Tyvärr gavs i november beskedet att Sverige inte hör till de länder som kan söka detta stöd. Behovet av att stärka arbetet med information och rådgivning kvarstår och kommer att påverka Naturvårdsverkets arbete framöver.

Jämfört med 2020 har antalet aktörer som kontaktat Naturvårdsverket för stöd och vägledning ökat markant, från 26 till 53. Eftersom årets ansökningsomgång ännu inte är avslutad finns inga uppgifter om hur många av dessa som faktiskt skickat in ansökningar. Förutom individuell rådgivning anordnades ett större informationsmöte den 15 juni där närmare 70 personer deltog. Naturvårdsverket har också informerat bland annat Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt Sveriges kommuner och regioner om LIFE.

EU:s regionalfonder

Naturvårdsverket har fortsatt med aktiv myndighetssamverkan inom regionalfondsprogrammen 2021–2027. Vi har stöttat Tillväxtverket och regionerna i framtagandet av de nya programmen, och deltagit på möten med regioner, länsstyrelser och andra myndigheter för att driva på för höjda klimatambitioner. Vi har även medverkat aktivt i den del av det nationella programmet som avser hållbar stadsutveckling, där vi bland annat bidragit med metodkunskap från Klimatklivet kring beredning av ansökningar om ekonomiskt stöd.

Naturvårdsverket och Tillväxtverket har samverkat för att sätta upp en riskkapitalfond för klimatomställning, med frekventa och regelbundna möten på både styr- och arbetsgruppsnivå. Styrgruppen fattade under våren beslut om ett projektdirektiv och Tillväxtverket färdigställde förhandsbedömningen där förutsättningarna för fonden fastställs. Arbetsgruppen har genomfört en marknadstest bland kommersiella och potentiella fondaktörer av konceptet att använda EU:s taxonomi som bas för klimatkriterierna. Under december har en Request for information (RFI) publicerats för att öka förståelsen för hur en tematisk fond med geografisk marknadsbegränsning kan arbeta med små och medelstora företag i tidiga skeden. RFI riktas främst mot fondförvaltare som är vana att arbeta med fonder där effekten ska tillmätas större betydelse än vanligt och att detta kan tillåtas ske även med negativ inverkan på avkastningen, vilket är en innovativ profilfråga för fonden. Förvaltare söks inom hela EU, men fondens investeringar är låsta till Sverige. Parallellt med arbetet med marknadstestning har Naturvårdsverket arbetat med att utveckla indikatorer på klimateffekten av fondens investeringar, ett arbete som skett i samverkan med Tillväxtverket, Tillväxtanalys och Lunds universitet.

Under perioden 2020–2021 har Naturvårdsverket även genomfört en förstudie med stöd från den europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) 2020 förmedlade av Tillväxtverket. Syftet med förstudien var att undersöka om och i så fall hur nya

kunskaps- och finansieringsstöd kan aktivera, engagera, förenkla och öka kompetensen hos små och medelstora företag inom klimatområdet. Några slutsatser från förstudien är att affärsutveckling och klimatomställning behöver vara i synergi för att attrahera små och medelstora företag, att klimataspekter kan integreras mer i befintliga stödsystem och insatser, och att informationen om klimatstöd behöver samlas på ett sätt så att den blir enklare att navigera i för företagen. Slutsatserna från studien är värdefulla i Naturvårdsverkets arbete angående bidrag till små och medelstora företag.

9. Hållbart samhälle

Naturvårdsverket ska se till att de lagar och förordningar som riksdag och regering har beslutat om på miljöområdet förverkligas. Vi ska genomföra miljöpolitiken i samverkan med en rad andra aktörer i samhället. I resultatområdet ingår bland annat arbetet med samhällsplanering, cirkulär ekonomi, sanering av förorenade områden, kretsloppsfrågor och bullersamordning. Området fokuserar på miljö-kvalitetsmålen God bebyggd miljö, Giftfri miljö, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Levande sjöar och vattendrag samt Ingen övergödning. Resultatområdet bidrar därigenom också till FN:s hållbarhetsmål.

Resultatbedömning

Naturvårdsverkets treåriga mål är:

- Vi har tagit en tydlig roll i den fysiska planeringen. I arbetet för ett hållbart samhällsbygge har vi fokuserat på transporteffektivitet och ekosystemtjänster.
- I arbetet med cirkulär ekonomi har vi fokuserat på utveckling av styrmedel för en ökad resurshushållning och på fortsatt strategiskt arbete i riktning mot en hållbar plastanvändning.
- I arbetet med klimatanpassning har vi tagit en tydlig roll. Vi fokuserar på naturens förmåga att bidra till minskade negativa effekter av ett förändrat klimat som samtidigt stärker den biologiska mångfalden.

Naturvårdsverket bedömer att vi nått målet att ta en tydlig roll inom den fysiska planeringen, både genom nya initiativ och genom att fortsätta tidigare insatser. Den nationella strategin för hållbar vindkraftsutbyggnad slutredovisades i januari 2021. En vägledning om naturbaserade lösningar publicerades i april 2021. Vägledningen syftar till att vara ett stöd till olika aktörer, exempelvis kommuner, länsstyrelser och markägare, i att få till ett arbete med klimatanpassning som utgår från naturens egen förmåga att stå emot negativa effekter av ett förändrat klimat och samtidigt stärker den biologiska mångfalden.

Naturvårdsverket har under året arbetat med Boverket med en ny vägledning för kommunal grönplanering. Grönplanering är en viktig del både i arbetet med att integrera ekosystemtjänster och grön infrastruktur i planering, byggande och förvaltning av samhälle och landskap samt i arbetet med hållbar mark- och vattenanvändning. När samhället planerar för en grön omställning av industri och infrastruktur kommer grönplanering att vara ett viktigt verktyg.

Under våren presenterades Naturvårdsverkets Färdplan för en hållbar plastanvändning, vilket redan bidragit till att fokusera utvecklingsarbetet inom hållbar plastanvändning hos större användare och beställare av plast. Naturvårdsverket har bistått i arbetet med att genomföra engångsplastdirektivet i svensk lagstiftning, vilket möjliggör att implementeringen av lagstiftningen kan genomföras enligt plan under 2022.

Utöver det har medel för hållbar plastanvändning använts i projekt och bidrag för att på olika sätt främja hållbar plastanvändning och minska mängden plast i hav och natur. Med dessa och andra insatser så bedömer vi att vi har nått målet. Naturvårdsverket har under året tagit en tydlig roll inom det nationella klimat- anpassningsarbetet och integrerat frågan i våra processer och leveranser utifrån den handlingsplan som beslutades 2019, vilket gör att vi bedömer att vi nått även detta mål.

Efterbehandling av förorenade områden

Åtgärder för avhjälpan av förorenings-skador

Naturvårdsverket ansvarar för den nationella samordningen och prioriteringen av den del av efterbehandlingen av förorenade områden som finansieras med statligt anslag. I prioritering och fördelning av anslag *1:4 Sanering och återställning av förorenade områden*, anslagspost 1, Sanering och efterbehandling av förorenade områden, ingår att följa upp arbetet och se till att pengarna används där de gör störst nytta. Efterbehandlingsanslaget används till utredningar, åtgärder, stärkt tillsyn och tillsynsprojekt i Sverige.

Med anledning av pågående pandemi har flera projekt bromsats under året på grund av omprioriteringar av resurser hos länsstyrelser och kommuner, vilket framgår av tabell 17. Antalet pågående åtgärder är betydligt färre 2021 än 2020 respektive 2019. Ytterligare en orsak till det minskade antalet åtgärder är den granskning som EU-kommissionen gjort av stödet till efterbehandling av förorenade områden och dess förhållande till GBER (Kommissionens förordning (EU) nr 651/2014) genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget. Naturvårdsverket har med anledning av denna granskning inte haft möjlighet att fatta beslut i ärenden som kan ge statsstöd utifrån EU:s statsstödsregler under hela året 2021. Detta har i praktiken fått stora konsekvenser och påverkat möjligheten för oss att fördela anslaget till de projekt som länsstyrelserna ansökt om. Även antalet ansökningar som arbetats fram har minskat på grund av osäkerheterna till följd av granskningen. Sammantaget har det inneburit att antalet objekt som annars hade kunnat åtgärdas får skjutas på framtiden, vilket i sin tur försvårar möjligheten att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Bidrag för redan beslutade åtgärder och för åtgärder som inte riskerar att vara statsstöd samt till utredningar har dock kunnat beviljas. För att fortsätta att bygga upp grunden inför kommande åtgärder har Naturvårdsverket beviljat 62 utredningar 2021 jämfört med 45 utredningar 2020 (visas som ackumulerade siffror i tabell 17).

Tabell 17.1:4 Sanering och återställning av förorenade områden.

	2019	2020	2021
Ap 1 Avhjälpandeåtgärder av föroreningssskador, omfattning på anslaget, tkr	548 368	721 218	908 718
Ap 1 Avhjälpandeåtgärder av föroreningssskador Fördelade medel, tkr	533 851	516 646	455 824
Varav fördelat till åtgärder, tkr	492 669	451 643	357 954
Ap 5 Åtgärd av mark inför bostadsbyggande*, tkr	160 000	-	-
Fördelade medel, tkr	160 000	-	-
Totalt antal riskklassade objekt	26 147	26 461	27 139
Antal pågående och avslutade utredningar, (ackumulerat**)	994	1039	1101
Antal pågående åtgärder (inklusive sediment)	79	77	62
Antal avslutade åtgärder, (ackumulerat**)	141	152	178
Antal pågående åtgärder av mark inför bostadsbyggande(ackumulerat**)	12	12	5
Antal avslutade åtgärder inför bostadsbyggande, (ackumulerat**)	4	5	10

* Ap 5 har gått upp i Ap 1 från och med 2020.

** De ackumulerade siffrorna gäller från när anslaget inrättades.

Under 2021 får, enligt Naturvårdsverkets regleringsbrev, högst 5 mnkr användas till bidrag för projektledning där en statlig myndighet har tagit på sig huvudmannaskap. Hela summan har utbetalats till Sveriges geologiska undersökning (SGU) för deras arbete som huvudman i bidragsobjekt där kommunen överlåtit ansvaret för projektet till SGU.

Högre vattenflöden riskerar att leda till ras, skred, erosion och översvämningar, vilket ökar risken för att föroreningar sprids i större utsträckning i sediment eller mark. Genom att ta hänsyn till klimateffekter kan efterbehandling riktas till områden som är särskilt känsliga för klimatrelaterade risker och därmed minska risken för spridning av föroreningar. Efterbehandling av förorenade områden och sediment kan i sin tur även minska utsläppen av växthusgaser. Fibersediment kan till exempel avge stora mängder av metan vilket gör att en efterbehandling av dessa kan ge dubbla vinster och bidra till miljö kvalitetsmålen Giftfri miljö, Begränsad klimatpåverkan, Hav i balans samt levande kust och skärgård och dessutom till de globala hållbarhetsmålen mål 13 och 14 (Bekämpa klimatförändringarna respektive Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt i syfte att uppnå en hållbar utveckling).

Anslagsposten har 2021 också, efter beslut av regeringen, fått användas till omhändertagande av övergivna och uttjänta fordon som utgör en risk för miljön.

Den 1 september började förordningen (2021:823) om bidrag till kommuner för flytt av fordonsvrak att gälla. Från 48 kommuner inkom 73 ansökningar under den första ansökningsomgången 1–30 november. Sammanlagt 1730 tkr lämnades i bidrag till 613 fordonsvrak.

KASSMYRA OCH KAGGHAMRA – LAGSTRIDIG AVFALLSHANTERING

Flera fall har uppdragats där stora mängder avfall mellanlagrats i strid mot gällande tillstånd. Osorterat bygg- och rivningsmaterial har lämnats på flera olika platser i landet och verksamhetsutövarna har gått i konkurs. Under året har särskilt avfallet i Kassmyra och Kagghamra i Botkyrka kommun inneburit olägenheter för boende i omgivande områden, på grund av bränder i och rökutveckling från avfallet.

Lakvattnet från avfallshögarna har visat sig innehålla förhöjda föroreningshalter som kan leda till förorening av mark och vatten. I december tog Naturvårdsverket beslut om bidrag för akuta skyddsåtgärder för större mark- och vattenpåverkan, det vill säga avhjälpandeåtgärder för rättelse på den felandes bekostnad, vid det förorenade området i Kassmyra.

KLIPPANS LÄDERFABRIK – ÅTGÄRD AV INDUSTRIHISTORISK FÖRORENING

Åtgärdsprojektet före detta Klippans läderfabrik i Klippans kommun i Skåne län har avslutats. Vid läderfabriken bedrevs verksamhet med garvning av skinn och hudar mellan åren 1906 och 1988. I behandlingen användes kromsalter, mestadels krom III men även arseniksulfid. Processavloppsvatten avleddes från början direkt till Bäljane å, men senare anlades ett system av sedimentationsdammar före utsläpp till ån. Restprodukter och avfall från verksamheten har använts för utfyllnad utanför fabriken, i slutningen ned mot Bäljane å, och arsenik och krom har spridits till omgivande villaträdgårdar. Totalt har 138 000 ton förorenade massor tagits bort från området. Ungefär 100 000 ton förorenade massor finns kvar på området, men har åtgärdats genom inneslutning. Efterföljande miljökontroll pågår till och med år 2023 för att säkerställa resultatet av åtgärden. Naturvårdsverket har beviljat drygt 124 mnkr till åtgärden, som till 89 procent finansierats med statliga bidrag medan kommunen stått för 11 procent av kostnaden.

Genom åtgärden har risker för närboende och risken för spridning till ån reducerats på både kort och lång sikt, med tanke på de konsekvenser klimatförändringar kan få med höjda vattenflöden. Åtgärden har bidragit till miljö kvalitetsmålen Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag samt det globala hållbarhetsmålet Ekosystem och biologisk mångfald.

STÖD FÖR ENKLARE BIDRAGSHANDLÄGGNING

Naturvårdsverket har förenklat hanteringen av bidrag för åtgärder av förorenad mark inför bostadsbyggande och tagit fram vägledning för att underlätta arbetet för huvudmän och länsstyrelser. Naturvårdsverket har i dialog med länsstyrelserna infört nya styrningskriterier för bidraget så att det ska underlätta bostadsbyggande på tidigare förorenad mark i kommuner där lönsamhet för exploateringsprojekt är låg.

Anslaget har också finansierat en halvtidstjänst på länsstyrelserna för deras samordning av bidraget. Genom bidraget kan redan påverkad mark återanvändas och gröna områden och jordbruksmark sparas. Dessa blir annars ofta ett alternativ för exploateringsprojekt på grund av de höga kostnaderna för efterbehandling av förorenad mark.

FÖRORENADE SEDIMENT

I juli 2019 fick Naturvårdsverket tillsammans med SGU, Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna i uppdrag att förbättra kunskapen om förorenade sediment i sjöar och kustområden. Enligt regleringsbrevet för 2021 ska högst 33 mnkr användas för att genomföra uppdraget om Bättre kunskap för hantering av förorenade sediment, av dessa användes 32,9 mnkr.

I januari 2022 ska projektet delredovisas. Delredovisningen kommer bland annat att omfatta en ny digital webbplattform med namnet Renare sediment.

ÖVERSYN AV RIKTVÄRDEN

Naturvårdsverket arbetar med att se över riktvärden för mark. Efter en översyn av riktvärdena för tetrakloretylen (PCE) och triklöretylen (TCE) i förorenad mark beslutade Naturvårdsverket i våras att dessa riktvärden skyddar människors hälsa och miljön i tillräckligt stor utsträckning. Vi fortsätter nu översynen av andra riktvärden, ett omfattande arbete som kommer att pågå i flera år.

Hållbar avloppsvattenhantering och dagvatten

Bidrag till rening av dagvatten och avancerad rening av läkemedelsrester

Naturvårdsverket har lämnat bidrag till investeringar i dagvattenåtgärder och avancerad rening för avskiljning av läkemedelsrester vid avloppsreningsverk, se tabell 18.

Tabell 18. Fördelning av bidrag för rening av läkemedelsrester och dagvattenåtgärder 2021, tkr.

Typ	Antal	Beviljade bidrag
Läkemedelsrening, förstudier	20	50 622
Läkemedelsrening, investeringar	2	17 663
Läkemedelsrening, totalt	22	68 285
Dagvatten, förstudier	7	5 526
Dagvatten, åtgärd/investering	17	64 977
Dagvattenhantering, totalt	24	70 503

Under året beviljades medel till 24 projekt som syftar till att minska spridningen av mikroplaster och andra föroreningar via dagvatten. Totalt beviljades bidrag om 70,8 mnkr till dagvattenåtgärder, att betalas ut under åren 2021–2023. Vissa projekt, såsom installation av brunnsfilter, ger omedelbar effekt. I andra projekt, till exempel anläggning av större reningsanläggningar för dagvattenhantering, kommer effekterna att visa sig först på längre sikt.

Under året beviljades totalt 68 mnkr för avancerad rening av läkemedelsrester, för utbetalning 2021–2023, se tabell 19. Sammanlagt beviljades 17,6 mnkr för investeringsprojekt i Vilhelmina respektive Storumans kommun, avsedda för att etablera fullskaleanläggningar för avskiljning av läkemedelsrester i de två kommunerna. Vidare beviljades bidrag till 20 förstudier i syfte att generera beslutsunderlag till eventuella investeringar i fullskaleprojekt.

Investeringsprojekten pågår under flera år, vilket innebär att effekten av investeringar i anläggningar för avskiljning av läkemedelsrester syns först på längre sikt. Idag finns fullskaleanläggningarna med teknik för avskiljning av läkemedelsrester i Linköping, Simrishamn, Kristianstad, Tierp, och Helsingborg och ytterligare anläggningar är planerade att driftsättas. De nu beviljade projekten innebär att fler anläggningar kommer att byggas, vilket är en viktig del i den fortsatta utvecklingen av både teknik och kunskap. Sammantaget genererar de projekt som beviljats bidrag för avancerad rening av läkemedel värdefull kunskap om avancerad rening i praktiken. Projekten bidrar även till kartläggning av var i Sverige avancerad rening gör mest nytta med avseende på miljöeffekter i recipienten – kunskap som bland annat är central för Sveriges efterlevnad av ramdirektivet för vatten och för dess gränsvärden för särskilt farliga ämnen, inklusive antibiotika.

Tabell 19. Fördelning av bidrag för rening av läkemedelsrester 2021.

Beviljade förstudier	Beviljat belopp
Alvesta kommun	250 881 kr
Borås Energi & Miljö AB	3 363 975 kr
Enköpings kommun	450 521 kr
Eskilstuna Energi & Miljö AB	2 691 000 kr
Gävle Vatten AB	743 695 kr
Hjo kommun	4 334 148 kr
Karlshamn Energi Vatten AB	196 727 kr
Käppalaförbundet	1 109 790 kr
Laholmsbuktens VA AB	1 893 240 kr
Luleå kommun	4 033 350 kr
Lycksele Avfall och Vatten AB	3 956 757 kr
Nordvästra Skånes Vatten och Avlopp AB	3 000 000 kr
Norrtälje Vatten och Avfall AB – Lindholmen	5 642 057 kr
Norrtälje Vatten och Avfall AB – Rimbo	5 684 900 kr
Nybro Elnät AB	250 881 kr
Strömsunds kommun	3 956 757 kr
Sundsvall Vatten AB	2 623 140 kr
Tekniska Förvaltningen, Klippans kommun	3 352 860 kr
VA SYD	2 644 200 kr
Västervik Miljö- & Energi AB	442 657 kr
Beviljade investeringsprojekt	
Storumans kommun	7 783 200 kr
Vilhelmina kommun	9 880 200 kr

År 2021 kan upp till 15 mnkr användas för inventeringar, undersökningar och juridiska bedömningar eller andra utredningar. Myndigheten gjorde en extra utlysning inom dagvattenområdet, i syfte att ge stöd till kunskapshöjande utredningar om dagvattenhantering. Av dessa 15 mnkr har sju dagvattenprojekt om totalt cirka 6,4 mnkr beviljats stöd. Projekten syftar bland annat till utredning av rening av mikroplaster, metaller och näringsämnen i dagvatten och snö, avskiljning av lösta respektive partikelbundna ämnen i dagvatten samt anläggning av testbädd för utvärdering av små dagvattenanläggningar. Vidare utreds förutsättningar för en svensk standard för små dagvattenanläggningar och möjligheterna att införa utökade krav på fastighetsägare att genomföra dagvattenåtgärder i kommunernas allmänna bestämmelser för användandet av allmän va-anläggning (ABVA). Ytterligare 6,4 mnkr har bidragit till kunskapshöjande utredningar för att minimera spridning av mikroplaster och med det mikroplasters påverkan på vattenmiljöer.

För att minska osäkerheter i provtagning och kemisk analys av mikroföroreningar på avloppsreningsverk har Naturvårdsverket slutit två avtal med Högskolan i Kristianstad för projekt inom området avancerad rening. Högskolan får sammanlagt 800 000 kr under perioden. Medlen ska även användas för att utveckla modelleringsverktyg för prediktion av utsläppta mängder läkemedel från avloppsreningsverk, vilket kan användas för att prioritera satsningar inom bidrags- och vattenförvaltningsarbete.

Naturvårdsverket har även gett fortsatt stöd om 450 000 kr för en fortsättning av beställargruppen för avancerad rening som ger ett betydande mervärde till satsningen på läkemedelsrening. Detta genom att ge stöd vid upphandling och i övrigt hjälpa branschen med samordning och kunskapslyft.

Vägledning för hållbar dagvattenhantering

Naturvårdsverket har fått i uppdrag från regeringen att ta fram en nationell vägledning om hållbar dagvattenhantering. Vägledningen ska vara ett stöd för kommunernas och andra aktörers arbete med att nå de två etappmålen för dagvatten. Under 2021 har Naturvårdsverket, i samarbete med Boverket, formerat en gemensam arbetsgrupp. Andra berörda myndigheter har informerats om uppdraget. Projektgruppen har arbetat fram en processbild samt begreppsförklaringar kopplade till etappmålen. Två workshoppar har genomförts med ett tjugotal kommuner av olika storlek och med olika geografiska lägen i Sverige. Syftet var att få kommunernas förslag på vilken slags stöd de önskar från Naturvårdsverket och Boverket för att kunna nå etappmålen. Kommunerna har också getts möjlighet att ge synpunkter på dokument med begreppsförklaringar.

Avfall och cirkulär ekonomi

Mer detaljerad vägledning om utsortering av plastavfall vid bygg- och rivningsverksamhet

Under den senaste tioårsperioden genererades årligen cirka 10 miljoner ton avfall från bygg- och anläggningssektorn. Cirka tio procent av detta var farligt avfall. Bygg- och rivningsavfallens mängd och farlighet måste minska och hanteringen av avfallet säkras. Detta är en av orsakerna till att det under sommaren 2020 infördes nya krav på att, på platsen där det uppstår, sortera bygg- och rivningsavfall i åtminstone följande sex avfallsslag: metall, trä, mineral, gips, plast och glas.

För att kunna nyttiggöra dessa avfallsslag på ett bra sätt krävs i många fall en mer detaljerad sortering. Naturvårdsverket har därför tagit fram stöd, som finns tillgängligt på vår webbplats, för byggtreprenörer för hur de kan undersöka möjligheter för att sortera ut plast i flera fraktioner och därigenom bidra till ökad, högkvalitativ och säker materialåtervinning. Utöver detta finns en övergripande enkel sammanställning över insamlings- och återvinningsföretag som återvinner plastavfall. Den ligger på Återvinningsindustriernas (ÅI) webbplats och ÅI har åtagit sig att förvalta och uppdatera sammanställningen. Homogena plastavfallsflöden är enklare att materialåtervinna och det här arbetet bidrar till att öka dessa flöden. Detta innebär ökade incitament för återvinningsbranschen att utveckla nya återvinningstekniker för dessa flöden.

AVFALLSREGISTRET

I rapporteringen till avfallsregistret, som under 2021 uppgick till drygt fem miljoner inskickade rapporter från verksamhetsutövare i Sverige, kan vi bland annat se att över en miljon ton farligt avfall behandlats under varje kvartal. Antalet verksamheter som rapporterat sina anteckningar om farligt avfall, till exempel behandlare som rapporterar sina egna behandlingsresultat, har kontinuerligt växt under året.

För närvarande har drygt 25 000 verksamhetsutövare rapporterat som avfallsproducenter, vilket innebär att farligt avfall uppkommit i deras verksamhet och när det därefter transporterats bort både antecknats och rapporterats till avfallsregistret.

Avfallsproducenten rapporterar in sitt farliga avfall, därefter rapporterar insamlare och transportörerna det farliga avfall som passerar dem och slutligen rapporterar avfallsbehandlarna om hur de har behandlat avfallet. Till Avfallsregistret rapporteras stora mängder data. I dagsläget kommer ungefär 20 000 rapporter in per dygn, och datamängden förväntas öka ytterligare med tiden. Redan idag utgör det en betydande källa till säkrare statistik som i sin tur är ett verktyg för tillsynsmyndigheternas arbete.

AVFALLSKLASSIFICERING

För att minska negativa effekter av avfall behöver en avfallsinnehavare ta reda på om avfallet på grund av sina inneboende egenskaper behöver hanteras på särskilda anläggningar för farligt avfall. Genom 4 kap. 10 § avfallsförordningen (2020:614) ställs även långtgående krav på att farligt avfall inte får blandas med icke-farligt avfall, det så kallade blandningsförbudet.

Under året publicerades vägledningen *Rapportera som avfallsproducent* som riktar sig till dem som ska klassificera avfall eller granska verksamheters avfallsklassificering. Syftet med vägledningen är att förklara varför avfall ska klassificeras och vilka moment som ingår vid avfallsklassificering.

HANTERING AV MASSOR OCH ÅTERVINNING AV AVFALL I ANLÄGGNINGSSARBETEN

Stora mängder jord-, sten- och bergmassor uppstår i samhället som en följd av exploatering, byggande av väg och järnväg, byggnader med mera. I många fall råder det osäkerheter om vilka massor som ska bedömas som avfall och inte. Det är i vissa fall svårt att bedöma lämpligheten i att använda massorna, och vilka krav som ställs i dessa fall. Som ett led i att underlätta och förbättra hanteringen av massor uppdaterade Naturvårdsverket under 2021 vägledningen om tolkning av centrala begrepp om masshantering och återvinning av avfall i anläggningsarbeten. En målsättning är att återanvändning och återvinning ska öka av de massor som är lämpliga för detta.

ILLEGAL AVFALLSHANTERING

Regering gav i mars 2020 uppdraget Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet till tio myndigheter och Naturvårdsverket rollen som samordnande. De övriga nio myndigheterna är Länsstyrelserna i Gävleborgs, Norrbottens, Stockholms, Skånes respektive Västra Götalands län, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen. I uppdraget ingår bland annat att till den 15 mars 2022 redogöra för en lägesbild över avfallsbrottslighet inom Sverige och över gränserna, inklusive avfallshanteringens koppling till organiserad ekonomisk brottslighet eller annan organiserad brottslighet.

Naturvårdsverket har i den nationella tillsynsstrategi som presenterades i oktober 2021 lyft illegal avfallshantering som ett fokusområde. Detta innebär att vi har för avsikt att genomföra tillsynsvägledning med syfte att sänka trösklarna för tillsynsmyndigheterna att genomföra tillsyn mot illegal avfallshantering.

GRÄNSÖVERSKRIDANDE TRANSPORTER

Naturvårdsverket är behörig myndighet enligt Förordning (EG) nr 1013/2006 om transport av avfall. Vi prövar tillstånd för anmälningar om export och import av avfall till och från Sverige samt transporter genom Sverige, så kallad transit. I rollen ingår också ansvar för illegalt avfall som stoppas i andra länder, tillsynsvägledning och vägledning till företag, samverkan med andra myndigheter och internationell rapportering. Totalt har vi fått in 931 ärenden om tillstånd för gränsöverskridande transporter av avfall (GRÖT) 2021, vilket är en ökning jämfört med 2020, då antalet inkomna ärenden var 914. Av dessa är 584 importärenden, 225 exportärenden och 122 transitärenden. Kraven på en skyndsam process för handläggning och beslut är hög enligt avfallstransportförordningen. Naturvårdsverket har under ett flertal år haft svårt att klara tidsfristerna, men sedan september 2021 uppfyllt de lagstadgade tidsfristerna efter rekrytering av ytterligare GRÖT-handläggare.

Naturvårdsverket har handlagt 38 ärenden gällande olagliga transporter av avfall. Ärendena fördelar sig relativt jämnt mellan sådana som stoppats i Sverige av länsstyrelsen, transporter på väg genom eller in till Sverige, och sådana som upptäckts av myndigheter utomlands.

Tabell 20. Volym och kostnad, gränsöverskridande transporter.

	2019	2020	2021
Antal beslut om gränsöverskridande transporter och avfall (GRÖT)	757	818	833
Hanteringskostnad, totalt tkr	6 523	6 772	7 231
Hanteringskostnad per beslut, kr	8 617	8 279	8 681

Inför det nya förslaget på Avfallstransportförordningen som publicerades i november 2021 genomförde Naturvårdsverket en enkätundersökning riktad till verksamhetsutövare som transporter avfall till och från Sverige. Totalt inkom svar från 80 företag från alla delar av avfallsbranschen. Svaren har bidragit till en bättre förståelse för Sveriges ut- och inflöden av avfall och de utmaningar som olika aktörsgrupper ser kopplat till gränsöverskridande avfallstransporter. Resultaten visar att många aktörer inte har tillräckliga kunskaper om lagstiftningen, att regelverket upplevs som komplicerat och administrativt tungt och att det behövs ökade insatser från myndigheternas sida för att kontrollera och stävja illegala avfallstransporter.

NATIONELL PLASTSAMORDNING DRIVER ARBETET FÖR EN HÅLLBAR PLASTANVÄNDNING

Naturvårdsverket fortsätter att stärka arbetet med en hållbar plastanvändning och minska mängden plast i naturen. För att åstadkomma förändring har myndigheten gjort insatser genom flera parallella processer.

Under våren tog Naturvårdsverket fram Färdplan för en hållbar plastanvändning. Mottagandet har varit positivt och många aktörer har sagt att de haft stor nytta av den. Färdplanen visar på vikten av att arbeta brett med plastfrågan, vilka utvecklingsområden som är centrala och ger dessutom förslag på insatser som olika aktörer kan genomföra. Resultatet från vår uppföljning visar att vi nått ut brett samt att informationen har uppskattats och används i verksamheterna.

Naturvårdsverket har lagt fokus på att produkters design ska ta hänsyn till miljöpåverkan vid såväl produktion som användning och avfallsbehandling.

Kunskapsspridning till formgivare och kravställare är en nyckel och därför en har guide på temat designval tagits fram. Tillsammans med Upphandlingsmyndigheten fortsätter vi att arbeta med offentlig upphandling som ett viktigt verktyg för att ställa krav på hållbar plastanvändning och få ut mer hållbara lösningar på marknaden. Naturvårdsverket har även tagit fram ny kunskap vad gäller nuläget angående bioråvara för tillverkning av plast och trender för att övergå till en helt fossilfri plastanvändning. Standarder är fortsatt viktiga, bland annat för att på global nivå bidra till utveckling av utökad materialåtervinning av plast på ett hållbart sätt, vilket SIS driver inom ISO, med finansiellt stöd från Naturvårdsverket.

I arbetet med att främja aktörer som går före har ett test av innovationsutmaning som metod genomförts för att skapa mer hållbara event. För att övergå till en ökad användning av återanvändningsbara muggar och matlådor har utvecklingsprojekt beviljats finansiering för att skapa effektiva rotationssystem samt använda beteendevetenskap för att ändra konsumentens beteende. Naturvårdsverket har även ökat kunskapen kring hur vi kan påverka beteenden genom nudging och genom ekonomiska styr signaler, såsom skatten på plastbärkassar. Naturvårdsverkets kartläggning av plastflöden visar att ökad högkvalitativ återvinning är en viktig del om Sverige ska nå en hållbar plastanvändning och sina klimatmål. För att skapa förutsättningar för en ökad materialåtervinning har underlag tagits fram för nya respektive utvecklade styrmedel som syftar till att driva utvecklingen mot mer resurseffektiv hantering av plastavfall.

Flertalet projekt har initierats för att förbättra statistikunderlaget för olika flöden av plastavfall samt övervakningen av det fossila respektive förnybara innehållet i avfall som går till förbränning. Kunskapsunderlag om miljö- och klimatnyttan med kemisk återvinning och hur den på sikt kan bidra till klimatmålen och en hållbar plastanvändning har också tagits fram.

Naturvårdsverket har även ökat kunskapen om åtgärder som olika aktörer i byggsektorn kan vidta för en mer hållbar plastanvändning. Underlaget används för att utveckla miljöprogram, exempelvis för hur mycket fossil plast som byggs in i byggnader, och potentialen att använda återvunnen plast och biobaserade material. Utöver detta har ett utredningsarbete genomförts för hur ett etappmål för plastavfall som uppkommer i byggsektorn kan utformas för att bidra till en ökad materialåtervinning.

Naturvårdsverket har även initierat en samverkansgrupp för ökad utsortering och materialåtervinning av kommunalt plastavfall. Utöver det har vi tillsammans med Vinnova startat upp en insats som syftar till att möjliggöra samverkan genom hela värdekedjan, genom test och demonstration av bland annat nya metoder, affärsmodeller och tekniska lösningar, för att främja och påskynda utsortering och materialåtervinning. Vi har även särskilt fokuserat på de plastflöden som berörs av producentansvarsregler. Till exempel har vi tagit fram ökad kunskap om hur uttjänta däck bäst omhändertas ur miljösynpunkt.

Minska läckage av plast till naturen

Naturvårdsverket har beviljat Håll Sverige Rent finansiering för att fortsatt genomföra kommunikationsinsatser för att öka allmänhetens medvetenhet om plastens negativa effekter i miljön. I projektet SPIRAL arbetar Havs- och vattenmyndigheten, Vinnova och Naturvårdsverket tillsammans med Sotenäs kommun för att gemensamt skapa ett effektivt genomförande av producentansvar för fiskeredskap.

Vi har också arbetat med engångsplastdirektivet, både gällande efterlevnaden och kommunikationsstöd för att stödja och främja aktörers arbete med införlivandet av förordningarna.

Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) har även beviljats ytterligare medel för att öka kunskapen om mikroplast från väg- och däckslitage och vi har gjort mätningar och analys av mikroplast i utsjösediment. Vi har dessutom genomfört en innovationstävling fokuserad på att ta fram hållbara och alternativa material till gummiytor på skol- och fritidsgårdar som på lång sikt bidrar till flera aspekter inom klimatanpassning och ökad biologisk mångfald.

Under 2021 har en rapport publicerats om spridning från granulutfria konstgräsytor och gjutna gummiytor, eftersom användningen av sådana har ökat i Sverige. Förutom ett ökat kunskapsunderlag om spridning av mikroplast från dessa ytor redovisar projektet tekniska specifikationer för anläggningar och hur underhåll av ytor med gjutet gummigranulat bästa ska ske för att minska utsläppen av mikroplast. Detta är viktig information för Sveriges ställningstagande vad gäller ett kommande förbuds- eller begränsningsförslag för avsiktligt tillsatta mikroplaster, inom EU:s kemikalielagstiftning Reach. I detta arbete samverkar Naturvårdsverket med Kemikalieinspektionen. Naturvårdsverket bistår även Miljödepartementet i arbetet med ett kommande förordningsförslag från EU-kommissionen om begränsning av oavsiktligt bildade mikroplaster.

Nanomaterial

Naturvårdsverket har i årets regleringsbrev ett återrapporteringskrav att redovisa hur myndigheten arbetat för att identifiera och säkerställa en säker hantering av avfall som innehåller nanomaterial och hur detta har integrerats i myndighetens verksamhet. Nanomaterial är en mycket varierande grupp av kemikalier där ett avfallsförebyggande arbete är avgörande för att undvika potentiellt betydande, negativa miljöeffekter. En tidig hypotes från vår sida är att vi i kommande vägledningsarbete kan behöva inkludera mer om omgivningens påverkan på vissa material. Vi kan också behöva se över om man helt ska undvika att hantera vissa typer av kompositmaterial och ytbehandlade material som avfall och istället låta dem gå till energiåtervinning.

Internationellt miljösamarbete för att minska miljöeffekterna från plastavfall

Naturvårdsverket har bidragit med expertis i ett flertal samarbeten för att i internationella sammanhang gemensamt driva utvecklingen mot en hållbar plastanvändning. Arbetet har bidragit till ett stärkt globalt arbete med marint skräp och stöd för internationellt utvecklingssamarbete för att minska mängden plast som hamnar i havet. Naturvårdsverket har bidragit i arbetet för att ta fram en global överenskommelse om plast och för att ta fram och sprida kunskapsunderlag till stöd för detta arbete. Kunskapsunderlagen tas fram inom ramen för Nordiska ministerrådets visionsprojekt mot plastföroreningar.

Inom den internationella utlysning som genomfördes 2020 har Naturvårdsverket beviljat fortsatt stöd av projektmedel till 2021 års internationella utvecklingsprojekt i BRIICS-länderna.

Tabell 21. 2021 års projekt för att stärka arbetet med att minska plast inklusive mikroplast i hav och natur.

Finansierade projekt indelat i effektområden för en hållbar plastanvändning	
Råvara och produktion med minimal miljöbelastning	
<i>Utveckla möjligheter att ställa krav på hållbar plastanvändning</i>	Upphandling som verktyg för att ställa krav inom offentlig sektor – fortsatt finansiering till Upphandlingsmyndigheten. Guide för designval och kravställande för hållbar plastanvändning.
<i>Bidrag för fortsatt arbete med standardiseringar för hållbar plastanvändning</i>	Sekretariatsstöd för ISO-sekretariatet för mekanisk och kemisk återvinning av plaster. Personinsatser i CEN gruppen för plaståtervinning. Framtagning av vokabulärstandard Plastics – Environmental aspects – Vocabulary inom CEN. Införande av rötning i SS-EN 13432 Förpackningar – krav gällande återvinningsbara förpackningar genom kompostering och biologisk nedbrytning. Sekretariatsstöd för det svenska sekretariatet för miljöaspekter av textil inom ISO/TC 38 WG 35, Textiles – Environmental aspects. Utforma standardiseringsförslag för digitala informationsbärare i textilier.
<i>Ökad kunskap om biobaserad plast</i>	Kartläggning av bioråvara för plast – nuläge och trender.
Resurssmart användning	
<i>Ökad återanvändning av förpackningar och produkter</i>	Framtidens återanvändning – ett inspirationsprojekt med fokus på utvalda plastprodukter. Vilken effekt har skatten på plastbärkassar haft på kundens val av bärkasse? Innovationsutmaning som metod för att skapa hållbara event för att minska användningen av engångsplast. Tre utvecklingsprojekt för att övergå till en ökad användning av återanvändningsbara muggar och matlådor. Rapportering om återanvändningsbara förpackningar.
Kraftigt ökad och högkvalitativ materialåtervinning	
<i>Främja innovation och stödja aktörer som går före för att öka materialåtervinningen</i>	Främja och påskynda utsortering och materialåtervinning med hjälp av pilotprojekt – Samverkan med Vinnova. Undersöka möjligheten att begränsa antalet termoplaster som används i produkter för ökad materialåtervinning. Policy Lab för att få industrin att lyfta frågan om hur förutsättningarna för kemisk återvinning kan förbättras. Nudging som metod för ökad utsortering av plast i byggsektorn. Värmemarknad Sverige – delprojektet Minska plasten till förbränning.
<i>Kunskapsunderlag för att öka förutsättningarna för materialåtervinning</i>	Kartläggning av plastflöden i Sverige. Utredning av möjlighet till förbättrad inrapportering av plaststatistik. Styrmedelsanalys för ökad materialåtervinning. Utredning om förbättrad styrning av avfall från plastförpackningar. Förpackningsstatistik och förpackningar som sätts på marknaden. Utveckling av tullnomenklatur för att följa och styra plastflöden. Återvinningsmetoder för uttjänta däck och deras miljöpåverkan.
<i>Tillsyn och vägledning</i>	Differentierade avgifter kopplade till avfallsdirektivets minimikrav. Tillsynsprojekt för friåkare inom insamlingsystemen för förpackningar.
Minska läckage av plast till naturen	
<i>Implementering av engångsplastdirektivet</i>	Samverkansprojekt med Havs- och vattenmyndigheten, Vinnova och Sotenäs kommun för implementeringen av producentansvar fiskeredskap med hjälp av smart policyutveckling. Utveckling av tillsynsarbete för genomförandet av engångsplastdirektivet. Kommunikation för att stödja och främja aktörers arbete med införandet av engångsplastdirektivet.
<i>Kommunikation kring nedskräpning</i>	Fortsatt finansiering till Håll Sverige Rent för insatser att minska nedskräpningen.

<i>Städning av stränder</i>	Finansiering till kustkommuners arbete med att städa stränder från skräp.
<i>Kunskapsunderlag för att driva utvecklingen om att begränsa läckage av mikroplast</i>	Mikroplastmätningar i samband med konstgräs och gjutet gummigranulat.
	Finansiering till Statens väg- och transportforskningsinstitut för projektet Simulera och modellera halter av däck- och vägslitagepartiklar
	Simulera och modellera halter av däck- och vägslitagepartiklar – finansiering till Statens väg- och transportforskningsinstitut.
	Syftar till att simulera och modellera halter av däck- och vägslitagepartiklar i luften.
<i>Beställargrupp konstgräs (BEKOGR)</i>	Syftar till att minska miljö- och hälsopåverkan från konstgräsplaner.
<i>Innovationstävling hållbara städer fokus mikroplast.</i>	Syftar till att fram naturbaserade lösningar för att utforma utemiljöer.
Internationellt arbete	
Stöd till fyra internationella utvecklingsprojekt för att minska plast i hav och natur globalt.	
Deltagit och varit stöd i internationella processer för att bidra i det globala arbetet för att minska plast i hav och natur.	
Plastic Pact – Bidrag till sekretariatet.	

GENOMFÖRANDE AV ENGÅNGSPLASTDIREKTIVET

Regeringen beslutade den 3 november 2021 om de sex nya förordningar som inför engångsplastdirektivet i svensk lagstiftning. Vissa av reglerna börjar gälla från och med den 1 januari 2022. Naturvårdsverket har en betydande roll i genomförandet av engångsplastdirektivet och fick i regleringsbrevet för budgetåret 2021 i uppdrag att ta fram en plan för hur myndigheten ska arbeta med detta. Regeringsuppdraget redovisades den 4 juni 2021 (NV-00194-21).

Naturvårdsverket har arbetat med att ta fram en vägledning om bestämmelserna i direktivet och regelverket som följer av de nya förordningarna. Vägledningssidorna på Naturvårdsverkets webbplats uppdateras kontinuerlig allteftersom ny vägledning tas fram.

PRODUCENTANSVAR

Från och med 2021 ska alla förpackningsproducenter registrera sig hos Naturvårdsverket enligt förpackningsförordningen (2018:1462). Registreringen görs i e-tjänsten EUPA (e-tjänst för utökat producentansvar). Under året har drygt 8100 förpackningsproducenter registrerat sig i myndighetens register över producenter med utökat producentansvar. Utveckling av ytterligare e-tjänst för inrapportering av uppgifter från förpackningsproducenter pågår då förpackningsproducenter från 2022 även ska rapportera in uppgifter till Naturvårdsverket om mängden förpackningar som de har tillhandahållit eller släppt ut på den svenska marknaden.

I september 2021 sjuades ett system för fakturering av tillsynsavgifter inom producentansvaren för batterier, elektronik respektive förpackningar.

Mot bakgrund av flera nya producentansvar kopplade till engångsplast-direktivets genomförande och översynen av existerande producentansvar har Naturvårdsverket initierat en förstudie, Samlat digitalt stöd kopplat till producentansvaren, med uppdraget att ta fram förutsättningar för nytt it-stöd kopplat till producentansvaren och nedskräpningsavgiften. Förstudien berör i första hand resultatområdet En effektiv myndighet, och kommer att leverera underlag för eventuellt beslut om utveckling i Digitaliseringsrådet. Förstudien ska vara klar till årsskiftet.

NY EU-AVGIFTSKOMPONENT

Naturvårdsverket har fått i uppdrag av regeringen att hantera rapportering till EU samt transfereringar av medel kopplade till avgiften på icke materialåtervunna plastförpackningar (även kallad nya EU-intäktskomponenten) under EU:s långtidsbudget (MFF) från 2021–2027. Den så kallade plastavgiften är en del av de medel som EU:s medlemsstater tillhandahåller, där avgiften bland annat baseras på prognoser av mängd materialåtervunna plastförpackningar.

En effekt av statistikrapporteringen är att det under kommande år kommer att finnas mer kvalitetsgranskad statistik över hur mycket plastförpackningar som förekommer på de nationella marknaderna inom EU. Detta kan i sin tur bidra till bättre underlag för att följa upp de insamlings- och återvinningsmål som finns.

DIALOG FÖR EN HÅLLBAR TEXTIL VÄRDEKEDJA

Textildialogen startade 2017 som ett myndighetsinitiativ i syfte att på frivillig väg driva på arbetet för att minska miljö- och hälsopåverkan i hela den textila värdekedjan, från produktionen och konsumtionen till avfallshanteringen, och bidra till resurseffektiva och giftfria kretslopp. Dialogen sker i samarbete med aktörer från alla delar av den textila värdekedjan, såsom textilföretag, myndigheter, branschorganisationer, innovations- och utbildningsaktörer, forskare, frivilligorganisationer samt kommunföreträdare och andrahandsaktörer.

Under 2021 har stort fokus legat på att informera, inspirera och diskutera möjligheter och utmaningar med att redan i designstadiet planera för säkra och giftfria textilier som kan användas länge av en eller flera brukare. Vikten av att fasa ut farliga kemikalier, öka spårbarheten och identifiera problematiska ämnen i textilavfall är områden som belysts för att uttjänta textilier på ett säkert sätt ska kunna användas som material i nya produkter alternativt återvinnas i en cirkulär ekonomi. Textildialogen är en av 100 åtgärder som finns nämnda i *Handlingsplan för en omställning av Sverige till en cirkulär ekonomi*, som publicerades 2021.

DISPENS OM PCB

Naturvårdsverket har under året beslutat om att ge en dispens enligt 8 a § förordning (2007:19) om PCB m.m. om tidsbegränsad fortsatt användning av utrustning som innehåller PCB. Naturvårdsverket har under året i ett fall beslutat om undantag från bestämmelserna i artikel 7.2 samt bilaga V förordning (EU) 2019/1021 om långlivade organiska föroreningar (POPs-förordningen). Detta avseende kravet om att avfall som förtecknas i bilaga IV ska bortskaffas på ett sätt som garanterar att avfallets POP-innehåll förstörs eller omvandlas irreversibelt.

Naturvårdsverket har under året beslutat om en förlängning av befintlig dispens från skyldighet att bortskaffa visst kvicksilveravfall till djupt bergförvar. Dispensen omfattar krematorieavfall med en kvicksilverhalt om 0,1 till 0,3 viktprocent och gäller till den 1 augusti 2022. Dispensen medges eftersom det i Sverige saknas möjlighet till djupt bergförvar, vilket innebär att avfallet behöver bortskaffas i tyska saltgruvor. Tillståndsprocessen hos tyska myndigheter har dock dragit ut på tiden.

SAMVERKAN PFAS

Den stora spridningen av farliga högfluorerade ämnen (PFAS) i samhället, inte minst till i dricksvattnet i flera kommuner över hela Sverige, är ett omfattande och komplext samhällsproblem där en lösning kräver en hög nivå av samverkan mellan ett stort

antal olika aktörer. För att öka samverkan och kunskapen om PFAS på nationell nivå finns därför både ett öppet nätverk för myndigheter, forskare, länsstyrelser, kommuner, företag och vattenproducenter och ett nätverk mellan tolv berörda myndigheter och Sveriges kommuner och regioner. Naturvårdsverket har en aktiv roll i båda dessa nätverk och samordnar och arrangerar årligen fyra myndighetsträffar och två träffar i det öppna nätverket, vilket 2021 lockade 150–200 digitala deltagare per tillfälle. Nätverken har starkt bidragit till en god samverkan mellan centrala, regionala och lokala myndigheter och en förhöjd kunskapsnivå hos centrala myndigheter och tillsynsmyndigheter med ansvar för åtgärder för att stoppa spridningen av PFAS.

RAPPORT OM DIOXIN

År 2018 initierades en samverkansåtgärd av Naturvårdsverket tillsammans med andra intresserade och berörda myndigheter inom Miljömålsrådets ram. Den övergripande målsättningen med åtgärden var att halterna dioxin, både i miljön och i relevanta livsmedel, på sikt ska nå ner till mer acceptabla nivåer. Samverkansåtgärden har under året resulterat i en rapport från Naturvårdsverket, *Nationella åtgärder för en förbättrad dioxinsituation* (rapport 6991). Rapporten sammanfattar översiktligt kunskapsläget kring dioxinsituationen i Sverige år 2021, beskriver hälso- och miljötillståndet, och de åtgärder som har vidtagits, fortsatt vidtas och de nya åtgärder som övervägs att vidtas i framtiden.

Åtgärden bedöms ha bidragit till en ökad takt i arbetet med att nå acceptabla nivåer av dioxin genom ökad samverkan mellan berörda myndigheter, men också andra viktiga aktörer inom industrin och akademien som deltagit i framtagandet av rapporten. Rapporten har även bidragit till ökad kunskap om bland annat dioxinsituationen i Sverige, behovet av förbättring för hälsa och miljö, samt gett en ökad insikt om både utmaningar och möjligheter i det fortsatta arbetet med nationella åtgärder, framför allt avseende olika källors inbördes betydelse och prioritering bland dessa i det fortsatta arbetet. Dioxinsituationen förbättras kontinuerligt, men åtgärdsarbetet behöver effektiviseras för att vi ska nå en acceptabel nivå i enlighet med miljö kvalitetsmålet om giftfri miljö och det nya etappmålet om dioxin.

SAMVERKAN INOM AVFALLSOMRÅDET

Avfallsrådet som är Naturvårdsverkets expertstöd för avfallsfrågor, har haft två möten under verksamhetsåret. Där har man bland annat fört dialog kring pågående regeringsuppdrag, vägledning för avfallsförebyggande arbete i kommunerna samt färdplanen för en hållbar plastanvändning. Ett arbete har också inletts för att anpassa rådets form och funktion för de behov som Naturvårdsverket ser finns inom området nu och framöver. Det gångna året har 18 myndigheter, branschorganisationer och verksamheter varit representerade i rådet.

Naturvårdsverket har beviljat 17,8 mnkr i bidrag åt 28 kommuner för strandstädning 2021. Flertalet av kommunerna kommer att redovisa slutresultaten av sina beviljade projekt under 2022. I de projekt som hittills redovisats har 3,7 ton avfall städats upp. Personer som mestadels står långt ifrån arbetsmarknaden har anställts för att städa och arbetskraften har uppgått till sammanlagt 2,2 årsarbetskrafter, av dessa var 18 procent kvinnor och 82 procent män. Under vinterstädningen 2020/2021 samlades 77 ton in av sammanlagt 6,7 årsarbetskrafter. Naturvårdsverket har tydligt kommunicerat målet att uppnå en jämnare könsfördelning mellan kvinnor och män som anställs för strandstädning. Senast år 2025 ser Naturvårdsverket att fördelningen mellan kvinnor och män som får anställning hålls inom 40/60 procent.

Hållbar planering och god bebyggd miljö

Hållbar utbyggnad av vindkraft

Naturvårdsverket och Energimyndigheten presenterade i januari 2021 en gemensam nationell strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad. Arbetet med att ta fram strategin har genomförts i bred samverkan och dialog med en rad olika myndigheter och aktörer, inte minst länsstyrelserna. Syftet med strategin är att bidra till energiomställningen genom att skapa förutsättningar för att den framtida utbyggnaden av vindkraft på land sker på ett hållbart sätt. Strategin fokuserar på en utvecklad planeringsprocess för vindkraft som utgår från en bedömning av det framtida nationella utbyggnadsbehovet och en regional fördelning av detta som i sin tur ska omsättas i regionala planeringsunderlag för vindkraft.

Förutom planeringsunderlagen innehåller strategin även ett åtgärdsförslag om förändrad kommunal tillstyrkan av vindkraft. Syftet med förslaget är att skapa en mer förutsägbar tillståndsprocess genom att tillstyrkan sker tidigt, innan prövningsprocessen startar och sedan inte kan ändras under tillståndsprocessen. Förslaget har även delgetts utredningen *En rättssäker vindkraftsprövning*, SOU 2021:51.

Genomförandet av strategin förutsätter att länsstyrelserna ges i uppdrag att genomföra regionala analyser och ta fram regionala planeringsunderlag. Under året har förberedelser för genomförandet av strategin genomförts i form av ett flertal workshoppar med i första hand länsstyrelser kring olika frågor. Arbetet ska resultera i en metodvägledning som ska ge länsstyrelserna stöd för genomförandet av regionala analyser för vindkraft.

NATIONELL SAMORDNING AV OMGIVNINGSBULLER

Den nationella bullersamordningen har gjort en nystart och beredningsgruppen, som förstärkts med flera länsstyrelserepresentanter, har genomfört pågående projekt och utarbetat förslag till upplägg av kommande insatser. Det påbörjade projektet om att sätta resultatet från WHO:s Noise Guidelines for the European Region i en svensk kontext, har avslutats och en rapport framtagen av Institutet för Miljömedicin har lagts ut på Naturvårdsverkets hemsida. Det myndighetsgemensamt finansierade Kunskapscentrum för buller har fortsatt arbetet med att utveckla mät- och beräkningsmetoder för buller utomhus och flera rapporter har publicerats på Kunskapscentrums hemsida.

VÄGLEDNING INOM KOMMUNAL GRÖNPLANERING

Naturvårdsverket har under året arbetat fram en vägledning om grönplanering tillsammans med Boverket och en referensgrupp med 18 kommuner, en region och en länsstyrelse. Vägledningen planeras att beslutas i januari 2022. Arbetet utfördes i samverkan med nio myndigheter och organisationer och samtliga länsstyrelser har fått vägledningen på remiss. Målet har varit att ta fram en konkret och användarvänlig vägledning med syftet att underlätta för planerare och därmed kommuner att hantera grönska i planeringen på ett mer enhetligt, systematiskt och effektivt sätt. Grönplanering är en viktig del i arbetet med hållbar mark- och vattenanvändning och för att kunna integrera ekosystemtjänster och grön infrastruktur i planering, byggande och förvaltning av samhälle och landskap. En grönplan kan vara ett strategiskt dokument med riktlinjer, men också beskriva mer konkreta åtgärdsförslag för kommunens grönska, vatten och natur och utgöra ett viktigt underlag till översikts- och detaljplaner.

INSATSER FÖR ATT INTEGRERA KLIMATANPASSNING

Ett förändrat klimat i kombination med förändrad och ohållbar markanvändning riskerar att leda till omfattande förluster av biologisk mångfald. I arbetet med Naturvårdsverkets handlingsplan för klimatanpassning integreras frågeställningarna i flertalet av myndighetens ansvarsområden. Specifika insatser har gjorts inom anläggnings- och fastighetsförvaltning samt arbetet med klimatanpassning av skyddade områden. Myndigheten har också deltagit och stöttat Statens geotekniska institut (SGI) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i deras regeringsuppdrag om kartläggning av klimatrelaterade riskområden för ras, skred, erosion och översvämning.

Naturvårdsverket har bistått det Nationella expertrådet för klimatanpassning avseende granskning av underlag inför revideringen av Sveriges nationella strategi för klimatanpassning. Vidare har Naturvårdsverket på uppdrag av regeringen tagit fram ett förslag till en strategi för jämställdhetsintegrering i Sveriges genomförande av Parisavtalet, där klimatanpassning varit ett särskilt fokusområde. Myndigheten har under hösten 2021 påbörjat arbetet med att se över och revidera sin handlingsplan för klimatanpassning i enlighet med klimatanpassningsförordningen (2018:1428). Under året avslutades Naturvårdsverkets samverkansprojekt med Ungerns Innovations- och teknikministerium, finansierat av EU-kommissionen. I projektet har bland annat en vägledning tagits fram om hur klimatanpassning kan beaktas i miljökonsekvensbeskrivningar.

VÄGLEDNING FÖR NATURBASERADE LÖSNINGAR

Naturvårdsverket har färdigställt och kommunicerat en vägledning för naturbaserade lösningar för klimatanpassning. Vägledningen syftar till att vara ett stöd för olika aktörer, exempelvis kommuner, länsstyrelser och markägare, i att få till ett arbete med klimatanpassning som utgår från naturens egna förmågor. Eftersom naturbaserade lösningar kan bidra till att bemöta både klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald på en och samma gång blir denna typ av lösningar viktiga verktyg i klimatanpassningsarbetet. Myndigheten har deltagit vid 16 olika digitala konferenser för att kommunicera vägledningen och dess budskap till olika målgrupper.

RÅDET FÖR HÅLLBARA STÄDER

Medlemmarna i Rådet för hållbara städer har samverkat kring ett trettiotal åtgärder. Ett tiotal samverkansåtgärder har avslutats under året och övriga fortsätter under 2022. Ett gemensamt möte har hållits för rådets samtliga tre referensgrupper: Kommungruppen, Forsknings- och innovationsgruppen samt Näringslivsgruppen. Ett stormöte har hållits för rådet, expertnätverket och referensgrupperna.

Naturvårdsverket har drivit samverkansåtgärderna Vägledning om kommunal grönplanering samt Ohållbara transportsystem. Rådet har blivit partner i EU-satsningen New European Bauhaus (NEB) och har bland annat samverkat i satsningarna Viable Cities och Horisont Europa. Regeringskansliet har gjort en utvärdering av Rådet för hållbara städers verksamhet, och bedömer att rådet fyller sitt syfte.

10. Avgiftsfinansierad verksamhet och investeringsbudget

Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras

Tabell 22. Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras, tkr.

Verksamhet 2021	+/- tom 2019	+/- 2020	Budget Intäkter 2021	Utfall Intäkter 2021	Budget Kostnader 2021	Utfall Kostnader 2021	Budget +/- 2021	Utfall +/- 2021	Ack. utgående +/- 2021
Uppdragsverksamhet									
Kväveoxidavgiften (NOx)	0	0	9100	8319	9100	8319	0	0	0
EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS)	59	8	90	114	90	66	0	48	115
Kadmiumfonden	0	0	1550	1080	1550	1080	0	0	0
Summa	59	8	10740	9513	10740	9465	0	48	115
Tjänsteexport									
Utvecklings-samarbete m.m.	0	0	13000	8274	13000	8274	0	0	0
Summa	0	0	13000	8274	13000	8274	0	0	0
Offentlig-rättslig verksamhet									
Jägarregister jaktkort	0	0	5800	5337	5800	5337	0	0	0
Jägarregister jägarexamen	-1186	1725	7900	9484	7500	8351	400	1133	1672
Summa	-1186	1725	13700	14821	13300	13688	400	1133	1672
Summa intäkter som disponeras	-1127	1733	37440	32608	37040	31427	400	1181	1787

Utfallet för arbetet med administration av kväveoxid-avgiften (NOx) 2021 uppgår till 8,3 mnkr, vilket är lägre än de 9,1 mnkr som budgeterats i regleringsbrevet för 2021. De senaste åren har verksamhetens kostnader för it minskat i förhållande till budgeten.

Intäkterna 2021 för EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS) är något högre jämfört med budgeten (90 tkr) i regleringsbrevet för 2021 medan kostnaderna är lägre än budget. En orsak är bland annat att färre resor har företagits under 2021.

Utfallet för kadmiumfonden 2021 uppgår till cirka 1 mnkr vilket är något lägre än den budget för avgiften (1,5 mnkr) som beräknats för 2021. Eftersom verksamheten i Kadmiumfonden avtar minskar även Naturvårdsverkets arbete med fonden och därmed även intäkterna.

Intäkterna för Naturvårdsverkets tjänsteexport, internationella utvecklings-samarbetet för 2021 uppgick till 8,3 mnkr, vilket är betydligt lägre än budgeten i regleringsbrevet för 2021 (13 mnkr). Intäkterna har minskat de senaste åren och den främsta anledningen är att finansieringsformen har ändrats för de nya uppdrag som Naturvårdsverket och Sida tecknat överenskommelser om under 2019–2021. De flesta av uppdragen finansieras idag genom bidrag.

Avgiftsintäkterna 2021 för jägarregistret uppgick till ca 14,8 mnkr, vilket är drygt en miljon mer än beräknat i budget i regleringsbrevet 2021 (13,7 mnkr). Under 2021 har fler personer än beräknat genomfört det teoretiska jägarexamensprovet. De ackumulerade intäkter (jägarexamen) beräknas användas inom de närmast kommande åren, dels för fortsatta utvecklingskostnader för digitaliseringen dels för ökade kostnader med anledning av fler prov.

Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna inte disponeras

Tabell 23. Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna ej disponeras, tkr.

Verksamhet 2021	Inkomst-titel	+/- tom 2019	+/- 2020	Budget Intäkter 2021	Utfall Intäkter 2021	Budget Kostnader 2021	Utfall Kostnader 2021	Budget +/- 2021	Utfall +/- 2021	Ack. +/- utgående 2021
Övriga ränteinkomster	2394	0	0	0	88	0	0	0	88	0
Avgifter enligt lagen om handel med utsläppsrätter	2714	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Övrig offentlig-rättslig verksamhet	2552	0	0	6010	8008	6010	7231	0	777	777
Miljösanktions-avgifter	2537	0	0	8500	15536	8500	119	0	15417	15417
Avgifter för prövnings- och tillsyns-verksamhet	2537	785	-91	9000	8742	9000	7964	0	778	1472
Övriga inkomster av statens verksamhet	2811	0	0	0	302	0	0	0	302	0
Summa intäkter som ej disponeras		785	-91	23510	32675	23510	15314	0	17362	17166

De försenings- och sanktionsavgifter som debiteras med stöd av lagen (2020:1173) om vissa utsläpp av växthusgaser (som år 2021 ersatt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsätter) utgör straffavgifter som beslutas då verksamhetsutövare inte fullgör sina åtaganden enligt lagstiftningen. Det innebär att de inte tas ut varje år. Detta medför att det är svårt att budgetera dessa avgifter. Budget i regleringsbrevet för 2021 saknas.

Övrig offentligrättslig verksamhet avser avgifter för handläggning av anmälningar om gränsöverskridande avfallstransporter som Naturvårdsverket tar ut i enlighet med 7 kap. 9 § förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillstånd enligt miljöbalken. Under 2021 har avgifter för 8 mnkr tagits ut, vilket är högre än budgeterade 6 mnkr. Ökningen beror dels på att avgiften höjdes från 8,5 tkr till 10,7 tkr 2020 vilket inte har speglats i budgetvärdet, dels på att antalet anmälningar har ökat med cirka 18 procent för perioden 2018–2021.

Miljösanktionsavgift ska enligt 30 kap. 1 § miljöbalken betalas av den som bland annat åsidosätter de föreskrifter, tillstånd eller villkor som anges i förordningen (2012:259) om miljösanktionsavgifter. Avgiften beslutas av olika tillsynsmyndigheter inom miljöområdet. Naturvårdsverket är till exempel, med vissa undantag, tillsynsmyndighet för producentansvaret för batterier, el-avfall och gränsöverskridande transporter. Miljösanktionsavgift tas ut med hjälp av Kammarkollegiet och redovisas in till statens budget via Naturvårdsverkets redovisning. Dessa avgifter uppgick 2021 till 15,5 mnkr och består även av miljösanktionsavgifter som beslutats av andra myndigheter och offentliga organisationer. Avgiftsintäkten är betydligt högre än budgeterade 8,5 mnkr i regleringsbrevet för 2021. Miljösanktionsavgiften är en straffavgift och därmed svårbudgeterad. Redovisade kostnader i tabellen ovan avser endast Naturvårdsverket kostnader för de beslut som myndigheten fattat. Intäkter för de miljösanktionsbeslut som Naturvårdsverket har fattat uppgår till 500 tkr.

Naturvårdsverket har under 2021 tagit ut avgifter för prövning och tillsyn i enlighet med förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken om 8,7 mnkr. Det är i linje med de 9 mnkr som har budgeterats i regleringsbrevet för 2021. Naturvårdsverket har under året prioriterat arbetet med de utökade producentansvaren och har därmed inte bedrivit ett så omfattande operativt tillsynsarbete. Vi avser att de kommande åren utöka insatserna genom systematiserad tillsyn och ökad marknadskontroll inom de utökade producentansvaren för elektronik, bilar, däck samt förpackningar.

Investeringsbudget

Tabell 24. Investeringsbudget, mnkr.

	Utfall 2019	Utfall 2020	Budget 2021	Utfall 2021
Anskaffning och utveckling av nya investeringar				
Skydd av värdefull natur (del av 1:14 ap. 1)	967	843	1608	1628
Byggnader, anläggningar m.m. i anslutning till skyddad värdefull natur (del av 1:3 ap. 2)	13	15	20	28
Summa utgifter för anskaffning och utveckling	980	858	1628	1656
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>211</i>	<i>144</i>	<i>170</i>	<i>240</i>
Finansiering				
Anslag 1:14 ap. 1	967	843	1608	1628
Anslag 1:3 ap. 2	13	15	20	28
Summa finansiering av anskaffning och utveckling	980	858	1628	1656
Vidmakthållande av befintliga investeringar				
Skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m. (del av 1:3 ap. 2)	833	1009	1741	1684
Summa utgifter för vidmakthållande	833	1009	1741	1684
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Finansiering				
Anslag 1:3 ap. 2	833	1009	1741	1684
Summa finansiering av vidmakthållande	833	1009	1741	1684
Totala utgifter för anskaffning, utveckling och vidmakthållande av investeringar	1813	1867	3369	3340
<i>Totalt varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>211</i>	<i>144</i>	<i>170</i>	<i>240</i>

11. Medarbetare och kompetensförsörjning

Inledning

Som kunskapsbärande myndighet strävar Naturvårdsverket ständigt efter att säkerställa att vi har rätt kompetens för vårt uppdrag. Det handlar både om att kunna attrahera och rekrytera nya kompetenser, men också om att på bästa sätt se till att utveckla befintlig kompetens för att kunna möta de miljöutmaningar som Sverige och omvärlden står inför.

Traineeprogrammet

I juni 2021 avslutades Naturvårdsverkets traineeprogram. Syftet med programmet har varit att utveckla verksamheten genom att rekrytera nya medarbetare med kompetenser som myndigheten saknat, samt att åstadkomma en större mångfald. Traineeprogrammet utvärderas under hösten 2021 och gav vid handen att programmet haft önskad effekt.

Introduktioner för nya medarbetare och chefer

Med anledning av pandemin har Naturvårdsverket fortsatt med digitala introduktionsutbildningar riktade till nya medarbetare respektive chefer. Utbildningarna bedöms ha bidragit till att nya medarbetare och chefer upplever att myndigheten prioriterar en gedigen introduktion, men även att Naturvårdsverket framstår som en attraktiv arbetsgivare.

Studentsamarbeten

Ett trettiotal studentpraktikanter, examensarbetare och sommarjobbare har tagits emot i olika delar av myndigheten. Ett aktivt samarbete med studenter bedöms vara viktigt för Naturvårdsverkets kompetensförsörjning och varumärke som arbetsgivare. Mot den bakgrunden har nödvändiga anpassningar av samarbetet gjorts utifrån de förändrade förhållanden som pandemin medfört.

Stort antal rekryteringar

Året har präglats av ett högt tryck på rekryteringar på Naturvårdsverket, det gäller såväl ny- som ersättningsrekryteringar. Ett drygt hundratal medarbetare har börjat sin anställning. I och med pandemin har rekryteringsprocessen, åtminstone tillfälligtvis, anpassats till att ske helt och hållet på distans och digitalt, vilket i stort sett har fungerat väl. I samband med att restriktionerna togs bort, per den 1 oktober 2021, har ytterligare anpassningar gjorts för att åstadkomma balans mellan digitala och fysiska möten med dem som söker anställning på myndigheten.

Insatser för ökad intern rörlighet

Myndighetens tidigare kompetensdialoger gjordes om till ett så kallat kompetens-torg. Kompetenstorget utgör ett forum för att möjliggöra ökad intern rörlighet mellan olika delar av verksamheten och har även bidragit till att öka medvetenheten hos chefer om möjligheterna till intern rörlighet genom arbetsledning. Forumet kommer att fortsätta även under 2022.

Samarbete med andra myndigheter

Naturvårdsverket har deltagit i samarbetet Rörlighet i staten (RIS), tillsammans med 14 andra myndigheter. Samarbetet syftar till att genomföra gemensamma utvecklingsinsatser, både för chefer och medarbetare. Samarbetet har bland annat inneburit att Naturvårdsverket har kunnat erbjuda ledarutveckling, framförallt för nyanställda chefer på myndigheten. Ett antal medarbetare har dessutom fått möjlighet att genomgå ett utbildningsprogram för att stärkas i rollen som ledare utan att formellt vara chef.

Hållbart arbetsliv

En del i Naturvårdsverkets arbete för att främja ett hållbart arbetsliv är ett långsiktigt samarbete med Partsrådet. Workshoppar har genomförts för att öka kunskapen om organisationsförändringar och även ge verktyg för att minska arbetsmiljörisker i samband med sådana förändringar. Seminarier har även genomförts för att höja kompetensen hos chefer vad gäller att fånga upp tidiga tecken på ohälsa och utveckla arbetet med arbetslivsinriktad rehabilitering. I slutet av 2021 fattade generaldirektören beslut om en policy om distansarbete på Naturvårdsverket. Policyn anger att distansarbete bidrar till både ett hållbart arbetsliv och en effektiv verksamhet samt stärker myndigheten som en attraktiv arbetsgivare. I enlighet med policyn ges medarbetarna möjlighet att arbeta hemifrån upp till 50 procent av sin arbetstid, under förutsättning att distansarbete är förenligt med verksamhetens behov.

Pandemin har krävt en fortsatt förhöjd krisberedskap på myndigheten. En krisledningsgrupp har regelbundet sammanställt lägesrapporter som kommunicerats ut till samtliga medarbetare och övergripande riskbedömningar har kontinuerligt genomförts under året. Fram till och med september arbetade i det närmaste samtliga medarbetare hemifrån, medan tiden från och med oktober har präglats av en successiv återgång till kontoren.

Personalredovisning

Naturvårdsverket hade i medeltal 743 medarbetare under 2021 jämfört med 685 medarbetare under 2020. Av dessa är 66 procent kvinnor, vilket inte är någon förändring från föregående år. Medelåldern hos våra medarbetare är densamma som år 2020, det vill säga 46 år. Vad gäller åldersfördelning utifrån kön har störst förändring skett för målgruppen män mellan 41–45 år, som ökat med 23,5 procent. Även i målgrupperna kvinnor under 40 år samt kvinnor mellan 46–50 år har stora förändringar skett, grupperna har ökat med 19,5 respektive 19 procent.

Tabell 25 visar fördelning utifrån ålder och kön. Eftersom statistiken ger en ögonblicksbild av fördelningen per december 2021 överensstämmer inte det totala antalet med anställda i medeltal (tabell 26). Av tabell 27 framgår att den totala sjukfrånvaron och andelen lång sjukfrånvaro är i det närmsta oförändrad jämfört med året innan. En liten ökning kan noteras i åldersgrupperna under 50 år, liksom att mäns sjukfrånvaro visar på en liten ökning.

Tabell 25. Åldersfördelning per kön, totalt antal anställda.

	2019		2020		2021	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
-40 år	64	106	76	124	82	154
41-45 år	29	75	26	79	34	73
46-50 år	48	68	47	72	50	89
51-60 år	59	118	63	122	71	139
61-65 år	19	44	17	40	18	37
-66 år	3	3	2	4	3	3
Totalt	222	414	231	441	258	495

Tabell 26. Anställda medeltal.

År	Anställda	Män	Kvinnor
2021	743	34 %	66 %
2020	685	34 %	66 %
2019	620	35 %	65 %

Tabell 27. Sjukfrånvaro i procent.

	2019	2020	2021
Total sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda arbetstiden	2,79	2,45	2,55
Kvinnor	3,27	2,92	2,97
Män	1,91	1,58	1,74
Andelen av total sjukfrånvaro som har varit sammanhängande i en period om 60 kalenderdagar eller mer	56,48	57,22	57,16
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 29 år och yngre i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för åldersgruppen	0,99	0,79	1,15
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 30-49 år i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för åldersgruppen	3,26	2,65	2,89
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 50 år eller äldre i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden för åldersgruppen	2,33	2,37	2,27

12. Återrapporтерingskrav, uppdrag och instruktionen

Tabell 28. Särskilda återrapporтерingskrav.

	Redovisas på sidan
Utvecklat arbete för genomförande av klimatpolitiska ramverket: Naturvårdsverket ska redovisa hur myndigheten utvecklat verksamheten för att bidra med underlag för regeringens arbete med att genomföra det klimatpolitiska ramverket och för att klimatmålen ska nås. Det omfattar särskilt utveckling av analysmetoder och beräkning av climateffekter.	s. 71
Agenda 2030: Naturvårdsverket ska redogöra för hur myndigheten inom sitt verksamhetsområde har samverkat med andra aktörer i arbetet med Agenda 2030 och vilka resultat som nåtts för att bidra till att nå de globala målen för hållbar utveckling.	s. 38
Läkemedel i miljön: Naturvårdsverket ska redovisa sitt arbete för att minska läkemedel i miljön. Naturvårdsverket ska också i möjligaste mån kvantifiera resultatet, med fokus på förväntade effekter, av de bidrag som har getts enligt förordningen (2018:495) om bidrag för rening av avloppsvatten från läkemedelsrester. Redovisningen ska innehålla information om vilken typ av installationer som fått bidrag samt hur många.	s. 84
Plast i hav och natur: Naturvårdsverket ska redovisa hur myndigheten har arbetat för att öka den hållbara plastanvändningen och minska plast i hav och natur, t.ex. genom den nationella plansamordningen. Myndigheten ska vidare redovisa vilket resultat myndighetens arbete inom plastområdet har gett med fokus på förväntade effekter.	s. 88
Textildialogen: Naturvårdsverket ska redovisa resultatet av det fortsatta arbetet med Textildialogen, som genomförs i samarbete med Kemikalieinspektionen och med deltagande av textilbranschen och ideella aktörer. Redovisningen ska särskilt visa hur och i vilken omfattning textildialogerna bidrar till att öka återbruk och återvinning av textilier.	s. 93
Uppföljning av stärkt arbete med cirkulär ekonomi: Naturvårdsverket ska redovisa hur myndigheten har verkat för att öka takten i omställningen till en cirkulär ekonomi och särskilt för att förbättra kunskapen om materialflöden i samhället. I redovisningen ska det också framgå hur befintliga vägledningar inom avfallsområdet har reviderats för att bidra till en ökad omställning till cirkulär ekonomi.	s. 86
Registrering av och tillsyn över förpackningsproducenter: Naturvårdsverket ska redovisa hur myndigheten utvecklat sitt arbete med registrering av och tillsyn över förpackningsproducenter, enligt förordningen (2018:1462) om producentansvar för förpackningar.	s. 92
Nanomaterial: Naturvårdsverket ska redovisa hur myndigheten arbetat för att identifiera och säkerställa en säker hantering av avfall som innehåller nanomaterial och hur detta har integrerats i myndighetens verksamhet inom avfallsområdet, plast och cirkulär ekonomi.	s. 90
Förvaltningsverktyg för toleransnivåer för skador inom rennärigen: Naturvårdsverket ska redovisa hur de bidragit till arbetet med att i samverkan med Sametinget fortsatt arbeta med ett förvaltningsverktyg utifrån fastställd toleransnivå för skador orsakade av stora rovdjur inom rennärigen, i syfte att upprätthålla en hållbar rennärigen och en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur. Naturvårdsverket ska särskilt redovisa sitt arbete med vägledning om toleransnivåns betydelse vid eventuell prövning av förutsättningar för jakt på stora rovdjur.	s. 63
Vägledning för hållbar dagvattenhantering: Naturvårdsverket ska redovisa arbetet med att ta fram en nationell vägledning för hållbar dagvattenhantering.	s. 86
Miljöövervakning: Naturvårdsverket ska redovisa hur myndigheten utvecklat arbetet med miljöövervakning och hur myndigheten prioriterat mellan olika områden.	s. 14
Skador orsakade av vildsvin: Naturvårdsverket ska sammanställa befintliga metoder för att inventera skador som är orsakade av vildsvin, särskilt avseende jordbruksfastigheter. I arbetet ska myndigheten samverka med relevanta aktörer.	s. 64
Förenklingar för små och medelstora företag: Naturvårdsverket ska redovisa hur myndigheten i sin verksamhet och stödgivning eftersträvar förenklingar för små och medelstora företag.	s. 11

Tabell 29. Redovisade regeringsuppdrag.

Uppdrag	Diarienum	Avrapporteringsdatum
Bistå Miljömålsrådet (M2018/01715/S)	NV-04983-18	årligen i ÅR
Inom ramen för det nationella skogsprogrammet, utarbeta en sammanhållen och regelbunden statistik om areal skogsmark (N2018/04159/SK)	NV-05771-18	till SST, som årligen ska redovisa den 30 april
Info. och kunskap till allmänheten för minskad nedskräpning 2018–2020 (RB 18)	NV-08870-17	den 31 mars 2021
Information om hållbar konsumtion av textilier (RB 18)	NV-08871-17	den 28 febr 2019 samt slutligt den 28 febr 2021
Följa upp mål för förenklaringsarbetet på centrala myndigheter (N2014/5377/ENT)	NV-00241-16	årligen till Tillväxtverket den 1 mars 2015–2021
Förbereda för ansvar för samlad statistik för miljötillståndsprövn. (M2018/02949/Me)	NV-09228-18	den 31 mars 2021
Stödja aktörer med regionalt utvecklingsansvar i arbetet med regionala handlingsplaner för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala tillväxtarbetet (N2016/08073/RTS)	NV-08995-16	till Tillväxtverket, som årligen ska redovisa 2017/2020 samt en slutredovisning den 31 okt 2021
Vissa frågor kopplade producentansvaren för förpackningar och returpapper (M2018/02231/Ke)	NV-06280-18	den 1 febr 2019, den 2 mars 2020 samt den 31 dec 2021 Regeringen beslutade 2019 att återkalla uppdraget i den del som avser insamling av förpackningsavfall i utemiljöer.
Se över kriterier för och anspråken på områden av riksintresse	NV-01135-20	1 december 2020, 15 september 2021
Bistå Rådet för hållbara städer, (M2017/03235/Mm, F2019/04160/SPN)	NV-08919-17	t.o.m. maj 2022, redovisas årligen i ÅR
Förbättrad avfallsstatistik och spårbarhet, inkl. inrättande av digital lösning (RB19)	NV-02329-19	den 5 juli 2020 en digital lösning, 31 januari 2021
Revidera förvaltningsplan för gråsäl, utvärdera beståndsreglerande jakt på gråsäl samt föreslå åtgärder för att skydda bestånden av torsk (N2019/02392/FJR mfl)	NV-05674-19	åtgärder för att skydda bestånden av torsk 1 juni 2020, utvärdering 1 juni 2021.
Gröna utgifter (RB 20)	NV-00053-20	den 15 mars 2021
Landsbygdsutveckling och naturturism (RB 20)	NV-00100-20	den 30 mars 2021
Slutlig redovisning av strategi för regionalt tillväxtarbete 2014–2020 (RB 20)	NV-00103-20	den 21 februari 2021
Se över systemet för avgifter för sådan prövning och tillsyn som sker enligt miljöbalken (M2020/00666/Me)	NV-04185-20	Statskontorets del 16 december 2020, NV:s del 30 juni 2021
Uppdrag att genomföra en satsning på naturnära jobb för personer som står långt från arbetsmarknaden	NV-05563-20	Skogsstyrelsen, den 15 februari 2021
Utvecklad myndighetssamverkan för Sveriges delar av en hållbar europeisk värdekedja för batteriproduktion (I2020/02025/E)	NV-06101-20	14 oktober 2022, delredovisning 28 februari 2021
Ta fram en reglering för översyn av känsliga områden och lämpliga kriterier för identifiering av känsliga områden enligt avloppsdirektivet (M2020/01473/Nm)	NV-07345-20	31 mars 2021
Uppdrag att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering (M2020/01518)	NV-07656-20	1 september 2021, därefter årligen i ÅR tom 2025
Peka ut typer av ängs- och betesmarker med natur- och kulturvärden som kan vara lämpliga att hantera utanför den gemensamma jordbrukspolitiken samt att föreslå ett nationellt stöd för dessa (M2020/0744)	NV-08433-20	den 25 januari 2021
Bistå i arbetet att ta fram förslag till program för Europeiska regionala utvecklingsfonden, programperiod 2021–2027 (N2020/00898/RTL)	NV-03637-20	den 30 april 2021

Uppdrag	Diariernr	Avrapporteringsdatum
Föreslå genomförande av art. 22 om bioavfall i direktiv 2008/98/EG (M2020/01899)	NV-09062-20	den 31 augusti 2021
Föreslå åtgärder för att materialåtervinningen av plast ska öka (M2020/01898)	NV-09063-20	den 30 november 2021
Underlag till klimatredovisning (M2020/01897)	NV-09092-20	den 31 mars 2021, samordnas med den årliga uppföljningen
Fortsatt ta emot personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga för praktik 2021–2023 (A2020/02583)	NV-09372-20	den 1 april 2021, 2022, 2023 samt 15 februari 2024 redovisa till Statskontoret
Fortsatt ta emot personer nyanlända arbets sökande för praktik 2021–2023 (Fi2020/04960)	NV-09511-20	den 1 april 2021, 2022, 2023 och 15 februari 2024 redovisa till Statskontoret
Vidta ytterligare åtgärder för öka andelen anställda som arbetar hemifrån (Fi2020/05201)	NV-09699-20, NV-01295-21	September 2021
Prognoser (RB 21)	NV-00194-21	5 februari, 29 april, 30 juli, 25 oktober
Redovisning av stöd till lokala klimatinvesteringar (RB 21)	NV-00185-21	den 15 april 2021
Sammanställning av medel för biologisk mångfald (RB 21)	NV-00186-21	den 30 juni 2021
Uppföljning av strandskyddet (RB 21)	NV-00187-21	den 30 april 2021
Medelsanvändning av och resultat för naturvård och biologisk mångfald (RB 21)	NV-00188-21	den 31 mars 2021
Analys och vägledning om klimateffektbedömningar och beräkningar (RB 21)	NV-00189-21	Delredovisning 30 juni 2021, slutredovisning 31 dec. 2022
Prognoser för LULUCF-sektorn (RB 21)	NV-00193-21	den 31 mars 2021
Genomförande av engångsplastdirektivet (RB 21)	NV-00194-21	den 14 juni 2021
Grovavfall och farligt avfall (RB 21)	NV-00195-21	den 30 september 2021
Avfall som resurs (RB 21)	NV-00196-21	den 1 december 2021
Avfallskoder för Li-jonbatterier samt klassning av alkaliska batterier som farligt avfall (RB 21)	NV-00197-21	den 31 maj 2021
Konventionen om biologisk mångfald (RB 21)	NV-00198-21	delredovisning den 1 mars 2021, slutredovisning 30 september 2021
Vilda pollinatörer (RB 21)	NV-00199-21	den 28 maj 2021 (etappmål), 17 december 2021 metoder
Högnivåmötet Stockholm +50 (RB 21)	NV-00200-21	
Århuskonventionen (RB 21)	NV-00201-21	den 15 september 2021
Miljöbedömningar i miljöbalken (RB 21)	NV-00202-21	den 31 maj 2021
Fortsatt satsning på naturnära jobb för personer som står långt från arbetsmarknaden (RB 21)	NV-00203-21	Redovisning har skett till Skogsstyrelsen
Staten som förebild i arbetet för hållbara gestaltade livsmiljöer (RB 21)	NV-00204-21	den 30 september 2021, till Boverket
Uppdrag att främja landets viltvård (N2021/00013)	NV-00322-21	2021–2023, den 1 april 2021 redovisa författningsförslag
Etappmål för dagvatten och uppdrag att ta fram vägledning för hållbar dagvattenhantering (2021/00193)	NV-01194-21	ÅR, se återrapporteringskrav
Rapportering skyddad natur (M2021/00245)	NV-01318-21	den 18 juni 2021
Utreda förutsättningarna för systematisk övervakning av SARS-CoV-2 i avloppsvatten (M2021/01002)	NV-04543-21	15 juni 2021
Genomföra dialog om myndigheternas underrättelseskyldighet enligt 17 kap. 3 § miljöbalken (M2021/01110)	NV-05014-21	31 december 2021

Tabell 30. Instruktionen.

Instruktionen	Redovisas på sidan
<p>1 § Naturvårdsverket är förvaltningsmyndighet på miljöområdet i frågor om klimat och luft, mark, biologisk mångfald, förorenade områden, kretslopp och avfall, miljöövervakning samt miljöforskning. Naturvårdsverket har en central roll i miljöarbetet och ska vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken. Naturvårdsverket ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. Naturvårdsverket ska främja en hållbar utveckling med utgångspunkt i generationsmålet och miljö kvalitetsmålen.</p>	<p>Hela årsredovisningen</p>
<p>2 § Naturvårdsverket ska inom miljömålssystemet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. vägleda berörda myndigheter i deras arbete med genomförande och uppföljning 2. utvärdera, följa upp och i samråd med berörda myndigheter utveckla tillämpningen av samhällsekonomiska analyser, 3. löpande och strategiskt analysera och utvärdera styrmedel och åtgärder, 4. varje år redovisa en samlad beskrivning av det närmast föregående årets resultat med <ol style="list-style-type: none"> a) en uppföljning av etappmålen, b) en redovisning av de åtgärder som vidtagits för att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet, och c) en analys av utvecklingstrenden i förhållande till miljö kvalitetsmålen och generationsmålet, och 5. vart fjärde år redovisa en fördjupad utvärdering av möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet med a) en analys av förutsättningarna att nå vart och ett av miljö kvalitetsmålen, och b) en målövergripande analys av utvecklingen mot generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. <p>I arbetet med redovisning enligt första stycket 4 och 5 ska Naturvårdsverket höra och samordna berörda myndigheter. Förordning (2015:124).</p>	<p>s. 37 f</p> <p>s. 39</p> <p>s. 39</p> <p>s. 24</p> <p>-</p> <p>s. 24</p>
<p>3 § Naturvårdsverket ska inom sitt ansvarsområde särskilt</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ansvara för central tillsynsvägledning, 2. samverka med länsstyrelserna för att åstadkomma ett effektivt tillsynsarbete, 3. bevaka allmänna miljö värdsintressen i mål och ärenden där miljö balken tillämpas och som handläggs hos myndigheter och domstolar samt lämna Naturvårdsverkets synpunkter tidigt i processen, 4. delta i miljöprövningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för miljön, 5. vägleda statliga myndigheter i deras miljö ledningsarbete, 6. samordna uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Skyddande ozonskikt, Myllrande våtmarker, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt växt- och djurliv, 7. utveckla, följa upp och samordna arbetet med miljö informationsförsörjning och ansvara för den övergripande administrativa samordningen av miljö övervakningen, 8. i samråd med Havs- och vattenmyndigheten fördela medel för miljö övervakning, uppföljning av miljö kvalitetsmålen och internationell rapportering och eftersamråd med övriga berörda myndigheter och organisationer ansvara för genomförandet av miljö övervakningen samt beskriva och analysera miljö tillståndet inom sitt ansvarsområde, 9. finansiera miljö forskning av hög kvalitet till stöd för Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens arbete, 10. samverka med Havs- och vattenmyndigheten i frågor som har betydelse för havs- och vattenmiljön, 11. göra kunskaper om miljön och miljö arbetet tillgängliga för myndigheter, allmänheten och andra berörda, 12. ansvara för nationell samordning och prioritering när det gäller avhjälpande av sådana föroreningskador och allvarliga miljö skador som avses i 10 kap. miljö balken, 	<p>s. 36 f</p> <p>s. 35</p> <p>s. 30 f</p> <p>s. 30 f</p> <p>s. 39</p> <p>s. 24</p> <p>s. 14</p> <p>s. 14 f, 23 och 25</p> <p>s. 19</p> <p>s. 14, 34, 38, 51, 52, 54, 58, 78, 89 och 91</p> <p>s. 26 f</p> <p>s. 81 f</p>

Instruktionen	Redovisas på sidan
<p>13. ansvara för administration, uppföljning och utvärdering av de bidrag som omfattas av förordningen (2004:100) om avhjälpande av föreningsskador och statligt stöd för sådant avhjälpande,</p> <p>14. förvärva och förvalta värdefulla naturområden för statens räkning,</p> <p>15. ansvara för att ta fram underlag för beslut att inrätta nationalparker,</p> <p>16. verkaför att förutsättningarna för friluftslivet bevaras och utvecklas,</p> <p>17. samordna myndigheternas arbete när det gäller friluftsliv och samverka med andra berörda i sådana frågor,</p> <p>18. verka för en hållbar utbyggnad av vindkraft,</p> <p>19. ansvara för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen,</p> <p>20. verka för att avfallshanteringen i fråga om kapacitet och metoder är effektiv för samhället och enkel för konsumenterna,</p> <p>21. samordna myndigheternas arbete när det gäller omgivningsbuller, och</p> <p>22. vara medlem i en sådan ideell förening som avses i 2 § Laponia-förordningen (2011:840). Förordning (2015:570).</p>	<p>s. 81 f</p> <p>s. 50 och 53 f</p> <p>s. 51 f</p> <p>s. 59 f</p> <p>s. 50 f</p> <p>s. 23, 34 och 95</p> <p>s. 64 f</p> <p>s. 86 f</p> <p>s. 95</p> <p>Vi är en medlem i föreningen Laponiatjuottjudus och deltar även i föreningens partsråd och styrelse</p>
<p>4 § Naturvårdsverket ska delta i det arbete på miljöområdet som regeringen bedriver inom EU och internationellt. I det arbetet ska Naturvårdsverket inom sitt ansvarsområde särskilt</p> <p>1. bidra med underlag och expertkunskap,</p> <p>2. delta i möten enligt instruktioner från Regeringskansliet och rapportera från mötena,</p> <p>3. bidra till Sveriges politik för global utveckling och genomförandet av politiken,</p> <p>4. bedriva bilateralt samarbete,</p> <p>5. ansvara för internationell rapportering,</p> <p>6. vid sitt deltagande i Europeiska kommissionens arbetsgrupper tidigt bedöma konsekvenserna av viktiga förslag och ge dem som berörs möjlighet att lämna synpunkter till Naturvårdsverket, och</p> <p>7. när Europeiska kommissionen har lämnat ett slutligt förslag till EU-lagstiftning skyndsamt redovisa en konsekvensbedömning av förslaget till Regeringskansliet.</p>	<p>s. 41 f</p> <p>s. 41 f</p> <p>s. 48</p> <p>s. 45 f</p> <p>s. 25</p> <p>s. 41 f</p> <p>s. 69</p>
<p>5 § Naturvårdsverket får bedriva tjänsteexport som är direkt kopplad till det utvecklingsarbete som Naturvårdsverket bedriver internationellt, inklusive sådan tjänsteexport som avser Sveriges internationella utvecklings-samarbete, och som ligger inom ramen för det uppdrag som anges i denna instruktion, annan förordning eller i beslut som regeringen har fattat.</p>	<p>Finansiell redovisning</p>
<p>6 § Naturvårdsverket får i tvister om skadestånd enligt 32 kap. miljöbalken väcka offentlig grupptalan enligt 32 kap. 13 § miljöbalken och lagen (2002:599) om grupprättegång, om myndigheten anser att det är nödvändigt för att tillgodose angelägna allmänna miljöintressen</p>	<p>Har ej nyttjats under 2021</p>
<p>7 § Naturvårdsverket ska se till att de regelverk och rutiner som myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.</p>	<p>Ingår i vårt arbete med ständiga förbättringar</p>
<p>8 § Naturvårdsverket ska inom sitt ansvarsområde hjälpa Statens jordbruks- verk med sådant underlag som behövs för information, utbildning, tillsyn och för hur avvikelser ska bedömas från stöd synpunkt när det gäller verksamhets- krav enligt förordningen (2004:760) om EU:s direktstöd för jordbrukare, m.m. och förordningen (2007:481) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder.</p>	<p>Naturvårdsverket har bistått Jordbruksverket med de underlag som behövs och bidragit i utbildningar</p>
<p>8 a § Naturvårdsverket ska vara nationell kontaktpunkt och samordnande myndighet i fråga om Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1293/2013 av den 11 december 2013 om inrättandet av ett program för miljö och klimatpolitik (Life) samt om upphävande av förordning (EG) nr 614/2007. Förordning (2014:229).</p>	<p>s. 77</p>

Finansiell redovisning

SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER I TKR

	2021	2020	2019	2018	2017
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	125 000	115 000	115 000	90 000	75 000
Utnyttjad	106 930	102 068	86 977	58 352	50 755
Kontokredit hos Riksgäldskontoret					
Beviljad i regleringsbrev	18 000	8 000	18 000	18 000	14 700
Maximalt utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto					
Ränteintäkter	0	0	0	0	0
Räntekostnader	0	6	348	612	724
Avgiftsintäkter					
Disponibla avgiftsintäkter exklusive reavinst, utfall	48 222	43 307	57 932	44 080	41 732
Disponibla avgiftsintäkter exklusive reavinst, budget i regleringsbrev	37 440	44 090	41 140	38 940	38 900
Ej disponibla avgiftsintäkter, utfall	32 675	30 233	22 702	19 240	19 757
Ej disponibla avgiftsintäkter, budget i regleringsbrev	23 510	18 900	17 500	17 480	17 480
Anslag – Utgående reservationer					
Anslagssparande förvaltning	12 474	7 877	15 547	-1 249	-3 801
Anslagssparande sakanslag	972 445	2 150 516	1 053 862	110 111	785 132
Bemyndiganden					
Tilldelade bemyndiganden	7 055 000	7 367 500	4 299 500	4 533 000	3 538 000
varav gjorda åtaganden	5 339 422	4 703 564	3 351 902	4 039 819	2 801 821
Anslagskredit					
Beviljad i regleringsbrev	156 606	37 621	37 381	78 291	31 991
Utnyttjad kredit	0	3 296	2 741	30 060	3 801
Årsarbetskrafter och medelantalet anställda under året					
Årsarbetskrafter	648	580	526	520	462
Anställda kvinnor	487	451	403	396	361
Anställda män	256	234	217	218	203
Medelantalet anställda	743	685	620	614	564
Driftkostnad *					
Per årsarbetskraft	1 176	1 158	1 258	1 350	1 204
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	-30 190	24 853	-29 553	-78 820	-17 496
Balanserad kapitalförändring **	7 407	-49 432	-51 025	1 467	1 347

* Driftkostnaden per årsarbetare har beräknats exklusive intrångsersättningar och köp av tjänster på sakanslag, eftersom en beräkning inklusive de kostnadsposterna skulle bli missvisande vid jämförelser.

** Den stora förändringen av balanserad kapitalförändring 2019 och 2021 beror främst på en avsättning som gjordes 2018 för avhjälpande av miljöskador och som sedan återfördes 2020.

RESULTATRÄKNING I TKR

	Not	2021	2020
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	2 546 469	1 737 048
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	50 609	47 209
Intäkter av bidrag	3	51 027	53 706
Finansiella intäkter	4	228	218
Summa		2 648 334	1 838 181
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-572 803	-505 897
Kostnader för lokaler		-33 992	-32 637
Övriga driftkostnader	6	-2 015 698	-1 211 435
Finansiella kostnader	7	-95	-4 124
Avskrivningar och nedskrivningar	14-15	-52 589	-47 192
Summa		-2 675 177	-1 801 285
Verksamhetsutfall		-26 843	36 897
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	8	32 675	30 233
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet		-32 685	-30 223
Saldo		-10	10
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		5 439 805	2 724 286
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag		66 588	43 596
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	9	528 713	604 152
Finansiella kostnader	10	0	-14
Upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	11	-686	94 749
Lämnade bidrag	12	-6 037 757	-3 478 824
Saldo		-3 337	-12 054
Årets kapitalförändring	13	-30 190	24 853

BALANSRÄKNING I TKR

TILLGÅNGAR	Not	2021-12-31	2020-12-31
Immateriella anläggningstillgångar	14		
Balanserade utgifter för utveckling		76 242	67 441
Summa		76 242	67 441
Materiella anläggningstillgångar	15		
Byggnader, mark och annan fast egendom		12 242 773	12 054 717
Förbättringsutgifter på annans fastighet		9 548	12 808
Maskiner, inventarier, installationer m.m.		22 469	24 009
Pågående nyanläggningar		45 556	29 581
Summa		12 320 346	12 121 115
Finansiella anläggningstillgångar			
Andra långfristiga värdepappersinnehav	16	1	1
Summa		1	1
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	17	393	630
Summa		393	630
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	18	3 213	1 251
Fordringar hos andra myndigheter	19	32 907	27 321
Övriga kortfristiga fordringar	20	3 793	7 839
Summa		39 914	36 411
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	21	16 605	15 114
Upplupna bidragsintäkter		2 478	1 894
Övriga upplupna intäkter	22	6 245	6 889
Summa		25 329	23 896
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	23	224 710	216 580
Summa		224 710	216 580
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		143 435	93 364
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	24	167 098	167 071
Summa		310 533	260 435
SUMMA TILLGÅNGAR		12 997 466	12 726 509

KAPITAL OCH SKULDER	Not	2021-12-31	2020-12-31
Myndighetskapital			
Statskapital	25	12 288 849	12 087 283
Balanserad kapitalförändring	25	7 407	-49 432
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	13, 25	-30 190	24 853
Summa		12 266 066	12 062 703
Fonder			
Fonder	26	188 233	187 547
Summa		188 233	187 547
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	27	1 384	2 801
Avsättning för avhjälpande av miljöskador	28	350	350
Övriga avsättningar	29	31 867	20 020
Summa		33 601	23 171
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	30	106 930	102 068
Kortfristiga skulder till andra myndigheter		138 376	141 357
Leverantörsskulder	31	140 159	80 659
Övriga kortfristiga skulder	31	10 438	9 657
Summa		395 903	333 742
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	32	49 813	46 979
Oförbrukade bidrag	33	63 084	72 367
Övriga förutbetalda intäkter		766	0
Summa		113 663	119 346
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		12 997 466	12 726 509
Ansvarsförbindelser			
Avhjälpande av miljöskador	34	104 000	104 000
Övriga ansvarsförbindelser		6 212 260	0
Summa		6 316 260	104 000

FINANSIERINGSANALYS I TKR

	Not	2021	2020
DRIFT			
<i>Kostnader</i>	35	-2 611 752	-1 802 737
Finansiering av drift			
Intäkter av anslag		2 546 469	1 737 048
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	36	48 222	43 307
Intäkter av bidrag		51 027	53 706
Övriga intäkter		228	218
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av drift</i>		2 645 947	1 834 279
<i>Ökning (-)/minskning(+) av lager</i>		237	103
<i>Ökning (-)/minskning (+) av kortfristiga fordringar</i>		-8 267	-4 570
<i>Ökning (+)/minskning (-) av kortfristiga skulder</i>		56 125	-57 673
Kassaflöde till/från drift		82 289	-30 598
INVESTERINGAR			
Investeringar i materiella tillgångar		-242 538	-146 597
Investeringar i immateriella tillgångar		-25 912	-36 635
<i>Summa investeringsutgifter</i>		-268 449	-183 232
Finansiering av investeringar			
Lån från Riksgäldskontoret		27 927	37 728
– amorteringar		-23 065	-22 637
Ökning av statskapital med medel som erhållits från statens budget		233 553	135 717
Försäljning av anläggningstillgångar		9 810	13 715
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av investeringar</i>		248 225	164 523
<i>Förändring av kortfristiga fordringar och skulder</i>		-5 112	5 195
Kassaflöde till investeringar		-25 337	-13 515
UPPBÖRDSVERKSAMHET			
Intäkter av avgifter m.m. samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten		32 675	30 233
Förändring av kortfristiga fordringar och skulder		-1 094	363
<i>Inbetalningar i uppbördsverksamhet</i>		31 581	30 596
<i>Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamhet</i>		-32 685	-30 223
Kassaflöde till/från uppbördsverksamhet		-1 104	373

	Not	2021	2020
TRANSFERERINGSVERKSAMHET			
Lämnade bidrag	-6 037 757		-3 478 824
Förändring av kortfristiga fordringar och skulder	5 031		13 475
<i>Utbetalningar i transfereringsverksamhet</i>		-6 032 726	-3 465 350
Finansiering av transfereringsverksamhet			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	5 439 805		2 724 286
Medel som erhållits från andra myndigheter för finansiering av bidrag	66 588		43 596
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	528 713		604 139
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av transfereringsverksamhet</i>		6 035 106	3 372 021
Kassaflöde från/till transfereringsverksamhet		2 380	-93 329
FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL		58 228	-137 069
SPECIFIKATION AV FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL			
Likvida medel vid årets början		477 015	614 084
Ökning (+)/minskning (-) av kassa och bank	0		0
Ökning (+)/minskning (-) av tillgodohavande RGK	50 098		-121 905
Ökning (+)/minskning (-) av avräkning med statsverket	8 130		-15 163
<i>Summa förändring av likvida medel</i>		58 228	-137 069
Likvida medel vid årets slut		535 243	477 015

ANSLAGSREDOVISNING I TKR
REDOVISNING MOT ANSLAG

Anslag (tkr)	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enl. regl. brev	Omdisp. anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp	Not
Uo 17 13:3 Ramanslag								
<i>Stöd till friluftorganisationer</i>								
ap.10 Stöd till friluftorganisationer	0	47 785	0	0	47 785	-47 785	0	
Uo 20 1:1 Ramanslag								
<i>Naturvårdsverket</i>								
ap.1 Naturvårdsverket	7 877	609 049	-1438	0	615 488	-603 014	12 474	
Uo 20 1:2 Ramanslag								
<i>Miljöövervakning m.m.</i>								
ap.1 Miljöövervakning	780	254 014	0	-780	254 014	-252 667	1347	
ap. 4 Klimatpolitiska handlingsplanen	0	22 000	0	0	22 000	-15 973	6 027	37
ap.6 Bidrag till ideella miljöorganisationer	0	20 000	0	0	20 000	-20 000	0	
Uo 20 1:3 Ramanslag								
<i>Åtgärder för värdefull natur</i>								
ap.2 Kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m.	4 412	1 844 035	0	-4 412	1 844 035	-1 788 261	55 774	
Uo 20 1:4 Ramanslag								
<i>Sanering och återställning av förorenade områden</i>								
ap.1 Sanering och efterbehandling av förorenade områden	204 572	908 718	0	-204 572	908 718	-455 824	452 894	38
Uo 20 1:5 Ramanslag								
<i>Miljöforskning</i>								
ap.1 Miljöforskning	622	98 825	0	-622	98 825	-98 033	792	
Uo 20 1:11 Ramanslag								
<i>Åtgärder för havs- och vattenmiljö</i>								
ap.1 Åtgärder för havs- och vattenmiljö – Avloppsrening – del till NV	64 030	175 000	10 000	-64 030	185 000	-181 162	3 838	
Uo 20 1:13 Ramanslag								
<i>Internationellt miljösamarbete</i>								
ap.1 Bilateralt miljösamarbete	0	34 400	0	0	34 400	-32 476	1 924	

Anslag (tkr)	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enl. regl. brev	Omdisp. anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp	Not
Uo 20 1:14 Ramanslag	-3 296	1 680 700	0	0	1 677 404	-1 664 736	12 668	
<i>Skydd av värdefull natur</i>								
ap.1 Skydd värdefull natur – till NV	-3 296	1 680 700	-1 100 000	0	577 404	-564 736	12 668	
ap. 3 Skydd värdefull natur – till NV – RRF*	0	0	1 100 000	0	1 100 000	-1 100 000	0	
Uo 20 1:16 Ramanslag	1 875 842	1 886 000	0	-1 475 842	2 286 000	-1 998 671	287 329	
<i>Klimatinvesteringar</i>								
ap.1 Stöd till klimatinvesteringar	1 875 841	1 846 000	-1 838 000	-1 475 841	408 000	-120 671	287 329	39
ap. 2 Stöd till klimatinvesteringar – RRF*	0	0	1 838 000	0	1 838 000	-1 838 000	0	
ap.6 Administration – del till Naturvårdsverket	1	40 000	0	-1	40 000	-40 000	0	
Uo 21 1:5 Ramanslag								
<i>Infrastruktur för elektrifierade transporter</i>								
ap.1 Laddinfra större väg – del till NV	0	500	0	0	500	-500	0	
Uo 23 1:7 Ramanslag								
<i>Ersättningar för viltskador m.m.</i>								
ap.1 Bidrag för att förebygga skador på annat än renar och fiske samt ersätta inträffade sådana skador	92	32 778	0	-92	32 778	-32 389	389	
Uo 27 1:1 Ramanslag								
<i>Avgiften till Europeiska unionen</i>								
ap. 2 Avgift baserad på icke materialåtervunnen plast	0	0	1 176 958	0	1 176 958	-1 027 495	149 463	40
Summa	2 154 931	7 613 804	1 185 520	-1 750 351	9 203 904	-8 218 985	984 919	
Avslutade anslag								
Uo 20 1:4 Ramanslag								
<i>Sanering och återställning av förorenade områden</i>								
ap. 8 Globalt kemikaliearbete	165	0	0	-165	0	0	0	
Summa	2 155 096	7 613 804	1 185 520	-1 750 516	9 203 904	-8 218 985	984 919	

* The Recovery and Resilience Facility (Faciliteten för återhämtning och resiliens).

ANSLAGSREDOVISNING I TKR
REDOVISNING MOT BEMYNDIGANDEN

Anslag/ anslags- benämning	Tilldelad bemyndi- ganderam	Ingående	Utestående	Utestående åtagandenas fördelning per år			Not
		åtaganden	åtaganden	2022	2023	2024–	
		2021-01-01	2021-12-31				
1:2,1	70 000	23 192	62 317	51 357	10 705	255	
1:3,2	490 000	294 019	411 162	217 589	117 896	75 676	
1:4,1	1 997 000	1 052 804	818 843	497 444	164 930	156 469	41
1:5,1	102 000	80 537	85 950	56 606	22 800	6 544	
1:11,1	350 000	114 904	122 597	83 799	38 798	0	42
1:13,1	4 000	0	0	0	0	0	43
1:14,1	42 000	38 666	19 614	3 500	15 027	1 087	44
1:16,1	4 000 000	3 099 442	3 818 939	1 862 803	1 079 401	876 735	
Summa	7 055 000	4 703 564	5 339 422	2 773 098	1 449 557	1 116 766	

REDOVISNING MOT INKOMSTITTEL I TKR

Inkomsttitel	Benämning	Beräknat belopp	Inkomster	Not
2394	Övriga ränteinkomster			
	127 Övriga ränteinkomster	0	88	
2537	Miljöskyddsavgifter			
	124 Miljöskyddsavgifter	8 500	15 536	45
	202 Avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken	9 000	8 742	46
2552	Övriga offentligrättsliga avgifter			
	506 Avgift för in- och utförsel av avfall	6 010	8 005	
	609 Ansökningsavgifter för typgodkännande av fångstredskap	0	3	
2714	Sanktionsavgifter m.m.			
	451 Avgifter enligt lagen om handel med utsläppsrätter	0	0	
2811	Övriga inkomster			
	232 Övriga inkomster	0	302	
	Summa	23 510	32 675	

ANSLAGSREDOVISNING I TKR
FINANSIELLA VILLKOR 2021 ENLIGT REGLERINGSBREV

Anslag/ anslagspost	Ändamål	Villkor högst	Utfall	Not
20 1:1,1	Räntekontokredit	18 000	0	
20 1:1,1	Anslagskredit	17 911	0	
20 1:1,1	Låneram	125 000	106 930	
20 1:1,1	Högst 5 000 000 kr får användas för bidrag till sådant av andra organiserat bedrivet utvecklingsarbete som främjar de verksamheter Naturvårdsverket ansvarar för.	5 000	1 188	
20 1:1,1	Högst 200 000 kr får användas till kostnader för deltagande i sekretariatsfunktionen i nätverket European Network of the Heads of Environment Protection Agencies, NEPA.	200	0	
20 1:1,1	Högst 8 000 000 kr får, efter rekvisition av Högskolan i Borås, användas för uppdraget om att etablera en plattform för hållbart mode och hållbara textilier.	8 000	8 000	
20 1:1,1	Högst 5 000 000 kronor får användas för särskilda insatser med anledning av det globala högnivåmötet Stockholm+50. Av dessa ska 550 000 kronor betalas ut i bidrag till Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer. Resterande 3 450 000 kronor får användas först efter beslut av regeringen.	5 000	1 527	
20 1:1,1	<i>– av dessa ska 550 000 kronor betalas ut i bidrag till Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer</i>	550	550	
20 1:1,1	<i>– resterande 3 450 000 kronor får användas först efter beslut av regeringen</i>	3 450	0	
20 1:1,1	Högst 13 000 000 kronor får användas för att stärka myndighetens arbete med prövning och tillsyn.	13 000	13 000	
20 1:1,1	Högst 10 000 000 kronor får användas till att stärka myndighetens arbete inom avfallsområdet och särskilt arbetet med omställningen till en mer cirkulär giftfri ekonomi.	10 000	10 000	
20 1:1,1	Högst 60 000 000 kronor får användas för att stärka myndighetens arbete nationellt, inom EU och internationellt för att en mer cirkulär och hållbar plasthantering samt minska plaster, inklusive mikroplaster, i hav och natur. Av dessa får högst 5 000 000 kronor användas för myndighetens arbete med nationell plastsamordning. Naturvårdsverket får även betala ut bidrag till andra inom detta område.	60 000	40 797	
20 1:1,1	<i>– av dessa får högst 5 000 000 kronor användas för myndighetens arbete med nationell plastsamordning.</i>	5 000	4 262	
20 1:1,1	Högst 15 000 000 kronor ska betalas ut som bidrag till Håll Sverige Rent för att genomföra insatser för att öka kunskap och medvetenhet om nedskräpning samt genomföra konkreta insatser för att minska nedskräpningen i Sverige, varav 10 000 000 kronor avser insatser som ska bidra till minska den ökade nedskräpningen under pandemin.	15 000	15 000	
20 1:2,1	Högst 20 000 000 kronor får användas för en särskild satsning på övervakning av vilda pollinatörer.	20 000	11 408	
20 1:2,1	Högst 10 000 000 kronor får användas för arbete med förbättrad avfallsstatistik och spårbarhet för farligt avfall, särskilt för arbetet med det system som har inrättats för att uppfylla kraven i EU-lagstiftningen.	10 000	9 770	
20 1:2,6	5 000 000 kronor ska betalas ut som bidrag till organisationen Håll Sverige Rent.	5 000	5 000	
20 1:2,6	5 000 000 kronor ska betalas ut som bidrag till organisationen Luftföreningens- och klimatsekretariatet (AirClim).	5 000	5 000	
20 1:3,2	Anslagskredit	6 000	0	

Anslag/ anslagspost	Ändamål	Villkor högst	Utfall	Not
20 1:3, 2 v3	Anslagsposten får användas för arbetet med att förebygga och förhindra introduktion och spridning av invasiva främmande arter, där en särskild satsning ska göras på högst 50 000 000 kronor.	50 000	38 206	
20 1:3,2 v5	Anslagsposten får användas för kostnader för det statliga ledsystemet i fjällen, där en särskild satsning ska göras på högst 20 000 000 kronor.	20 000	17 861	
20 1:3,2 v6	Anslagsposten får användas för statsbidrag till naturvårdsprojekt enligt 1 § 1–6 förordningen (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt. Högst 31 000 000 kronor får användas som en särskild satsning för att förstärka förutsättningar för vilda pollinatörer.	31 000	28 639	
20 1:3,2 v7, del 1	Inom anslagsposten får högst 295 000 000 kronor användas för statsbidrag till naturvårdsprojekt för att restaurera och anlägga våtmarker, inklusive förberedelsearbete, enligt samma förordning eller som bidrag till länsstyrelserna för att restaurera och anlägga våtmarker.	295 000	198 197	
20 1:3,2 v7, del 2	Skogsstyrelsen får från anslagsposten rekvirera högst 50 000 000 kronor för genomförande av uppdrag att genomföra åtgärder för att återvåta utdikade våtmarker i skog.	50 000	15 000	
20 1:3,2 v7, del 3	Vidare får högst 5 000 000 kronor av anslagsposten användas för bidrag till Skogsstyrelsen för rådgivningen till skogsägare vad gäller att återvåta tidigare dikade eller torrlagda våtmarker.	5 000	5 000	
20 1:3,2 v9	Anslagsposten får användas för bidrag till Centrum för biologisk mångfald för arbete som avser lokal och traditionell kunskap. Till Sametinget får utbetalas 1 000 000 kronor för uppdraget som fokuspunkt för traditionell kunskap enligt konventionen för biologisk mångfald (CBD).	1 000	1 000	
20 1:3,2, v15	Högst 24 000 000 kronor av anslagsposten får användas för åtgärder inom naturvård, biologisk mångfald och friluftsliv som skapar gröna jobb.	24 000	24 000	
20 1:3,2, v16	Av anslagsposten får högst 5 000 000 kronor användas för regeringsuppdrag om att göra en fördjupad bedömning av vissa områdens betydelse för bevarandet av fåglar enligt fågeldirektivet (dnr M2021/01160).	5 000	5 000	
20 1:4,1	Anslagskredit	5 000	0	
20 1:4,1	Högst 33 000 000 kronor får användas för att genomföra uppdraget om Bättre kunskap för hantering av förorenade sediment.	33 000	32 924	
20 1:4,1	Högst 5 000 000 kronor får användas till bidrag för projektledning där en statlig myndighet har tagit på sig huvudmannaskap.	5 000	4 400	
20 1:5,1, v4	17 000 000 kr ska användas för bidrag till Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (SIVL).	17 000	17 000	
20 1:5,1, v5	Minst 1 500 000 kr ska betalas till sekretariatet för den mellanstatliga plattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (IPBES).	1 500	1 500	
20 1:5,1, v7	Högst 5 000 000 kronor får användas för särskilda insatser med anledning av det globala högnivåmötet Stockholm+50, varav 910 000 kronor ska betalas ut till Stockholm Resilience Center, 500 000 kronor till International Institute for Sustainable Development och totalt 2 800 000 kronor till SEI för detta ändamål och övriga medel får användas först efter beslut av regeringen.	5 000	4 210	
20 1:5,1, v7	– varav 910 000 kronor ska betalas ut till Stockholm Resilience Center, 500 000 kronor till International Institute for Sustainable Development och totalt 2 800 000 kronor till SEI för detta ändamål och övriga medel får användas först efter beslut av regeringen.	4 210	4 210	

Anslag/ anslagspost	Ändamål	Villkor högst	Utfall	Not
20 1:13,1	5 000 000 kronor får särskilt användas för stärkt bilateralt miljösamarbete inom området kemikalier och avfall.	5 000	5 034	
20 1:13,1	Högst 2 400 000 kronor får användas som bidrag till Stockholm Environment Institute för genomförande av den ledarskapsgrupp för industriomställning som Sverige lanserade vid FN:s klimattoppmöte i New York 2019.	2 400	1 920	
20 1:13,1	Minst 2 000 000 kronor ska användas för insatser inom Barents Euro-Arktiska råd, Östersjöstaternas råd och Arktiska rådet.	2 000	5 822	
20 1:13,1	Högst 1 500 000 kr får användas för insatser och bidrag till China Council for International Cooperation on Environment and Development (CCICED).	1 500	1 000	
20 1:14,1	Anslagskredit	10 000	0	
<i>Enligt separat regeringsbeslut</i>				
Viltvårdsfonden	Högst 500 000 kr får användas för genomförande av kommunikationsinsatser.	500	443	
	Högst 1 200 000 kr får användas för sekretariatsfunktion.	1 200	1 021	
	Högst 450 000 kr får tilldelas Nordiskt Kollegium för Viltforskning.	450	398	
<i>Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev</i>				
20 1:11,1 v2	Högst 15 000 000 kronor får användas för kostnader för inventeringar, undersökningar och juridiska bedömningar eller andra utredningar som krävs för att genomföra åtgärder samt för framtagande av underlag för prioriteringar av framtida insatser.	15 000	11 577	
20 1:11,1 v3, del 1	Högst 25 000 000 kronor får användas för bidrag i enlighet med förordningen om bidrag till strandstädning.	25 000	14 642	
20 1:11,1 v3, del 2	Naturvårdsverket för använda högst 1 000 000 kronor för administration av bidraget (strandstädning).	1 000	845	
<i>Kammarkollegiets regleringsbrev</i>				
27 1:1,2	Anslagskredit	117 695	0	

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OCH NOTER

Belopp är angivna i tkr om ej annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

Belopp som anges inom parentes avser föregående år.

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR

REDOVISNINGSPRINCIPER

Tillämpade redovisningsprinciper

Allmänt

Myndighetens redovisning följer god redovisningssed och årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt Ekonomistyrningsverkets, ESV:s, föreskrifter och allmänna råd till denna. Bokföringen följer förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna samt eventuella undantag till de ekonomiadministrativa regelverken som regeringen meddelat i årets regleringsbrev.

Ändrade redovisningsprinciper

Naturvårdsverket har under året formaliserat principerna för hantering av ersättningar för markintrång i samband med bildande av naturreservat.

Detta har medfört att ett antal ärenden tas upp som ansvarsförbindelser utan att motsvarande siffror lämnats för jämförelseåret. Utelämnandet av jämförelsesiffror beror på att Naturvårdsverket gör bedömningen att mervärdet med jämförelsetal inte motsvarar kostnaden för att ta fram dessa uppgifter i efterhand.

Upplysningar om avvikelser

Avvikelser från ekonomiadministrativa regler

Med undantag från vad som anges i 10 § förordningen (1993:527) om förvaltning av statliga fastigheter med mera, får Naturvårdsverket, inom ramen för sitt förvaltningsuppdrag och inom ramen för de ekonomiska resurser som myndigheten förfogar över, besluta om investeringar och förvärv när den beräknade utgiften för anskaffningen inte överstiger 20 000 tkr per projekt och detta är redovisat i investeringsplanen. Om den beräknade utgiften överstiger 20 000 tkr ska myndigheten lämna över frågan till regeringen för prövning.

Naturvårdsverket får, enligt 16 § förordningen (1993:527) om förvaltning av statliga fastigheter med mera, besluta om överföring av förvaltningsansvaret mellan Naturvårdsverket och andra fastighetsförvaltande myndigheter där berörda myndigheter är överens om villkoren för överföringen då marknadsvärdet inte överstiger 20 000 tkr. Överföringen ska ske till bokfört värde.

För avyttring av fastigheter gäller förordningen (1996:1190) om överlåtelse av statens fasta egendom med mera. Förordningen gäller vid försäljning eller byte av fast egendom och sådan byggnad som är lös egendom. Naturvårdsverket får, i egenskap av fastighetsförvaltande myndighet, besluta om försäljning eller byte av fast egendom om egendomens värde inte överstiger 15 000 tkr enligt 5 § förordning (1996:1190) om överlåtelse av statens fasta egendom med mera. Om värdet är högre krävs medgivande av regeringen. Med egendomens värde avses det vid en särskild värdering fastställda marknadsvärdet.

Förordningen reglerar även i övrigt förberedande åtgärder, försäljningsförfarandet och ekonomiska villkor.

Investeringar i mark, markanläggningar, byggnader och pågående projekt ska inte finansieras genom lån i Riksgäldskontoret vilket framgår i Naturvårdsverkets regleringsbrev. Denna typ av investeringar finansieras i stället med Statskapital som sedan skrivs ner med årets avskrivningar.

Värderingsprinciper

Värdering av fordringar

Fordringar har tagits upp till de belopp varmed de beräknas inflyta. Övriga tillgångar har värderats till anskaffningsvärde alternativt verkligt värde om detta är lägre än anskaffningsvärdet, respektive nominellt värde, om inte annat anges i not. Brytdag för löpande bokföring för räkenskapsåret har varit 2022-01-05.

Värdering av skulder

Skulderna är upptagna till nominellt belopp.

Värdering av varulager

Varulagret värderas normalt efter kalkyler per artikel eller artikelgrupp. I de fall detta värde överstiger ett nettoförsäljningsvärde sker värdering efter det senare. Inkuransnedskrivning sker således efter individuell värdering per artikel.

Värdering av periodavgränsningsposter

Som periodavgränsningspost bokförs belopp överstigande 50 tkr.

Transfereringar

Transfereringar redovisas enligt bokföringsmässiga grunder, dvs. det år som kostnaden hänför sig till. I de flesta fall anses kostnaden sammanfalla med utbetalningen. Utgiften periodiseras när den tydligt går att hänföra till ett visst år. Utgifter för transfereringar redovisas kassamässigt mot anslag i enlighet med 12–13 §§ anslagsförordningen (2011:223). Även återbetalda bidrag redovisas kassamässigt mot anslag. Medlen får därmed disponeras för samma ändamål. Naturvårdsverkets tolkning bygger i dessa fall på att de återbetalda medlen reducerar årets faktiska utbetalningsvolym och därför kan utbetalas på nytt.

I de fall det finns angivet i förordning eller annat beslut att återbetalda medel inte får disponeras redovisas återkravet mot inkomsttitel. Även i de fall återbetalningen avser ett uppdrag som Naturvårdsverket inte längre har, redovisas medlen mot inkomsttitel.

Värdering av avsättningar

Avsättningar redovisas som post på balansräkningens skuldsida för förpliktelser som är osäkra till belopp och/eller tidpunkt då de ska infrias.

För förorenade områden på fastigheter som ägs av Naturvårdsverket är myndigheten ansvarig för avhjälpande av miljöskada enligt 10 kap. miljöbalken (1998:808).

Naturvårdsverket redovisar en avsättning för kostnader för avhjälpande av miljöskada när en tillförlitlig bedömning av skadans omfattning och tid för avhjälpandet kan ske, i regel när en undersökning av området har skett. I de fall där tillräcklig information saknas men där kännedom om miljöskada finns redovisas en uppskattning av kostnaden som en ansvarsförbindelse.

Avsättningar sker även för kostnader avseende markintrång i samband med bildandet av naturreservat. Avsättningar sker i följande fall;

a) beslut om naturreservat har vunnit laga kraft men en stämning avseende ersättningsbelopp har inkommit, b) beslut om naturreservat har vunnit laga kraft men tiden för stämningsansökan har ej löpt ut och c) beslut om naturreservat har ännu inte vunnit laga kraft.

Värdering av ansvarsförbindelser

Förpliktelser där sannolikheten för att de ska infrias är låg redovisas som ansvarsförbindelser. Ansvarsförbindelser redovisas ”inom linjen” (i anslutning till) i balansräkningen men tas inte med i balansräkningens beloppskolumner och räknas inte in i balanssumman. För Naturvårdsverkets del är det vanligen förpliktelser hänförliga till avhjälpande av miljöskador, ersättningar för markintrång samt stämningsansökningar som redovisas som ansvarsförbindelser vilket sker i de fall sannolikheten för infriande av förpliktelserna är så pass osäker att de inte redovisas som avsättningar.

Värdering av anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar

För immateriella anläggningstillgångar används beloppsgränsen 300 tkr som riktmärke för redovisning som anläggningstillgång.

Maskiner och inventarier

Maskiner och inventarier redovisas som anläggningstillgång om de har ett anskaffningsvärde om minst ett halvt prisbasbelopp och en bedömd nyttjandeperiod som uppgår till lägst tre år. Ett objekt som understiger det fastställda beloppet men tillhör en fungerade enhet läggs ihop med övriga objekt och definieras som en tillgång.

Byggnader och markanläggningar

Gränsbeloppet för underhåll respektive investering för byggnader och markanläggningar är 250 tkr. Åtgärder som överstiger beloppet och som avser utbyte eller ny komponent ska redovisas som en anläggningstillgång.

Åtgärder som understiger gränsbeloppet redovisas som underhåll. Vissa åtgärder redovisas alltid som underhåll även om de överstiger gränsbeloppet. Det kan vara åtgärder som bevarar men inte höjer tillgångens värde, till exempel ommålning.

Förbättringsutgifter på annans fastighet

Beloppsgränsen för aktivering av förbättringsutgifter på annans fastighet är 100 tkr. Som grund för beräkning av avskrivningstiden ligger bedömd längd på hyreskontraktet eller bedömd nyttjandeperiod.

Avskrivningstider

Avskrivningstiderna är anpassade efter tillgångarnas nyttjandeperiod. Avskrivning sker från månaden efter leveransmånad.

Tillämpade avskrivningstider

3 år	Datorer, servrar och övrig kringutrustning
5 år	Immateriella anläggningstillgångar
5 år	Förbättringsutgifter på annans fastighet *
5 år	Maskiner och andra tekniska anläggningar
10 år	Övriga inventarier
20–40 år	Markanläggningar **
25–50 år	Byggnader ***

* Eller enligt kontraktets längd.

** Markanläggningar anskaffade från och med 2016 skrivs av på 40 år. Markanläggningar anskaffade dessförinnan skrivs fortsatt av på 20 år, se även under rubriken Komponentredovisning nedan.

*** Byggnader anskaffade från och med 2016 och som inte delats upp på komponenter skrivs av på 40 år. Tidigare anskaffade övriga byggnader skrivs fortsatt av på 25 år och tidigare anskaffade bostadsfastigheter skrivs fortsatt av på 50 år, se även under rubriken Komponentredovisning nedan.

Komponentredovisning

I enlighet med övergångsreglerna som framgår i ESV:s föreskrifter till 5 kap. 1 § i förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, har Naturvårdsverket valt att inte dela upp värdet av anläggningstillgångar per den 31 december 2015 i komponenter. Detta med hänsyn till kostnaderna att göra uppdelningen i förhållande till mervärdet. Istället görs en nedskrivningsprövning för restvärdet av anläggningstillgångar i samband med utbyte av tillgångar (komponenter) som är <5 år gamla och har ett bokfört värde om >5 000 tkr.

En investering >2 000 tkr delas upp i en eller flera komponenter enligt komponentlistan som framgår nedan:

Komponentlista med nyttjandeperioder

Byggnader

Stomme	75 år
Yttertak	40 år
Fasader	40 år
Stomkomplettering/invändigt ytskikt	25 år
Installationer	20 år

Markanläggningar

Markanläggningar	40 år
------------------	-------

Avskrivningstiderna är anpassade till tillgångarnas nyttjandeperiod.

STYRELSE- OCH/ELLER RÅDSLEDAMOTSUPPDRAG SAMT ERSÄTTNINGAR OCH ANDRA FÖRMÅNER TILL LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Namn	Uppdrag	Belopp i kr
Björn Risinger, Gd	Generaldirektör Naturvårdsverket Ledamot i insynsrådet för Länsstyrelsen i Gotlands län Ledamot i styrelsen för Arbetsgivarverket	1559315
<i>Ledamöter i insynsråd</i>		Arvoden i kr
Jakob Granit	Generaldirektör Havs- och vattenmyndigheten Ledamot i styrelsen för Arbetsgivarverket	1500
Johanna Sandahl	Ordförande i Naturskyddsföreningen Förlag AB Ordförande i AB Smålands Taberg Ledamot i insynsrådet för Strålsäkerhetsmyndigheten Ledamot i Internationella miljöinstitutet (IIIEE) vid Lunds universitet	1500
Lena Westerholm	Ledamot i Länsstyrelsen Västmanlands miljö- och klimatråd	
Jessica Rosencrantz	Riksdagsledamot (M)	1500
Kristina Yngwe	Riksdagsledamot (C) Ordförande i Kärrstorps Lantbruks AB	
Malin Larsson	Riksdagsledamot (S) Ledamot i insynsrådet för Livsmedelsverket Ledamot i insynsrådet för Länsstyrelsen i Västernorrlands län Ledamot i insynsrådet för Gentekniknämnden	
Palle Borgström	Inga andra uppdrag	
Ulf Silvander	Inga andra uppdrag	
Tomas Kåberger	Ordförande Johanneberg Science Park AB Ledamot Vattenfall AB Ledamot AB Persson Invest Ledamot Tanke och Möda AB Ledamot i insynsrådet vid Länsstyrelsen i Västra Götalands län	
Cecilia Schelin Seidegård	Ordförande i Samhall AB	1500
Förordnande löpte ut 2020-12-31	Ordförande i Tofta Intressenter AB Ledamot i 1,6 miljonerklubben AB Ordförande Novare Human Capital AB Ledamot i Cellcomb AB Ordförande i 2050 Consulting AB Ledamot i Löftet Holding AB	
Ylva Öhrnell	Inga andra uppdrag	1500
Förordnande löpte ut 2020-12-31		
Peder Björk	Inga andra uppdrag	1500
Förordnande löpte ut 2020-12-31		
Johan Büser	Riksdagsledamot (S) Ledamot av Trafikutskottet Ordförande i den svenska OSSE-delegationen Suppleant i Domarnämnden	1500
Förordnande löpte ut 2020-12-31		
Elisabeth Salander Björklund	Ledamot Arevo AB Ledamot Sveaskog AB Vice ordförande Ahlstrom-Munksjö Oyj Ledamot i Gasum Oy Ledamot i Firefly AB Ledamot i AB Karl Hedin Ledamot i AB Karl Hedin Finans Ledamot i AB Karl Hedin Skog Ledamot i Karsbo Skogs AB Ledamot i Dalkarlsbo AB	1500
Förordnande löpte ut 2020-12-31		

NOTER (tkr)		2021	2020
Not 1	Intäkter av anslag		
20 1:1,1	Förvaltningsanslag	567 479	552 909
20 1:2,1	Miljöövervakning	223 987	200 389
20 1:3,2	Kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m.	299 242	237 001
20 1:4,1	Sanering och efterbehandling av förorenade områden	16 327	7 387
20 1:4,8	Globalt kemikaliearbete	0	3 835
20 1:5,1	Miljöforskning	4 441	5 420
21 1:5,1	Laddinfra större väg – del till NV	500	500
20 1:11,1	Åtgärder för havs- och vattenmiljö – Avloppsrening – del till NV	14 593	16 688
20 1:13,1	Bilateralt miljösamarbete	10 198	6 739
20 1:14,1	Skydd av värdefull natur – till NV	388 723	666 159
20 1:14,3	Skydd av värdefull natur – till NV – RRF	980 979	0
20 1:16,1	Stöd till klimatinvesteringar	0	22
20 1:16,6	Klimatinvesteringar – Administration – del till Naturvårdsverket	40 000	39 999
	Summa	2 546 469	1 737 048
Not 2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2021	2020
	Ersättning för administration av NOx-avgifter	8 319	8 628
	Ersättning för administration av Kadmiumfonden	1 080	1 302
	Ersättning för administration av jägarexamen samt jägarregistret	14 821	13 970
	Intäkter av tjänsteexport med stöd av särskilt bemyndigande	8 274	10 095
	Intäkter av EU:s miljöledning- och miljörevisionsordning (EMAS)	114	113
	Offentligrättsliga avgifter	8	6
	Avgifter enligt 4 § avgiftsförordningen	13 393	6 869
	Reavinst byggnader och mark	2 387	3 902
	Övrigt (Intäkter av andra ersättningar)	2 213	2 324
	Summa	50 609	47 209
	Under 2021 har fler personer än tidigare genomfört jägarexamensprovet vilket förklarar ökningen av dessa intäkter.		
	Intäkter av tjänsteexport avser de internationella uppdrag som finansieras av Sida som tjänsteköp. För nya uppdrag som startat under senaste åren har finansieringsformen ändrats från avgifter till bidrag vilket förklarar minskningen av dessa intäkter 2021.		
	Ökningen (6 524 tkr) av avgifterna enligt 4 § i avgiftsförordningen avser främst uppgifter som myndigheten utfört för Havs- och vattenmyndighetens räkning (6 750 tkr). Tidigare har dessa åtaganden finansierats med bidrag men från och med 2021 är de avgiftsfinansierade. I övrigt består dessa intäkter främst av intäkter för utlån av personal till andra myndigheter (3 616 tkr) samt hyror och arrenden från verksamheter vid Åva Gård i Tyresta naturreservat (854 tkr).		
Not 3	Intäkter av bidrag	2021	2020
	Bidrag från statliga myndigheter	47 629	50 122
	Bidrag från andra organisationer	3 398	3 584
	Summa	51 027	53 706
Not 4	Finansiella intäkter		
	Finansiella intäkter består främst av dröjsmålsräntor på kundfordringar samt påminnelseavgifter. Under 2021 har inga ränteintäkter erhållits på tillgodohavande på räntekonto hos Riksgälden. Föregående år medförde det negativa ränteläget att Naturvårdsverket i stället betalade räntekostnader (6 tkr) på tillgodohavandet och erhöll ränteintäkter (4 tkr) på lån för anläggningstillgångar.		

Not 5	Kostnader för personal	2021	2020
	Lönekostnader	368 313	328 633
	Arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	194 566	168 590
	Övriga personalkostnader	9 923	8 674
	Summa	572 803	505 897

I posten "Lönekostnader" ovan avser 734 tkr (245 tkr) arvoden till ej anställd personal (uppdragstagare). Externa arvodister anlitas i samband med bedömning av ansökningar av forskningsbidrag och ökningen beror främst på att antalet granskningar ökat under året jämfört med tidigare år.

Den totala ökningen av kostnader för personal beror främst på att antalet medelanställda ökat med drygt 8 % sedan 2020, vilket medfört ökade lönekostnader och tillkommande sociala avgifter.

Not 6	Övriga driftkostnader	2021	2020
	Fastighetskostnader egna fastigheter	7 847	22 134
	Resor och information	5 386	7 196
	Köp av varor	5 032	4 320
	Köp av tjänster	767 437	635 842
	Intrångsersättningar	1 255 705	578 440
	Övrigt	237	103
	Aktiverade utgifter för egenutvecklade anläggningstillgångar	-25 946	-36 600
	Summa	2 015 698	1 211 435

Ökningen av övriga driftkostnader jämfört med föregående år är främst hänförlig till högre kostnader för intrångsersättningar vilket i sin tur beror på en högre tilldelning till anslag 1:14 "Skydd av värdefull natur" under 2021 jämfört med 2020.

Andra anledningar till ökningen är att posten "Köp av tjänster" föregående år innehöll en återföring om 67 500 tkr av en tidigare avsättning för miljöskador samt att en mindre andel av köpta tjänster har aktiverats som egenutvecklade anläggningstillgångar under 2021. Det sistnämnda beror i sin tur på förseningar i utvecklingen av en del tjänster.

Minskningen av posten "Fastighetskostnader egna fastigheter" kan främst förklaras av att de administrativa rutinerna avseende länsstyrelsernas uppdrag om fastighetsförvaltning samt drift och underhåll har förändrats sedan 2020 vilket medfört att en större andel av drift och underhåll redovisats i posten "Köp av tjänster". En annan anledning till minskningen är att reaförluster hänförliga till fastighetsförsäljningar är lägre 2021 än 2020.

Not 7 Finansiella kostnader

Finansiella kostnader består främst av kursförluster hänförliga till leverantörsskulder. Under 2021 har inga räntekostnader betalats avseende mellanhavanden med Riksgälden. Föregående år medförde det negativa ränteläget att Naturvårdsverket betalade räntekostnader (6 tkr) på tillgodohavandet hos Riksgälden men i stället erhöll ränterintäkter (4 tkr) på lån för anläggningstillgångar.

Bland finansiella kostnader ingår även räntekostnader om 8 tkr (3 790 tkr) avseende ersättning i samband med fastighetsärenden.

Not 8	Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	2021	2020
	Miljösanktionsavgifter	15 536	13 112
	Övrig offentligrättslig verksamhet	8 008	8 560
	Avgifter enligt lagen om vissa utsläpp av växthusgaser/lagen om handel med utsläppsrätter	0	1 850
	Avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken	8 742	4 633
	Övriga ränteinkomster	88	1 982
	Övriga inkomster av statens verksamhet	302	96
	Summa	32 675	30 233

"Miljösanktionsavgifter" avser straffavgifter som påförs verksamhetsutövare som åsidosätter de föreskrifter, tillstånd eller villkor som anges i 30 kap miljöbalken och i förordningen (2012:259) om miljösanktionsavgifter. Beslut om miljösanktionsavgifter fattas av olika tillsynsmyndigheter. Redovisade miljösanktionsintäkter ovan avser beslut som har fattats av flera tillsynsmyndigheter än Naturvårdsverket, exempelvis länsstyrelser och kommuner.

"Övrig offentligverksamhet" avser avgifter i samband med gränsöverskridande transporter av miljöfarligt avfall (8 005 tkr) samt ansökningsavgifter (3 tkr).

"Avgifter enligt lagen om vissa utsläpp av växthusgaser" avser försenings- och sanktionsavgifter som påförts verksamhetsutövare som inte fullgjort sina åtaganden enligt lag (2020:1173) om vissa utsläpp av växthusgaser och förordning (2020:1180) om vissa utsläpp av växthusgaser. Under 2021 har inga avgifter debiterats. Före 2021 togs straffavgifter ut med stöd av lag (2004:1199) om handel med utsläppsrätter.

"Avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken" avser avgifter som tas ut enligt enligt förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillstånd enligt miljöbalken. Avgifterna avser godkännande och tillsyn av insamlings-system för elutrustning och förpackningar samt tillsynsavgifter för producentansvar för elutrustning, förpackningar samt batterier.

Under 2021 fakturerades tillsynsavgifter för producentansvaret för förpackningar första gången vilket förklarar ökningen 2021.

"Övriga ränteinkomster" innehöll föregående år en engångspost avseende ett indrivningsärende vilket förklarar den stora skillnaden mellan åren.

Not 9	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2021	2020
	Intäkter för NOx-avgifter	526 208	601 451
	Medel från internationella organisationer	609	1 371
	Intäkter från Batterifonden, kadmiumbatterier	1 897	1 330
	Summa	528 713	604 152
Not 10	Finansiella kostnader	2021	2020
	Ränta fördelas på:		
	NOx-fonden	0	1
	Batterifonden, blybatterier	0	2
	Batterifonden, småbatterier	0	9
	Batterifonden, kadmiumbatterier	0	2
	Summa	0	14
	Under 2021 har det varit 0 % ränta på de banktillgodohavanden som avser fonderna.		
Not 11	Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	2021	2020
	NOx		
	Intäkter	526 208	601 451
	Kostnader	-526 338	-607 598
	<i>Från (-)/till (+) fonden</i>	<i>-130</i>	<i>-6 147</i>
	Blybatterier		
	Intäkter	0	0
	Kostnader	0	-32 724
	<i>Från (-)/till (+) fonden</i>	<i>0</i>	<i>-32 724</i>
	Småbatterier		
	Intäkter	0	0
	Kostnader	0	-55 904
	<i>Från (-)/till (+) fonden</i>	<i>0</i>	<i>-55 904</i>

Kadmiumbatterier

Intäkter	1897	1330
Kostnader	-1081	-1304
<i>Från (-) / till (+) fonden</i>	<i>816</i>	<i>26</i>
Årets förändring i fonden	686	-94 749

Tecknet för årets förändring i fonden (-) är spegelvänt det som framgår av resultaträkningen (+) av pedagogiska skäl eftersom resultatposten gäller fondens förändring.

NOx

Naturvårdsverket ansvarar för att lagen om miljöavgifter på utsläpp av kväveoxider efterlevs. Det görs genom granskning av företagens NOx-deklarationer och revisioner. Avgifter tas in och återbetalas till de avgiftsskyldiga i proportion till varje produktionsenhets andel av den sammanlagda nyttiggjorda energiproduktionen. Systemet innebär att det totala avgiftsbeloppet omfördelas mellan de avgiftsskyldiga.

Batterifonderna

Det var tidigare en miljöavgift på blybatterier och småbatterier. Sedan den 1 januari 2009 är det producentansvar för batterier och fonderna tar inte längre in några avgifter. Återstående medel används till batteriforskning. Under 2021 har inga bidrag betalats ut till Energimyndigheten för batteriforskning. Intäkter avseende kadmiumbatterier grundas på de avgifter producenterna rapporterat till Naturvårdsverket enligt förordning (2008:834) om producentansvar för batterier.

Not 12	Lämnade bidrag	2021	2020
	Bidrag till statliga myndigheter	2 087 539	1 615 205
	Bidrag till statliga bolag	22 481	26 906
	Bidrag till kommunala sektorn	786 336	516 394
	Bidrag till privata företag och privatägda föreningar	1 875 728	992 523
	Bidrag till internationella organisationer	17 349	30 140
	Bidrag till EU-institutioner	1 028 995	0
	Bidrag till övriga	180 547	121 121
	Bidrag till enskilda personer	38 781	176 535
	Summa	6 037 757	3 478 824

Ökningen 2021 (2 558 932 tkr) hänför sig främst till två anslag; dels anslag 1:16 "Stöd till klimatinvesteringar", dels anslag 1:1 ap 2 "Avgift baserad på icke materialåtervunnen plast" under utgiftsområde 27 "Avgiften till Europeiska unionen".

Ökningen avseende anslag 1:16 (1 012 380 tkr) beror bland annat på att det har funnits ett högre utrymme att nyttja på bemyndigandet jämfört med 2020. Det högre bemyndigandet har möjliggjort ett större antal beslut och utbetalningar under 2021. En annan anledning till ökningen är att Corona-effekten inte varit lika påtaglig detta år som föregående år.

Anslagposten 1:1 ap 2 "Avgift baserad på icke materialåtervunnen plast" är ett nytt anslag 2021 till Naturvårdsverket. Den används för att finansiera den del av Sveriges avgift till EU-budgeten som avser avgiften baserad på icke materialåtervunnen plast i enlighet med artikel 2.1 c i rådets beslut 2020/2053. Under 2021 har 1 027 495 tkr betalats till EU avseende denna avgift.

Not 13	Årets kapitalförändring	2021	2020
	<i>Avgiftsfinansierad verksamhet, över-/underskott</i>		
	Överskott i avgifter för EU:s miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS)	48	8
	Över-/Underskott i avgifter för administration av provavgifter vid jägarexamen	1133	1725
	<i>Delsumma, Avgiftsfinansierad verksamhet</i>	<i>1182</i>	<i>1733</i>

	<i>Övrigt</i>		
	Avskrivningar och bokförda värden på försäljningar och utrangeringar av byggnader och markanläggningar som finansierats med statskapital	-28 025	-31 986
	Avsättning för avhjälpande av miljöskador	0	67 150
	Saldo i transfereringsavsnittet	-3 337	-12 054
	Saldo i uppbördsavsnittet	-10	10
	Delsumma, Övrigt	-31 372	23 120
	Årets kapitalförändring	-30 190	24 853
Not 14	Immateriella anläggningstillgångar	2021-12-31	2020-12-31
	Balanserade utgifter för utveckling		
	Ingående balans anskaffningsvärde	252 558	220 592
	Årets anskaffningar	25 912	36 635
	Årets försäljningar/utrangeringar	-809	-4 669
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<i>277 660</i>	<i>252 558</i>
	Ingående balans ackumulerade avskrivningar	-172 462	-163 771
	Årets avskrivningar	-17 110	-11 768
	Årets försäljningar/utrangeringar	809	3 077
	<i>Summa ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-188 763</i>	<i>-172 462</i>
	Ingående balans ackumulerade nedskrivningar	-12 655	-12 655
	Årets nedskrivningar	0	0
	Årets försäljningar/utrangeringar	0	0
	<i>Summa ackumulerade nedskrivningar</i>	<i>-12 655</i>	<i>-12 655</i>
	Totalt utgående bokfört värde immateriella anläggningar	76 242	67 441
	Immateriella anläggningstillgångar består främst av egenutvecklade datasystem.		
Not 15	Materiella anläggningstillgångar	2021-12-31	2020-12-31
	Byggnader, mark och annan fast egendom		
	Byggnader		
	Ingående balans anskaffningsvärde	486 572	467 121
	Årets anskaffningar	0	8 217
	Årets färdigställda anläggningar	4 691	12 599
	Årets försäljningar/utrangeringar	0	-1 365
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<i>491 263</i>	<i>486 572</i>
	Ingående balans ackumulerade avskrivningar	-164 855	-142 338
	Årets avskrivningar	-22 348	-22 707
	Årets försäljningar/utrangeringar	0	190
	<i>Summa ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-187 203</i>	<i>-164 855</i>
	Utgående bokfört värde	304 059	321 717
	Mark		
	Ingående balans anskaffningsvärde	11 598 863	11 486 330
	Årets anskaffningar	213 132	121 743
	Årets försäljningar	-7 829	-9 210
	<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<i>11 804 167</i>	<i>11 598 863</i>
	Utgående bokfört värde	11 804 167	11 598 863

Annan fast egendom (markanläggningar)		
Ingående balans anskaffningsvärde	196 783	189 790
Årets anskaffningar	1 426	536
Årets färdigställda anläggningar	6 158	6 456
Årets försäljningar/utrangeringar	0	0
<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<i>204 366</i>	<i>196 783</i>
Ingående balans ackumulerade avskrivningar	-62 645	-55 603
Årets avskrivningar	-7 174	-7 042
Årets försäljningar/utrangeringar	0	0
<i>Summa ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-69 819</i>	<i>-62 645</i>
Utgående bokfört värde	134 547	134 138
Totalt utgående bokfört värde byggnader, mark och annan fast egendom	12 242 773	12 054 717
Taxeringsvärden		
Mark	4 311 667	4 445 229
Byggnader	76 517	63 214
Summa taxeringsvärde	4 388 184	4 508 443
Förbättringsutgifter på annans fastighet		
Ingående balans anskaffningsvärde	18 485	17 631
Årets anskaffningar	51	854
Årets försäljningar/utrangeringar	0	0
<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<i>18 536</i>	<i>18 485</i>
Ingående balans ackumulerade avskrivningar	-5 677	-2 443
Årets avskrivningar	-3 311	-3 234
Årets försäljningar/utrangeringar	0	0
<i>Summa ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-8 988</i>	<i>-5 677</i>
Utgående bokfört värde	9 548	12 808
Maskiner, inventarier, installationer m m		
Ingående balans anskaffningsvärde	61 116	60 097
Årets anskaffningar	1 106	1 019
Årets utrangeringar	0	0
<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<i>62 222</i>	<i>61 116</i>
Ingående balans ackumulerade avskrivningar	-37 107	-34 665
Årets avskrivningar	-2 645	-2 442
Årets utrangeringar	0	0
<i>Summa ackumulerade avskrivningar</i>	<i>-39 752</i>	<i>-37 107</i>
Utgående bokfört värde	22 469	24 009
Pågående nyanläggningar		
Ingående balans anskaffningsvärde	29 581	36 969
Årets anskaffningar	26 823	14 228
Årets utrangeringar	0	-2 560
Årets färdigställda anläggningar	-10 849	-19 055
<i>Summa anskaffningsvärde</i>	<i>45 556</i>	<i>29 581</i>
Utgående bokfört värde	45 556	29 581
Totalt utgående bokfört värde materiella anläggningstillgångar	12 320 346	12 121 115

Not 16	Andra långfristiga värdepappersinnehav Posten består av en aktie i Karlsö Jagt- och Djurskyddsförenings AB med ett nominellt värde om 100 kr samt bokfört värde om 800 kr.		
Not 17	Varulager och förråd Minskningen av varulagret beror på minskad efterfrågan och därmed minskad nytryckning.		
Not 18	Kundfordringar Vid genomgång av kundreskontran har fordringar avseende uppbörds- och transfereringsverksamhet klassats om till Övriga kortfristiga fordringar. Samma omklassificering gjordes förra året. Nedskrivna kundfordringar om 129 tkr (129 tkr) ingår i totalsumman.		
Not 19	Fordringar hos andra myndigheter Balansposten har ökat år 2021 beroende på en enskild stor kundfordran på en annan myndighet uppgående till 6 750 tkr.		
Not 20	Övriga kortfristiga fordringar	2021-12-31	2020-12-31
	Uppbördsfordringar	3 102	1 851
	Fordringar transfereringar	1 867	7 153
	Övriga fordringar	3 073	3 782
	Nedskrivna fordringar	-4 249	-4 948
	Summa	3 793	7 839
	Vid genomgång av kundreskontran har fordringar avseende uppbörds- och transfereringsverksamhet klassats om till Övriga kortfristiga fordringar. Motsvarande omklassificering gjordes förra året. Av posten avser 1 867 tkr (7 153 tkr) bidragsåterkrav där den stora minskningen beror på ett enskilt stort återkrav på över 4 mkr 2020. I bokslutet 2021 fanns dessutom 1 528 tkr beslutade, ej fakturerade återkrav som redovisats som upplupna bidragsintäkter. Nedskrivna fordringar avser bidragsåterkrav och uppbördsfordringar.		
Not 21	Förutbetalda kostnader	2021-12-31	2020-12-31
	Förutbetalda hyreskostnader	8 050	7 903
	Övriga förutbetalda kostnader	8 556	7 212
	Summa	16 605	15 114
	Ökningen av övriga förutbetalda kostnader utgörs av ökade förutbetalda kostnader kopplade till Naturvårdsverkets IT-verksamhet.		
Not 22	Övriga upplupna intäkter	2021-12-31	2020-12-31
	Upplupna avgiftsintäkter – inomstatliga	393	2 348
	Övriga upplupna intäkter – inomstatliga	5 852	4 540
	Summa	6 245	6 889
	Upplupna avgiftsintäkter avser upparbetade kostnader i de internationella uppdragen (tjänsteexport) som ännu inte har fakturerats. I och med att finansieringen av dessa uppdrag under de senaste åren har ändrats från att vara avgiftsfinansierad till att finansieras med bidrag har de upplupna avgiftsintäkterna minskat 2021. Övriga inomstatliga upplupna intäkter avsåg både 2020 och 2021 främst medel som åskas ur Viltvårdsfonden för att täcka Naturvårdsverkets kostnader för hanteringen av jaktkort (5 337 tkr). I övrigt består posten främst av intäkter i samband med fastighetsförsäljningar samt ett krediterat belopp avseende investeringar i immateriella anläggningstillgångar.		

Not 23	Avräkning med statsverket	2021-12-31	2020-12-31
	Uppbörd		
	Ingående balans	230	-1556
	Redovisat mot inkomsttitel	-32 685	-30 223
	Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	29 751	32 009
	Skulder/Fordringar avseende uppbörd	-2 704	230
	Anslag i icke räntebärande flöde		
	Ingående balans	153 563	235 641
	Redovisat mot anslag	7 615 971	3 992 374
	Medel hänförliga till transfereringar m.m. som betalats till icke räntebärande flöde	-7 543 779	-4 074 452
	Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	225 755	153 563
	Anslag i räntebärande flöde		
	Ingående balans	-7 877	-15 547
	Redovisat mot anslag	603 014	604 615
	Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-607 611	-596 944
	Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-12 474	-7 877
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
	Ingående balans	1 500	1 672
	Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-390	-173
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	1 110	1 500
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto i Riksbanken		
	Ingående balans	69 164	11 534
	Inbetalningar i icke räntebärande flöde	537 819	444 528
	Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-8 107 988	-4 429 340
	Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar	7 514 028	4 042 443
	Övriga fordringar på statens centralkonto i Riksbanken	13 022	69 164
	Summa Avräkning med statsverket	224 710	216 580
Not 24	Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	2021-12-31	2020-12-31
	Batterifonden – blybatterier	10 057	10 057
	Batterifonden – småbatterier	124 669	124 669
	Batterifonden – kadmiumbatterier	32 372	32 344
	Summa	167 098	167 071

Not 25 Myndighetskapital (inklusive Statskapital och Balanserad kapitalförändring)

	Statskapital	Balanserad kapitalförändring, anslagsfinansierad verksamhet	Balanserad kapitalförändring, avgiftsbelagd verksamhet	Kapitalförändring enligt resultaträkningen	Summa
Utgående balans 2020-12-31	12 087 283	-48 302	-1130	24 853	12 062 703
Rättelse/ändring av redovisningsprincip	0	0	0	0	0
Ingående balans 2021-01-01	12 087 283	-48 302	-1130	24 853	12 062 703
Föregående års kapitalförändring	-31 986	55 106	1 733	-24 853	0
Anslagsmedel som finansierat anläggningstillgångar	232 322	0	0	0	232 322
Fondöverföringar av fastigheter från annan myndighet	1 231	0	0	0	1 231
Årets kapitalförändring	0	0	0	-30 190	-30 190
<i>Summa årets förändring</i>	<i>201 567</i>	<i>55 106</i>	<i>1 733</i>	<i>-55 043</i>	<i>203 363</i>
Utgående balans 2021-12-31	12 288 849	6 804	603	-30 190	12 266 066

Not 26 Fonder	2021-12-31	2020-12-31
NOx-fonden	20 318	20 449
Batterifonden - blybatterier	10 057	10 057
Batterifonden - småbatterier	124 669	124 669
Batterifonden - kadmiumbatterier	33 188	32 372
Summa	188 233	187 547

Not 27 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	2021-12-31	2020-12-31
Ingående avsättning	2 801	2 322
Årets pensionskostnad	-171	1 865
Årets pensionsutbetalningar	-1 245	-1 386
Utgående avsättning	1 384	2 801

Not 28 Avsättningar för avhjälpande av miljöskador	2021-12-31	2020-12-31
Ingående avsättning	350	67 500
Årets upplösning:		
– Avfallsdeponier – icke farligt, farligt avfall	0	-18 000
– Industrideponier	0	-25 000
– Gruva och upplag – sulfidmalm, rödfyr	0	-22 500
– Flygplats	0	-2 000
Årets avsättning:		
– Betning av säd	0	350
Utgående avsättning	350	350

Avsättningar för avhjälpande av miljöskador avser framtida utgifter för avhjälpande av en miljöskada som uppstått på Naturvårdsverkets fastigheter enligt 10 kap. miljöbalken (1998:808). Avsättningen har i sin helhet finansierats av statskapital och någon anslagsavräkning har ännu inte skett. År 2021 redovisas en avsättning på 350 tkr, vilket är ett oförändrat belopp jämfört med 2020 då områden varken tillkommit eller avyttrats under året. Se även not 34 Ansvarsförbindelser.

Not 29	Övriga avsättningar	2021-12-31	2020-12-31
	Avsättning för lokalt omställningsarbete		
	Ingående avsättning	5 218	6 268
	Årets avsättning	1 105	974
	lanspråktagna medel	-585	-2 025
	Utgående avsättning	5 738	5 218
	Posten avser avsättning för kompetensväxlings- och kompetensutvecklingsåtgärder enligt avtal om lokalt aktivt omställningsarbete.		
	Andra avsättningar		
	Ingående avsättning	14 803	450
	Årets upplösning	-13 153	0
	Årets avsättning	24 479	14 353
	Utgående avsättning	26 129	14 803
	Posten består av avsättningar för den ersättning som en fastighetsägare har rätt till när fastigheten ingår i ett nybildat naturreservat, s.k. intrångsersättning (25 679 tkr). Naturvårdsverket har under året formaliserat principerna för hantering av intrångsersättningar vilket är en förklaring till att posten ökat jämfört med föregående år. Avsättning sker på tre olika grunder; a) naturreservatet har vunnit laga kraft men det finns en stämning avseende ersättningsbeloppet, b) naturreservatet har vunnit laga kraft men tiden för stämningsansökan avseende ersättningsbelopp har ej löpt ut och c) naturreservatet har vid årsskiftet ännu inte hunnit vinna laga kraft. Posten består även av en avsättning för flexitid inklusive sociala avgifter (450 tkr).		
	Summa Övriga avsättningar	31 867	20 020
Not 30	Lån i Riksgäldskontoret	2021-12-31	2020-12-31
	Ingående balans	102 068	86 977
	Nyupptagna lån	27 927	37 728
	Årets amorteringar	-23 065	-22 637
	Utgående balans	106 930	102 068
	Beviljad låneram	125 000	115 000
	Balansposten avser lån för verksamhetsinvesteringar i anläggningstillgångar. Investeringar i mark, markanläggningar, byggnader och pågående projekt finansieras dock inte genom lån i Riksgäldskontoret som en följd av en bestämmelse i verkets regleringsbrev.		
Not 31	Leverantörsskulder och övriga kortfristiga skulder	2021-12-31	2020-12-31
	Leverantörsskulder		
	I posten leverantörsskulder 2021 återfinns flera större poster som avser intrångsersättningar. För 2020 uppgår inte skulder för intrångsersättningar till lika stora belopp vilket förklarar skillnaden mellan åren.		
	Övriga kortfristiga skulder		
	Personalens källskatt	9 329	8 194
	Övrigt	1 110	1 463
	Summa	10 438	9 657

Not 32	Upplupna kostnader	2021-12-31	2020-12-31
	Upplupna löner och semesterlöner inklusive sociala avgifter	41961	41901
	Övriga upplupna kostnader – inomstatliga	815	2128
	Övriga upplupna kostnader – utomstatliga	7 037	2950
	Summa	49 813	46 979

I posten upplupna löner och och semesterlöner inklusive sociala avgifter ingick förra året 3 246 tkr som reserverats till följd av försenade löneförhandlingar. I år är löneförhandlingarna avslutade och de nya lönerna redan bokförda.

Upplupna semesterlöner och sociala avgifter har ökat med ca 8 procent från förra året vilket motsvarar ökningen av medelantal anställda.

Ökningen av övriga upplupna kostnader beror på en sent ankommen faktura på 1979 tkr som hör till en tidigare bokföringsperiod samt en ökning av upplupna intrångsärenden på ca 1120 tkr.

Not 33	Oförbrukade bidrag	2021-12-31	2020-12-31
	Oförbrukade bidrag – inomstatliga	60 271	71 291
	Oförbrukade bidrag – utomstatliga	2 813	1 076
	Summa	63 084	72 367

varav bidrag från statlig myndighet som förväntas tas i anspråk:

inom tre månader	9 631	12 147
mer än tre månader till ett år	24 420	31 426
mer än ett år till tre år	2 996	2 996
mer än tre år	23 223	24 721
Summa	60 271	71 291

Minskningen av Oförbrukade bidrag (9 283 tkr) beror till största del av skillnader mellan åren vad gäller tidpunkterna för när bidragen erhålls och när kostnaderna uppstår inom de olika uppdragen. Avskrivningen av Naturum Laponia minskar också de Oförbrukade bidragen med 1498 tkr varje år.

Naturvårdsverkets anläggning Naturum Laponia har finansierats dels genom bidrag, dels genom anslag. Den bidragsfinansierade delen redovisas som "Oförbrukade bidrag" och löses upp i samma takt som tillgången skrivs av. Finansiering genom anslag har redovisats direkt mot statskapital.

Not 34	Ansvarsförbindelser	2021-12-31	2020-12-31
	Avhjälpande av miljöskador	104 000	104 000
	Intrångsersättningar	40 127	0
	Skadestånd	6 172 133	0
	Summa	6 316 260	104 000

Ansvarsförbindelse för avhjälpande av miljöskador på förorenade områden som ägs av Naturvårdsverket och där Naturvårdsverket är ansvarig för sanering enligt 10 kap. miljöbalken (1998:808) bedöms till 104 000 tkr för år 2021 vilket är oförändrat jämfört med år 2020. De berörda områdenas skador ska ha uppkommit vid verksamheter såsom gruva och upplag, avfallsdeponi, sågverk samt betning av såd. Beloppet för årets ansvarsförbindelse kan antas variera mellan 33 000 tkr och 175 000 tkr.

I samband med beslut om nybildande av naturreservat har en fastighetsägare rätt till ersättning för det markintrång som naturreservatet innebär. Ärenden avseende beslut om naturreservat som ännu inte vunnit laga kraft och där fastighetsägaren bestrider beslutet inom tidsfristen redovisas som ansvarsförbindelser. Naturvårdsverket har tidigare inte redovisat motsvarande ärenden som ansvarsförbindelser men gör bedömningen att mervärdet med jämförelsetal för tidigare år inte motsvarar kostnaden för att ta fram dessa uppgifter i efterhand.

Under året har en stämning mot staten avseende skador på skogen orsakade av barkborrar i närliggande naturreservat inkommit och Naturvårdsverket har fått i uppdrag av Justitiekanslern att föra statens talan i ärendet. Det yrkade ersättningsbeloppet uppgår till ca 7 000 tkr inklusive ränta och rättegångskostnader. Det är emellertid oklart om det är Justitiekanslern, Naturvårdsverket eller berörd länsstyrelse som ska stå för kostnaden i det fall domstolen inte dömer till statens fördel. Beloppet tas därför upp som en ansvarsförbindelse hos Naturvårdsverket.

I augusti 2015 beslutade Sveriges regering att området med Ojnareskogen kring Bästeträsk på Gotland skulle utökas som Natura 2000-område. Till följd av detta har två bolag, som äger mark i området, stämt staten då de anser sig ha lidit skada av denna utökning av Natura 2000. Staten har avisat alla krav på ersättning. Målen har därefter skickats in till mark- och miljödomstolen som har utfärdat stämning. Den ersättning som yrkas uppgår sammanlagt till ca 6 165 133 tkr, därutöver tillkommer ränta och eventuellt rättegångskostnader. Om domstolen dömer ut intrångsersättning kommer Naturvårdsverket att få stå för den kostnaden, varför beloppet tas upp som en ansvarsförbindelse. Blir det ersättning enligt någon annan grund är det mer oklart vem som ska stå för kostnaden.

NOTER TILL FINANSIERINGSANALYS

Not 35	Kostnader	2021	2020
	Summa enligt resultaträkningen	2 675 177	1 801 285
	Realisationsförlust vid utrangering av anläggningstillgångar	-405	-4 725
	Avskrivningar	-52 589	-47 192
	Avsättningar	-10 430	53 369
	Belopp i finansieringsanalys	2 611 752	1 802 737
Not 36	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2021	2020
	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	50 609	47 209
	Realisationsvinst vid försäljning av anläggningstillgångar	-2 387	-3 902
	Belopp i finansieringsanalys	48 222	43 307

NOTER TILL ANSLAGSREDOVISNING

- Not 37** Av regleringsbrevet framgår att medlen på anslagsposten får nyttjas först efter beslut av regeringen. Av de tilldelade medlen om 22 000 tkr beslutade regeringen under året om användande av 18 000 tkr. Beslutade medel har sedan inte kunnat nyttjas fullt ut av mottagande myndigheter utan återbetalats eller ej rekvirerats vilket medfört att 2 027 tkr återstår som ej förbrukade medel vid årets slut.
- Not 38** Anslaget har inte kunnat nyttjas fullt ut under året till följd av att länsstyrelserna har behövt omprioritera arbetet med sanering till förmån för arbete med pandemin. Den fortsatta pandemin har även påverkat tidplaner och genomförande av upphandlade entreprenader samt orsakat resursbrist hos olika huvudmän. Detta har i sin tur lett till försenade projekt och ett mindre nyttjande av anslaget under innevarande år. En annan anledning till att anslaget inte kunnat nyttjas fullt ut är att arbete med nya förordningar har dragit ut på tiden vilket lett till att ansökningar har behövt skjutas på framtiden. Naturvårdsverket har dessutom för andra året i rad, tillsammans med länsstyrelserna, arbetat aktivt med att återta oförbrukade bidrag.
- Not 39** Bemyndiganderamen utökades under 2021 vilket har medfört ökade möjligheter att bevilja och betala ut stöd till olika åtgärder. Samtidigt har en kvarstående pandemieffekt inneburit att många åtgärder behövt mer tid för att kunna genomföras, att de har avbrutits, eller att aktörer inte haft möjlighet att ansöka om stöd. Detta har medfört att delar av årets planerade utbetalningar genomförts i mindre utsträckning än förväntat samt färre utbetalningar till nya åtgärder.
- Not 40** Utfall på anslaget är vad som begärts från EU-kommissionen.

NOTER TILL REDOVISNING AV BEMYNDIGANDEN

- Not 41** Bemyndigandet nyttjades inte fullt ut delvis beroende av att pandemiarbetet vid länsstyrelserna har prioriterats före saneringsansökningar. Arbetet med nya förordningar har gjort att ansökningar har skjutits upp.
- Not 42** Bemyndiganderamen utökades kraftigt men slutåret för anslagsposten har inte förlängts. Även tidigare aviserat utrymme för 2023 har minskats rejält. De begränsade möjligheterna att besluta på framtida år gör att bemyndiganderamen inte nyttjats fullt ut.
- Not 43** Under 2021 fanns inget behov av att utnyttja bemyndigandet.
- Not 44** Utredning har genomförts under 2021 gällande om bemyndiganderamen ska omfatta ersättningar till markägare för skydd av värdefull natur (beslutade, men inte utbetalda ersättningar). Det har förtydligats att dessa inte ska ingå i anslagets bemyndiganderam, vilket är en del av förklaringen till det låga bemyndigandet. Vidare har några fleråriga avtal till länsstyrelser tagits bort. Detta på grund av att anslaget, villkor 5, kring bidrag till länsstyrelserna för en tillfällig insats för att slutföra ärenden och fatta beslut om naturreservat i syfte att minska länsstyrelsernas ärendebalanser vad avser skydd av värdefulla naturområden har flyttats till dispositionsrätt för länsstyrelserna. Denna justering har gjorts i Naturvårdsverkets regleringsbrev 2022.

NOTER TILL REDOVISNING MOT INKOMSTTITLAR

- Not 45** Miljösanktionsavgiften är en straffavgift som beslutas av olika tillsynsmyndigheter då verksamhetsutövare åsidosätter sina åtaganden enligt lagstiftningen. De miljö-sanktionsavgifter som redovisas av Naturvårdsverket utgör även avgifter som beslutats av andra än Naturvårdsverket. I och med detta är den svårbudgeterad.
- Not 46** Avgifter för prövning och tillstånd tas ut enligt 7 kap. 8e–8k §§ förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Avgifterna avser godkännande och tillsyn av insamlingssystem för elutrustning och förpackningar samt tillsynsavgifter för producentansvar för elutrustning, förpackningar och batterier.

Intern styrning och kontroll

Naturvårdsverket omfattas av förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll samt internrevisionsförordningen (2006:1228). Detta innebär särskilda krav när det gäller den interna styrningen och kontrollen.

I arbetet med intern styrning och kontroll är riskhantering en central del. Naturvårdsverkets övergripande riskanalys ses över årligen i samband med verksamhetsplaneringen, och väsentliga risker fastställs av generaldirektören i Naturvårdsverkets verksamhetsplan. Utifrån riskanalyser beslutas om kontrollåtgärder, vilka följs upp för att utvärdera om förväntade effekter har uppnåtts. Arbetet med risker är en integrerad del av planerings- och uppföljningsprocessen och omfattar hela verksamheten.

Ledningsgruppen gör en gång i månaden en ekonomisk uppföljning och tar upp behov av omprioriteringar. En fördjupad uppföljning av hela verksamheten görs fyra gånger per år, i april, juni, oktober och februari. I uppföljningen ingår även uppföljning av riskhanteringen. Vid behov beslutar generaldirektören om ändringar av och/eller tillägg till verksamhetsplanen.

Naturvårdsverkets avdelningar har ansvar för att inom sina respektive sakområden följa upp verksamheten. I samband med upprättandet av årsredovisningen genomförs en särskild redogörelse för omständigheter av betydelse. Samtliga avdelningschefer samt stabschefen intygar dessutom att de har en betryggande intern styrning och kontroll inom sina ansvarsområden.

Internrevisionen har arbetat enligt den revisionsplan som generaldirektören beslutat om och ett antal revisioner har genomförts. Områden som granskats är myndighetens process för riskhantering samt en utvärdering av den interna styrningen och kontrollen gällande vår verksamhet inom jakt och vilt. Ledningen har tagit del av resultatet från dessa granskningar och vidtagit nödvändiga åtgärder.

Under året har en extern kvalitetssäkring av Naturvårdsverkets internrevisionsfunktion genomförts av internrevisionschefen vid Myndigheten för yrkeshögskolan och den sammanfattande bedömningen är att internrevisionsfunktionen vid Naturvårdsverket i allt väsentligt är etablerad och utförs i enlighet med IIA:s riktlinjer vilket ger ett omdöme av ”GC-Generally conforms”, den högsta nivån i bedömningsskalan.

Årsredovisningens undertecknande

Jag bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten har varit betryggande under den period årsredovisningen avser. Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av dess kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Den 18 februari 2022

Björn Risinger
Generaldirektör

En samordnande och drivande kraft i miljöarbetet

www.naturvardsverket.se